

ΕΘΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΥΠΟ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΑΤΑΡΑΓΚΑ

ΕΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΝ. ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ Ι΄.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1873.

ΠΕΡΙ ΘΥΣΙΩΝ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΕΘΝΙΚΟΙΣ

Ὅτι τῶν θυσιῶν ὁ σκοπὸς ἦτο ὁ ἐξι-
λασμός τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅτι ὑπῆρχε παρ'
ἅπασιν τοῖς λαοῖς, πεπολιτισμένοις καὶ βαρ-
βάροις, δὲν πρόκειται περὶ τούτου νὰ δι-
δάξωμεν τοὺς ἀναγνώστας τῆς Ἑθν. Βι-
βλιοθήκης. Ὅτι δὲ παρὰ τοῖς ἐθνικοῖς αἱ
θυσίαι εἶχον ἐκτραπήν πολὺ τοῦ ἀρχικοῦ
αὐτῶν σκοποῦ καὶ παρὰ πολλοῖς κατέ-
στησαν βδελυραὶ καὶ ἀποτρόπαιοι, περὶ
τούτου θέλομεν δώσει πληροφορίας τινὰς
ἀφιέντες ἄλλοις νὰ πραγματευθῶσι τὸ
ζήτημα τοῦτο ἐν ἐκτάσει. Ἀναμφίβολον
ὑπάρχει, ὅτι πολλὴν ἔχει ἐπὶ τοῖς λαοῖς
ἐπίδρασιν ἢ τοιαύδε ἢ τοιαύδε περὶ τοῦ
θεοῦ ἰδέα· ὅσα καθαρώτεραι καὶ ὑψηλό-
τεραι ὑπάρχουσιν αἱ περὶ τοῦ Θεοῦ ἰδέαι,
τοσούτω καθαρώτεραι καὶ ἀπλούστεραι
εἰσι καὶ αἱ πρὸς τοὺς θεοὺς προσφερόμεναι
θυσίαι. Τοῦτο θέλομεν σὺν θεῷ πραγμα-
τευθῆν διὰ πολλῶν ἐν ἄλλῳ ἄρθρῳ. Τίς
λοιπὸν δὲν ἀηδίζειται, δὲν ἐλεεινολογεῖ τὴν
ἀνθρωπότητα ἐπὶ τοῖς γιγνομένοις περὶ
Ἰσραὴλ τὸν ἐν Μάμφιδι καὶ τὸν Μρεῦν
τὸν ἐν Ἡλίου πόλει καὶ τὰ περὶ τὸν Γρά-
γον τὸν ἐν Μένδητι, πρὸς δὲ τὰ γιγνό-
μενα περὶ τὸν Κροκόδειλον, τὸν ἐν τῇ
λίμνῃ τοῦ Μοίριδος; Ἴβι ὁ Ἡρόδοτος τηρεῖ
βαθυτάτην ἐνίοτε σιωπὴν καὶ δὲν ἀποκα-
[ΕΘΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ].

λύπτει ἡμῖν τὰ ἐκεῖ τελούμενα ὄργια αἰ-
δούμενος, πῶς ἡμεῖς δυνάμεθα νὰ περιγρά-
ψωμεν ταῦτα; «Ὅτου δὲ εἶνεκε τοιοῦ-
τον γράφουσιν αὐτὸν (τὸν Πάνα), οὗ μοι ἡ-
διόν ἐσι λέγειν» (Β', §. 46. πρὸς §. 60).
Ἐντεῦθεν καὶ ὁ σαρκαστικώτατος Λου-
κιανὸς ἐξελέγγων τὴν ἀνοιαν τῶν ἐθνικῶν
λέγει. «Α' μὲν ἐν ταῖς θυσίαις οἱ μάταιοι
»πράττουσι καὶ ταῖς ἐορταῖς καὶ ταῖς
»προσόδοις τῶν θεῶν καὶ ἅ αἰτοῦσι καὶ ἅ
»εὐχονται καὶ ἅ γινώσκουσι περὶ αὐτῶν,
»οὐκ οἶδα εἴ τις οὕτω κατηρῆς ἐστὶ καὶ
»λελυπημένος, ὅστις οὐ γελάσεται τὴν ἀ-
»βελτερῖαν ἐπιβλέψας τῶν δρωμένων»
»περὶ θυσ. σ. 525). Καὶ πάλιν. «Ταῦτα
»οὕτω γιγνόμενα καὶ ὑπὸ πολλῶν πιστευό-
»μενα δεῖσθαί μοι τοῦ μὲν ἐπιτιμήσοντος
»οὐδενός, Ἡρακλείτου δὲ τινός ἢ Δημοκρί-
»του, τοῦ μὲν γελασομένου τὴν ἀγνοίαν
»αὐτῶν, τοῦ δὲ τὴν ἀνοιαν ὀδυρομένου»
(αὐτοῦ. σ. 539).

Καὶ ἐφ' ὅσον μὲν περιωρίζοντο εἰς τὰς
ἀναιμάκτους θυσίας ἢ τοῦλάχιστον εἰς προσ-
φοράς μόνον ζώων, δὲν θὰ ἦσαν ἀποτρό-
παιοι, ἀλλὰ καὶ συγγνώμης ἄξιοι. Ἀλ-
λὰ τίς δὲν φρίττει, τίς δὲν οἰκτεῖρει τὴν
ἀνθρωπότητα, παρασυρθεῖσαν καὶ εἰς τὰς
θυσίας ἀνθρωπίνων ὄντων; Νομίζοντες ὅτι
τὸ αἷμα ταύρων καὶ τράγων δὲν δύναται
ν' ἀφαιρέσῃ ἁμαρτίαν, ὑπέλαβον τὸ θεῖον
δεόμενον ἀνθρωπίνου αἵματος πρὸς ἐξι-
λέωσιν. Ἡ ἀνθρωποθυσία ἦτο βάρβαρος
ὡς παρὰ βαρβάρων εἰσαχθεῖσα· παρ' αὐ-
τῶν δυστυχῶς παρέλαβον καὶ οἱ ἡμέτεροι.

προπάτορες τὸ ἀποτρόπαιον τοῦτο ἐθιμον. Ἡ συνήθεια αὕτη διήρκεσε μέχρι τῶν χρόνων καθ' οὓς ἡ παιδεία καὶ τὰ φῶτα ἀπεμάκρυναν καὶ κατήργησαν τὰς ἀνθρωποθυσίας· πλὴν ὡς θὰ ἴδωμεν ἐνιαχυῶ προσήγοντο ἀνθρώπινα θύματα. Ἡ ἀνθρωποθυσία ἐγένετο συνήθως ἐν καιροῖς δεινοῖς καὶ πρὸς ἀποδιοπομπὴν μεγάλου τινὸς κακοῦ. Ἐντεῦθεν οἱ Ἕλληνες δὲν ἀναχωροῦσιν ἐξ Αὐλίδος πρὶν ἢ προσενηχθῆ ἢ Ἰφιγένεια τοῦ Ἀγαμέμνονος. Διότι ἢ Ἄρτεμις ὀργισθεῖσα ἐπὶ τῷ φόνῳ τῆς ἐλάφου ἐμποδίζει τὸν ἐκπλοῦν τῶν Ἑλλήνων. Ἡ αὐτὴ θεὰ λοιδορηθεῖσα κατετόξευσε μετὰ τοῦ Ἀπόλλωνος τῆς Νιόβης τὰ τέκνα.

Ἐξ μὲν θυγατέρας, ἔξ δὲ υἱεῖς ἰθῶντας.

«οὕτως ἄπληστος ἄλλοτρίων κακῶν καὶ ἀνίλαστος» (Πλούταρχ. περὶ δεισιδαιμ. §. 10). Ἐντεῦθεν τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν συνεβούλευσε τὴν σφαγὴν παρθένου ἐκ βασιλικῆς οἰκογενείας, ἵνα σωθῆ ἡ Μεσσήνη. Καὶ ὁ μὲν Ἀριστόδημος ἐσφαγίασε τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα, ἀλλ' ἡ τύχη τῆς πατρίδος αὐτοῦ κατ' οὐδὲν ἐβελτιώθη. Κατὰ Κλήμεντα τὸν Ἀλεξανδρῆα ὁ Ἀριστομένης προσήνεγκε τῷ Ἰθωμήτῃ Διὶ τριακοσίους νέους· διὸ καὶ ἀναφωνεῖ. «Φέρε δὴ τοῦν καὶ τοῦτο προσθῶμεν, ὡς ἀπάνθρωποι ἠδαιμόνες εἶεν ὑμῶν οἱ θεοὶ καὶ οὐ μόνον ἐπιχαιρόντες τῇ φρενοβλαβείᾳ τῶν ἀνθρώπων, πρὸς δὲ καὶ ἀνθρωποκτονία. Ἦδὴ ἠδὲ κατὰ πόλεις καὶ ἔθνη σπονδὰς ἀπήτησαν ἀνιέρους. Ἀριστομένης γοῦν ὁ Μεσσήνης τῷ Ἰθωμήτῃ Διὶ τριακοσίους ἀπέσφαξε, τοσαύτας ὁμοῦ καὶ τοιαύτας καλλιερεῖν οἰόμενος ἐκατόμβας (Κλήμ. Ἀλεξ. προτρ. πρὸς Ἑλλ. Γ', 24, πρβλ. Εὐσεβ. Εὐαγγ. προπαρ. Βιβλ. IV, κεφ. 16).

Ἐν Ἀθήναις συνέβη λοιμός· ὁ δὲ χρησμός συνεβούλευσεν ἵνα θυσιάσῃ τοῖς θεοῖς ἀνθρώπον. Αἱ θυγατέρες τοῦ Λέω, Φρασιθεα, Κλεόπη καὶ Εὐβούλη, φιλοπατρία μεγίστη κινούμεναι προσήνεγκον ἑαυτὰς εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος. Ὁ λοιμός ἐπαυσε, διότι ἐξιλώθη ὁ Θεός. Οἱ Ἀθηναῖοι εὐγνωμοσύνη ἀγόμενοι ἀφιέρωσαν ταῖς θυγατράσι τοῦ Λέω ἡρώων Λεωκόριον ὀνομασθέν (Θουκ. Α', 20. Αἰλ. ποικ. Ἰστ. 16, 28). Πρὸ τούτων δὲ αἱ θυγατέρες τοῦ

Ἐρεχθέως προσήνεγκον καὶ αὐταὶ θυσία ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς πατρίδος. Διότι πολεμῶν ὁ Ἐρεχθεὺς πρὸς τοὺς Ἐλευσινίους, ὑπὲρ ὧν ἦλθεν ὁ Ἡύμολπος ὁ υἱὸς Ποσειδῶνος, ἠρώτησε τὸν Θεόν, «τι ποιῶν νίκην παρὰ τῶν πολεμίων λάβοι. Χρήσαντος δὲ τοῦ Θεοῦ, τὴν θυγατέρα, εἰ θύσειε πρὸ τοῦ συμβαλεῖν τῷ στρατοπέδῳ κρατήσιν τῶν πολεμίων, ὁ δὲ τῷ θεῷ πεισθεὶς τοῦτ' ἐπραξε (Λυκούργ. κ. Λεωκρ. 98. 99)· σφαγιάσας τὴν νεωτέραν τῶν ἑαυτοῦ θυγατέρων. Αἱ λοιπαὶ μὴ θέλουσαι νὰ ἐπιζήσωσιν, ἐσφαγιάσθησαν καὶ αὐταὶ ἐν τῷ Ἰακινθίῳ, ἔξ οὗ καὶ Ἰακινθίδες ἐπωνομάσθησαν. Αἱ θυγατέρες τοῦ Ἐρεχθέως ὀνομάζοντο Πρόκρις, Κρέουσα, Χθονία καὶ Ὀριθνία. Ὅσω θαυμάζομεν τὴν μεγίστην τῶν νεανίδων φιλοπατρίαν, τοσούτῳ ἐλεεινολογοῦμεν τοῦ μαντείου τὴν ἀπαίτησιν. Ναι, ἐν τῇ θυσίᾳ τῶν παρθένων τοῦ Λέω καὶ Ἐρεχθέως μεγίστη ἐμφαίνεται φιλοπατρία. Τίς δὲν θαυμάζει τὸν ἠρωισμόν τῶν παρθένων τούτων; Τίς δὲν ἀναγινώσκει μετὰ θαυμασμοῦ τοὺς ἐξῆς στίχους τοῦ Εὐριπίδου, οὓς ὁ μέγας ἐκεῖνος τραγικός ὑπέβαλεν εἰς τὴν γυναῖκα τοῦ Ἐρεχθέως;

«Ἐγὼ δὲ δῶσω τὴν ἐμὴν παιδα κτανεῖν.
»Λυγίζομαι δὲ πολλὰ, πρῶτα μὲν πόλιν.
»οὐκ ἄντινα ἄλλην, τὴν δὲ βελτίω λαβεῖν.

«Ἐπειτα τοῦδ' ἕκατι τίκτομεν,
»ὡς θεῶν τε βωμοὺς πατρίδα τε ρυώμεθα.

«Ἐὶ δ' ἦν ἐν οἴκοις ἀντὶ θηλειῶν στάχυς
»ἄρσην, πόλιν δὲ πολυμία κτειρε φλόξ,
»οὐκ ἂν ἐξίπεμπον εἰς μάχην δορὸς
»θάνατον προταρβῶσ'· ἀλλ' ἔμοιγ' ἔστω τέκνα
»ἧ καὶ μάχοιτο ὡς μετ' ἀνδράσι πρόποι,
»μὴ στήματ' ἄλλως ἐν πόλει πεφυκότα.
»Τὰ μητέρων δὲ δάκρυ', ὅταν πέμπῃ τέκνα,
»πολλοὺς ἐθήλυ' εἰς μάχην ὀρμημέους.
»Μισῶ γυναῖκας αἵτινες πρὸ τοῦ καλοῦ
»ζῆν, παῖδας εἴλοντο καὶ παρήνεσαν κακαί.

Ἐπὶ τέλους ἀνακράζει ἡ φιλόπολις γυνή.

«Χρῆσθ', ὦ πολῖται, τοῖς ἐμοῖς λοχεύμασι,
»σώζεσθε, νικᾶτ'· ἀντὶ γὰρ ψυχῆς μιᾶς
»οὐκ εἶσθ' ὅπως ὑμῖν ἐγὼ οὐ σώσω πόλιν.
»ὦ πατρίς, εἴθε πάντες εἰ νείουσί σε
»οὕτω φλοῖν ὡς ἐγὼ· καὶ ἔρχθῃς
»οἰκοῦμιν ἂν σε, κούδεν ἂν πάσχοις κακόν.
(Παρά Λυκούργ. κ. Λεωκρ. §. 24 ἐκδ. Κρατῆ.)

Ἐκτὸς τῶν θυγατέρων τοῦ Λέω καὶ τοῦ Ἐρεχθέως, ὁ Ἀπολλόδοτος μνημονεύει καὶ ἄλλο παράδειγμα ἀνθρωποθυσίας καὶ τοῦτο κατ' ἀπαίτησιν τοῦ μαντείου. Ὅτε ὁ Μίνως ἐπολιόρκει τὰς Ἀθήνας, τὸ μαντεῖον συνεβούλευσε τὴν προσφορὰν ἀνθρώπινου αἵματος. Αἱ θυγατέρες τοῦ Λακεδαιμονίου Ἰακινθοῦ προσήνεγκον εἰς τὸν βωμὸν σφαγιασθεῖσαι ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Κύκλωπος Γεραιστοῦ (Ἀπολλ. Γ', 15, 8). Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις συγγέρονται ἐνίοτε αἱ Ἰακινθίδες πρὸς τὰς τοῦ Ἐρεχθέως θυγατέρας.

Ὅλόνον πρὸ τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας Θεμιστοκλέως ὁ Ἀθηναῖος προσήνεγκε τῷ ὤμηστῃ Διονύσῳ τρεῖς Πέρσας ἀνεψιούς τοῦ ἐξέξου. «Θεμιστοκλεῖ δὲ παρὰ τὴν ναυαρχίδα τριήρησφαιζομένῳ τρεῖς προσήνεγκον αἰχμαλῶτοι, κάλλιστοι μὲν ἰδέσθαι ἠτὴν ὄψιν, ἐσθῆσι δὲ καὶ χρυσῷ κεκοσμημένοι διαπρεπῶς. Ἐλέγοντο δὲ Σανδούκης παῖδες εἶναι τῆς βασιλέως ἀδελφῆς καὶ Ἀρτάκη του. Τοῦτους ἰδὼν Εὐφραντίδης ὁ μάντις, ὡς ἄμα μὲν ἀνέλαμψεν ἐκ τῶν ἱερῶν μέγα καὶ περιφανὲς πῦρ, ἄμα δὲ παταρμός ἐκ δεξιῶν ἐσήμηκε, τὸν Θεμιστοκλέα δεξιωτάμενος, ἐκέλευσε τῶν νεανίσκων κατάρξασθαι καὶ καθιερώσαι πάντας ὤμηστῃ Διονύσῳ προσευξάμενον· οὕτω γὰρ ἄμα σωτηρίαν τε καὶ νίκην ἐσεσθαι τοῖς Ἕλλησιν. Ἐκπλαγέντος δὲ τοῦ Θεμιστοκλέους ὡς μέγα τὸ μάντευμα καὶ δεινόν, οἷον εἶωθεν ἐν μεγάλοις ἀγῶσι καὶ πράγμασι χαλεποῖς, μᾶλλον ἐκ τῶν παραλόγων ἢ τῶν ἀλόγων τὴν σωτηρίαν ἐλπίζοντες οἱ πολλοὶ, τὸν Θεὸν ἄμα κοινῇ κατεκαλοῦντο ἠφωῆ καὶ τοὺς αἰχμαλῶτους τῷ βωμῷ προσαγαγόντος ἠνάγκασαν, ὡς ὁ μάντις ἐκέλευσε, τὴν θυσίαν συντελεσθῆναι» (Πλούταρχ. ἐν βίῳ Θεμιστ. §. 16 πρβλ. καὶ Ἡ. Ἀριστ. 9). Ὁ Διόνυσος ἐκαλεῖτο ὤμηστης, οἷον ὠμοδόρος, καὶ ὠμοφάγος καὶ ὠμάδιος, διότι αἱ Βάκχαι ἔτρωγον ὠμὰς τὰς σάρκας τοῦ θύματος. Τοῦτο δὲ ἐλέγετο ὠμοφαγία. Καὶ ὁ Μενονικεύς, ὁ υἱὸς τοῦ Κρέοντος, προσήνεγκεν ἑαυτὸν σφάγιον ὑπὲρ τῆς πατρίδος του. Ὅτε δηλ. αἱ θῆβαι ἐπολιόρκοῦντο ὑπὸ τῶν ἐπτά στρατηγῶν, ὁ μάντις Τειρεσίας ἀνήγγειλεν, ὅτι οἱ Θηβαῖοι δὲν θὰ ἐνίκων, ἐὰν μὴ ἐξιλώσωσι τὴν Ἄρην, ὀργισθέντα ἐπὶ τῷ φόνῳ

τοῦ Δράκοντος, διὰ θύματος ἀνθρώπιου. Ὁ Μενονικεύς ἐβρίβεν ἑαυτὸν ἐκ τοῦ ὕψους τῶν εἰχθῶν καὶ ἀπέθανεν. Κατὰ Παιουσιανὸν ὁ Μενονικεύς προσήνεγκεν ἑαυτὸν ἐκουσίως. «Κατὰ τὸ μάντευμα τὸ ἐκ ἠδελφῶν ἠνίκα Πολυνεϊκῆς καὶ ὁ σὺν αὐτῷ στρατὸς ἀφίκοντο ἐξ Ἀργούων».

Θυσίαι ἀνθρώπων προσεφέροντο καὶ ἐν Ὀρχομενῷ εἰς τὸν Δία τὸν λεγόμενον Λαφύστιον, οὕτως ὀνομαζόμενον ἀπὸ τοῦ ὄρου Λαφυστίου (πρβλ. Schoemanu alterthumer Griechisch. tom. 2 σ. 223). Ἐπὶ τοῦ ὄρου Λυκαίου προσεφέροντο ἀνθρώπων θυσίαι εἰς τιμὴν τοῦ Λυκαίου Διός. Αἱ ἀνθρωποθυσίαι διετηρήθησαν μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Παιουσιανῆ, ὅ ἐστι μέχρι τῆς Β' μ. χ. ἑκατονταετηρίδος. «Ἐπὶ τούτῳ τοῦ βωμοῦ τῷ Λυκαίῳ Διὶ θύουσιν ἐν ἀπορητῷ πολυπραγμονῆσαι δὲ οὐ μοι τὰ νεῖς τὴν θυσίαν ἠδὲ ἦν, ἐγέτω δὲ ὡς ἐνεργεῖ καὶ ὡς ἐσγεν ἐξ ἀρχῆς» (Παιουσ. VIII 38, 7). Κατὰ τὸν Schoemanu ἡ ἐορτὴ ἠγέτο κατὰ ἐννεατίαν· μόνον οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ βοηθοὶ αὐτῶν παρήσαν· ἐπομένως οὐδεὶς ἐγίνωσκε τί ἐγίνετο, καθ' ὡς καὶ ὁ Παιουσιανὸς μαρτυρεῖ. Προσεφέροντο δὲ οὐ μόνον ἀνθρώποι, ἀλλὰ καὶ ζῶα (Schoemanu ἀνωτέρ. σ. 224). Ὁ Παιουσιανὸς διηγείται, ὅτι πρῶτος ὁ Λυκαίων προσήνεγκεν ἐπὶ τὸν βωμὸν τοῦ Λυκαίου Διός βρέφος, ἀλλ' ἀμέσως μετεμορφώθη εἰς Λύκον. «Καὶ γενέσθαι φασὶν Λύκον ἀντὶ ἀνθρώπου» (Παιουσ. VIII, 2, 3). Ὁ αὐτὸς Παιουσιανὸς διηγείται, ὅτι μετὰ τὸν Λυκάωνα. «Ἄει τις ἐξ ἀνθρώπου λύκος γίνοντο ἐπὶ τῇ θυσίᾳ τοῦ Λυκαίου Διός, γίνοντο δὲ οὐκ εἰς ἅπαντα τὸν βίον· ὅποτε δὲ εἶη Λύκος, εἰ μὲν κρεῶν ἀπόσχοιτο ἀνθρώπινον, ὕστερον εἶτε δεκάτῳ φασὶν αὐτὸν αὖθις ἀνθρώπον ἐκ λύκου γίνεσθαι, γευσάμενον δὲ αἰεὶ μένειν θηρίον» (αὐτοῦ. 6). Τοῦ γεγονότος τούτου μνησθῆναι καὶ ὁ Πλάτων ἐν πολιτ. II', σ. 565 Δ. «ὡς ἄρα ὁ γευσάμενος τοῦ ἀνθρώπινου σπλάγγνου, ἐν ἄλλοις ἄλλων ἱερῶν ἐνός ἐγκατετημένον, ἀνάγκη δὴ τούτῳ Λύκῳ γενέσθαι». Ἐν Ποικιλίᾳ τῆς Β' ωτίας προσήγετο τὸ πάλαι παῖς, ἀπὸ οὗ μετὰ ταῦτα προσεφέρον αἶγα. Διότι κατὰ Παιουσιανὸν, «θύοντες τῷ Θεῷ προήνεγκον ἄποτε ὑπὸ μέθης εἰς ὕβριν, ὥστε καὶ τοῦ

»Διονύσου τὸν ἱερέα ἀποκτείνουσιν· ἀποκτείναντας δὲ αὐτίκα ἐπέλαβε νόσος ἠλοιμώδης, καὶ σφισιν ἀφίκετο ἱάμα ἐκ ἡελφῶν τῷ Διονύσῳ θύειν παῖδα ὠραῖον· ἔτεσι δὲ οὐ πολλοῖς ὕστερον τὸν θεὸν ἤφασιν αἶγα ἱερεῖον ὑπαλλάξαι σφισιν ἀντί τοῦ παιδός». (Παυσ. ΙΧ, 8, 2). — Ἐν Ἀθήναις κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Θαργηλίων ἀγομένην εἰς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἀρτέμιδος, δύο ἄνθρωποι ἐθυσιάζοντο, ὧν ὁ μὲν ὑπὲρ τῶν ἀνδρῶν, ὁ δὲ ὑπὲρ τῶν γυναικῶν. Ἐγένετο δὲ ἡ θυσία ὡς ἐξῆς. Κατὰ τὴν παραμονὴν τῆς ἑορτῆς οἱ κάτοικοι ἐκαθαίροντο· οἱ εἰς θυσίαν ὠρισμένοι ἐφέροντο ἐκτὸς τῆς πόλεως εἰς παράλιον τόπον ὑπὸ συνοδίαν εἰδικῆς τινοῦ μελωδίας δι' αὐλοῦ ὀνομαζομένης κρηδίας νόμος. Ὁ τράχηλος τοῦ μὲν τῶν θυσιαζομένων περιεβάλλετο στέφανον μελάων σύκων, τοῦ δὲ ἐτέρου λευκῶν. Ἐνῶ δὲ ἐβάδιζον εἰς τὸν τόπον τῆς θυσίας ἐτύποντο διὰ βράβδων καὶ ἐρρίπτοντο κατ' αὐτῶν σῦκα καὶ ἄλλα πράγματα· ἐτίθεντο δὲ εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν τυροὺς, σῦκα καὶ μᾶζα, ἵνα φάγωσιν αὐτὰ, ἐπὶ τέλους δὲ ἐκαίνοντο ἐπὶ πυρᾶς ἐκ ξύλων συκῆς, ἡ τέφρα δὲ αὐτῶν ἐρρίπτετο εἰς τὴν Θάλασσαν καὶ διεσκηδάζετο εἰς τοὺς ἀνέμους. Πλείονα περὶ τούτου ἰδέτω ὁ ἀναγνώστης ἐν τῷ λεξικῷ τοῦ Schmid ἐν λεξ. Θαργηλία κατὰ τὴν μετάφρ. τοῦ Δ. Πανταζῆ. Ἠβλ. καὶ Schoemsun Griechis. Altert. T. 2. σ. 225. Τοιοῦτόν τι συνέβαινε καὶ ἐν Λευκάδι, ἐνθα κατ' ἔτος ἐν τῇ ἑορτῇ τοῦ Ἀπόλλωνος ἄνθρωπος ἐρρίπτετο ἐκ τῶν πετρῶν εἰς τὴν θάλασσαν ἀποτροπῆς χάριτι κατὰ Στράβωνα (Στραβ. Βιβλ. Γ' σ. 452, 9). Ὁ εἰς τὴν θάλασσαν ῥιπτόμενος ἐξελέγετο ἐκ τῶν ἐνόχων. Ἐντεῦθεν, διότι οἱ εἰς θυσίαν ἐξελόμενοι προσέφερον πρὸς κάθαρσιν καὶ σωτηρίαν τοῦ λαοῦ περιψήματα· ἡ λέξις περιψήματα ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ Κάθαρμα, ὧν χρῆσιν ποιεῖται ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐν τῇ Α' πρὸς Κορινθ. ἐπιστ. Α', 13. «Περιψήματα ἡμῶν ἡγενοῦντο σωτηρία καὶ ἀπολυτρώσις, ἐλεγον οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ τὸν Σουῖδαν, τῷ κατ' ἐνιαυτὸν συέχοντι πάντων κακά. «Καὶ οὕτως ἐνέβαλλον τῇ Θαλάσῃ, ὡσανεὶ τῷ Ἰοσειδῶνι θυσίαν ἀποτινύοντες» (Ἠσύχ. ἐν Α. περιψήματα). Ἐν Σπάρτῃ ἐθύοντο ἄν-

θρωποι εἰς τὴν Ἀρτεμιν μέχρι τοῦ Λυκούργου. Τὴν συνήθειαν ταύτην ἀντικατέστησεν ὁ Λυκούργος διὰ τῆς μέχρις αἵματος μαστιγώσεως τῶν παιδῶν. Ὁ βωμὸς ἐπληροῦτο αἵματος καὶ οὕτως ἡ Ταυρικὴ Ἀρτεμις εὐχαριστεῖτο. Οἱ τύποντες δὲν ἠδύναντο νὰ χαρίζονται εἰς τὸ κάλλος ἢ τὴν εὐγένειαν, διότι κατεπρόδιδεν αὐτοὺς τὸ ξόανον τῆς θεᾶς, ὅπερ καίτοι κοῦφον καὶ ἐλαφρὸν ἐγένετο βαρὺ καὶ δυσβάστακτον. Καὶ ταῦτα διηγεῖται ὁ Πausanias ἐν Λακωνικοῖς (Βιβλ. Γ', κεφ. 16, 10). Ὁ Πελοπίδας τὴν προτεραιὴν τῆς ἐν Λεύκτραις μάχης εἶδε κατ' ἄναρ τὸν πατέρα τῶν Λευκρίδων παρθένων Σκέδασον διατάττοντα αὐτὸν νὰ θύσῃ παρθένον ξανθὴν, αἰ βούλοιο τῶν πολέμιων ἐπικρατῆσαι (Πάντ. ἐν 6 Πελ. 21). Τῶν μάντεων οἱ μὲν συνεβούλευον νὰ πράξῃ κατὰ τὸ ὄνειρον, παράγοντες τὰ προγενέστερα παραδείγματα, οἱ δὲ ἤττον φανατικώτεροι φρονιμώτερον κρίνοντες ἐμπάδιζον τρικύτην βάρβαρον καὶ παράνομον θυσίαν. «Οὐ γὰρ πρὸς Τυφῶνας ἐκείνους, ἔλεγον, οὐδὲ τοὺς Ἰγίαντας ἄρχειν, ἀλλὰ τὸν πάντων πατέρα Θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων δαίμονα, ὃν δὲ χαίροντας ἀνθρώπων αἵματι καὶ φρονῶ πιστεύειν μὲν ἴσως ἐστὶν ἀβέλτερον, ὄντων δὲ τοιούτων ἀμελητέον ὡς ἀδυνάτων». (Πλουτ. ἀνωτέρω). Οὐ μὴν ἀλλὰ ἀντὶ τῆς ξανθῆς παρθένου προσήχθη θυσία ἵππος ξανθῆ. Ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Φιλοποίμενος ἐσφαγιάσθησαν οἱ τῶν Μεσσηνίων αἰγμάλωτοι (Πλουτ. ἐν 6. Φιλοποιμ., 21). Κατὰ τὸν Πορφύριον καὶ ἐν Ῥόδῳ ἐθύετο ἄνθρωπος τῷ Κρόνῳ ἐν μηνὶ Μεταγεινιῶνι. Ὁ εἰς θάνατον καταδικαζόμενος ἐποτιζετο οἴνω καὶ ὕστερον ἐσφάττετο. Καὶ ἐν Σαλαμῖνι τῆς Κύπρου κατὰ τὸν αὐτὸν Πορφύριον ἐθύετο ἄνθρωπος, ὅστις ἀγόμενος ὑπὸ τῶν νεανίσκων περιεθεῖ τρεῖς τὸν βωμόν· ἐπειτα δὲ ὁ ἱερεὺς λόγγῃ ἐπαίει τὸν στόμαχον καὶ οὕτως ἐφέρετο ἐπὶ τὴν πυρὰν εἰς ὀλοκαύτωσιν. (Πορφύρ. περὶ ἀποχῆς σ. 221 παρὰ Εὐσεβ. Εὐαγγ. Προπαρ. βιβλ. Α', κεφ. 16). Ἀλλὰ καὶ ἐν Χίῳ ἐθύον τῷ Ὀμηστῇ Διονύσῳ ἄνθρωπον διασπῶντες αὐτὸν καὶ ἐν Τενέδῳ, κατὰ τὴν αὐτὸν Πορφύριον (ἀνωτέρω). Οἱ Φωκαεῖς ἐκαίον θύματα ἄνθρωπινα εἰς τιμὴν τῆς ἐν Ταυρίδι Ἀρτέμιδος. Καὶ οἱ

ἀποικοὶ αὐτῶν Μασσαλιῶται δάσος, ὅπερ ὁ Ῥωμαῖος ποιητὴς Λευκανὸς περιγράφει διὰ ζοφερωτάτων χρωμάτων, ἦτο ἀφιερωμένον εἰς ἄνθρωπινα θύματα. Τὸ δάσος τοῦτο κατέστρεψε μετὰ ταῦτα ὁ Καῖσαρ, ὅτε ἐπολιόρκει τὴν πόλιν αὐτῶν. Ἐνταῦθα, ἐν Πάτραις, ἐθύετο, κατὰ τὸν Πausanias, παρθένος καὶ παῖς τῇ Ἀρτέμιδι, «οἱ τὸ εἶδος εἶεν κάλλιστοι» (Παυσ. Ζ', 19, 4).

Ἐν Ῥώμῃ ἔκπαλαι προσέφερον θυσίαν ἄρρενα τέκνα εἰς τὴν μητέρα τῶν ἐστίων Θεῶν. Καὶ κατηργήθη μὲν τὸ ἔθιμον τοῦτο, ἀλλὰ Ταρκύνιος ὁ ὑπερήφανος κατὰ διαταγὴν τοῦ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνος ἐπανήγαγεν αὐτό. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἀπόλλων πάλιν ἐζήτησε κεφαλὰς, ἐπεμψάν αὐτῷ κεφαλὰς μηκώνων (παπαρούνας) ἀντὶ τέκνων. Ὅτε οἱ Ῥωμαῖοι ἐπολέμουν πρὸς τοὺς Γαλάτας, φοβούμενοι μὴ οἱ Γαλάται κατάσχωσι τὴν πόλιν προσήνεγκον δύο Ἑλληνας, ἄνδρα καὶ γυναῖκα, καὶ δύο Γαλάτας, κατωρύξαντες αὐτοὺς ζῶντας. Ἠναγκάσθησαν εἶξαι λογιῶσι πτιτὶν ἐκ τῶν Σιβυλλείων (καὶ) δύο μὲν Ἑλληνας, ἄνδρα καὶ γυναῖκα, δύο καὶ δύο Γαλάτας ὁμοίως ἐν τῇ καλουμένῃ εβροῦν ἀγορᾷ κατορύξας ζῶντας, οἷς ἐτι καὶ νῦν ἐν τῷ Νοεμβρίῳ μηνὶ ἡρώσιν Ἑλλησι καὶ Γαλάταις ἀποσρήτους καὶ ἀθεάτους ἱερουργίας» (Πλουτ. ἐν βίῳ Μαρκελ. κεφ. 3). Καὶ ταῦτα ἐγένοντο ὀλίγον κατὰ τὸν ἀ. πρὸς Καρχηδονίους πόλεμον, ὅτε ὁ πολιτισμὸς ἦτο ἐν τῇ ἀκμῇ αὐτοῦ. Κατὰ τὸν Τίτον Λίβιον ἡ ἀγορὰ τῶν βῶν ἐμαίνετο ἄλλοτε δι' αἵματος ἀνθρωπίνου. Ὀκτώ ἐτη ὕστερον, ὅτε ἐκινύχθη ὁ δεύτερος πρὸς Καρχηδονίους πόλεμος 208—201 ἀνενεώθησαν αἱ ἄνθρωπινα θυσίαι, δι' ὧν ἐπίστευον ὅτι ἡ νίκη ἐστὶ βέβαιος αὐτοῖς. Πασίγνωστος δὲ εἶναι τοῖς πᾶσιν ἡ ὑπὲρ πατρίδος προσφορά τοῦ Κουρτίου ῥιφθέντος ἐνόπλου εἰς τὸ ἀνοιχθὲν βάρβαρον ἐν τῇ ἀγορᾷ τῆς Ῥώμης. Τὸ βάρβαρον δὲν θὰ ἐκλειεν, ἂν μὴ ἡ Ῥώμη ἐρρίπτεν αὐτῷ ὅτι πολῦτιμον εἶχεν. Μετὰ τὴν ἐκουσίαν προσφορὰν τοῦ Κουρτίου τὸ βάρβαρον ἐκλεισεν. Κατὰ τὸ 657 Κ. Ρ. διάταγμα τῆς Συγκλήτου ἀπηγόρευε τὰς ἀνθρωποθυσίας, ἀλλ' ἐν ἔτει 708 Κ. Ρ. ὃ ἐστὶ 48 ἔτη π. χ. δύο

θύματα ἀνθρώπινα προσήνεγκον ὑπὸ τοῦ Ποντίφηκος καὶ τοῦ ἱερέως τοῦ Ἀρεως ὥστε τῆς Συγκλήτου τὸ διάταγμα ἀπηγόρευεν, ὡς φαίνεται, τὰς ἰδιωτικὰς ἀνθρωποθυσίας.

[Ἀκολουθεῖ]

Κ. ΝΕΣΤΟΡΙΔΗΣ
Καθηγητής.

ΡΑΦΗΛ ΚΑΙ ΦΟΡΝΑΡΙΝΑ

Ἰπὸ

M E R Y

[Συνέχεια καὶ τέλος]

Φθάσας τὸν Θωδδάϊον, τὸν ἐπὶ μισθῷ ζιγρομάχον, καὶ οὖρων αὐτὸν εἰς ἀπόμειρον σκιάδα τῷ εἶπεν.

— "Ἄκουσον, Θωδδάϊε, σὲ γνωρίζω καὶ δὲν με γνωρίζεις. Πρὸ ὀλίγου ἠθέλησες νὰ φονεύσῃς μίαν νέαν διότι σοῦ ἐπλήρωσαν αὐτὸν τὸν φόνον· ἰδοὺ τὸ τελευταῖον ἐγγλήμα σου. Γνωρίζω ὅλα τὰ ἄλλα ὡς καὶ τὸ παρὸν. Ἐὰν δὲν ἀναχωρήσῃς ἀμέσως, σὲ κατὰ γέλω καὶ τροχίζεσαι ζωντανός. Ἰπαγε.

Ὁ Θωδδάϊος δὲν περιέμεινε νὰ ἐπαναληθῆ ἡ διαταγὴ αὐτῆ. Ὁ Πέτρος ὠμίει, μοιολογῶν μετενδεδυμένος ὡς χωρικός, μὲ τὸν δεσποτικὸν ὅστις εἶα ἐπέβαλλε σεβασμὸν καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς μᾶλλον ἀνδρείους. Ὁ ἀγὼν ἦτο ἀνίσος δι' ἓνα πτωχὸν ζῶντα διὰ τοῦ ἐγγλήματος. Ὁ Θωδδάϊος ἐγένετο ἄφαντος καὶ δὲν ἐφάνη πλέον εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ Βακάνου.

Ἐν τούτοις μήτε ὁ Παῦλος, μήτε ὁ Ἰάκωβος, μήτε οἱ φίλοι των εἶδον τὸν διδάσκαλον. Μόνος ὁ Ἀντώνιος Βανόζης τὸν εἶχεν ἰδεῖ καὶ περιέσπα τὴν προσοχὴν τῶν συντρόφων του διὰ νὰ μὴ βλέπωσι τὰς εἰς τὰς πλησιοχώρους σκιάδας συμβαίνοντα. Ἡ ἀπαισία ὥρα ἐπληροῖζε καὶ ἡ ζηλότυπος γυνὴ ἐκάει ὅλον τὸ θάρρος τῆς τὸ ὁποῖον ἠσθάνετο ὅτι ἐμελλε νὰ τὴν παραιτήσῃ κατὰ τὴν κρίσιμον στιγμὴν. Ἐκίμε πρὸς τὸν χωρικὸν ὅστις περιεφέρετο ἀκόμη περὶ αὐτοῦ σημείον

τῆς κεφαλῆς ἐπιδοκιμαστικὸν καὶ ἀποτεινομένη πρὸς τὸν Παῦλον.

— Ἰξεύρεις, Παῦλε, εἶπεν, ὅτι ἐπράξαμεν μέγα σφάλμα;

— Ποῖον; Πάντοτε ἡ ὁμιλία σου μᾶς φρενὶ ἀπὸ ἐκπλήξεως εἰς ἐκπλήξιν. Σὲ ἀκούομεν.

— Μολονότι δὲν πηγαίνομεν πλέον εἰς τὸ ἐργαστάσιον τοῦ Ῥαφαήλ πρὸ πολλοῦ καὶ δὲν εἴμεθα σχεδὸν πλέον μαθηταὶ του, δὲν ἐπρεπεν ὅμως νὰ ὑπάγωμεν νὰ τὸν χαιρετίσωμεν;

— Βεβαίως· ἀλλὰ δὲν τὸν εἶδα εἰς τὴν ἐορτήν. Δὲν θὰ ᾔλθην. Ἀφότου ἔχει ὡς ἐρωμένην τὴν ξανθὴν κόρην τοῦ ἀρτοποιοῦ Γαφφαρέλλου, δὲν τὸν βλέπει τις οὐδαμῶς. Οὕτω μεταβάλλονται οἱ ἄνθρωποι μὲ τὸν χρόνον.

— Λοιπὸν ἀπατάσαι, Παῦλε· ὁ Ῥαφαήλ εἶναι ἐδῶ εἰς τὴν πλησίον σκιάδα.

— Καὶ πῶς τὸ ᾔξυρεις;

— Διότι οἱ ὀφθαλμοὶ μου δὲν εἶσι ὡς οἱ ἰδικοί σου καὶ βλέπουσιν ὅλα τὰ περὶ ἐμὲ συμβαίνοντα.

— Λοιπὸν εἶδες διερχόμενον τὸν Ῥαφαήλ καὶ μεταβαίνοντα εἰς τὴν σκιάδα ἐκείνην;

— Πρέπει νὰ τὸ ἐπαναλάβω καὶ ἄλλην μίαν φοράν; Τὸν εἶδα, σοὶ λέγω, τὸν εἶδα εἰσερχόμενον πρὸ μιᾶς στιγμῆς.

— Φίλοι, μὴ βραδύνωμεν περισσώτερον καὶ ἄς ὑπάγωμεν πρὸς τὸν Ῥαφαήλ· πάντοτε ὑπῆρξε καλὸς καὶ ἀξιὸς διδάσκαλος.

Καὶ ὁ Παῦλος καὶ οἱ σύντροφοί του ἠγέρθησαν καὶ ἐπροχώρησαν πρὸς τὴν ὑποδείχθεισαν ὑπὸ τοῦ Ἀντωνίου σκιάδα.

Ὁ Βανόζης εἶχε δίκαιον, οἱ ὀφθαλμοὶ του εἶχον διακρίνει καλῶς, καὶ ἐὰν οἱ σύντροφοί του ἠσυχολοῦντο ὀλιγώτερον δι' ἐουτυῶς, θὰ ἠδύνατο νὰ ἴδωσιν ἐπίσης τὴν ἐκπλήξιν καὶ τὴν φρίκην αἵτινες ἐζωγραφίσθησαν ἐπὶ τῆς μορφῆς τοῦ νεανίου ὅταν εἶδεν ὅτι ἡ Φορνάρινα, καίτοι λαβύσα εἰς τὰς χεῖρας τὴν ἀνθοδέσμη, δὲν ἐπεσε κεραυνόπληκτος. Ὁ Ἀντώνιος δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐννοήσῃ τὴν ἐτακολυβήσασαν σκηνὴν, καὶ κατεχόμενος ὑπὸ ζῆλτος περιεργείας παρεκίνησε τοὺς συντρόφους του νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὸν διδάσκαλον.

Ὅταν ἐφθασαν, τὸ γεῦμα εἶχεν ἤδη ἀρχίσει καὶ ὅλοι ἦσαν εὐθυμοὶ ἐκτὸς τοῦ

Ῥαφαήλ ὅστις ἔμενε σκεπτικὸς καὶ μεγαλοχολικός. Ὁ Ἰούλιος Ῥωμανὸς ἅμα διέκρινε μακρόθεν τοὺς συντρόφους του, ἐκραζε πρὸς αὐτούς.

— Ἴδού λειποτάκται οἱ ὅποιοι ἐπανερχονται εἰς ἡμᾶς. Ἐ! Ἰάκωβε, Παῦλε, Ἀντώνιε Βανόζη, ὑμεῖς ὅλοι, τί ἐγίνατε; Τόσος χρόνος παρήλθε καὶ δὲν σὰς εἶδαμεν!

Εἰς τὸ ὄνομα ἐκείνου τοῦ Ἀντωνίου Βανόζη ὁ Ῥαφαήλ παρετήρησε δια τοῦ ἀοικτοῦ παραθύρου ἐρχομένους τοὺς ἐταίρους. Ἀναγνωρίζων ὑπὸ τὰ ἀνδρικά της ἐνδύματα τὴν γυναῖκα τῆς Ἀντωνίνης πλατείας ἠσθάνθη θανάσιμον ψυχρότητα εἰσδύουσαν εἰς τὰ ὀστά του, καὶ θὰ ὠμίλει εὐχαριστως, ἐὰν δὲν ἐφοβείτο ὅτι θὰ ἐτάραττεν, ἀκαίρως ἴσως, τὴν χαρὰν τῆς ἐορτῆς ἐκείνης.

Οἱ πιστοὶ εἰς τὸ ἐργαστάσιον τοῦ διδασκάλου μαθηταὶ ὑπεδέχθησαν τοὺς ἀρχαίους των συντρόφους μετ' εὐκρινεστάτης ὑποδεξιώσεως. Ἐστενοχωρήθησαν περὶ τὴν τράπεζαν τοῦ συμποσίου καὶ ὅλοι τότε ἠδυνήθησαν νὰ εὗρωσι θέσιν. Ὁ Ἀντώνιος προσεποιεῖτο τοσοῦτον ἐπιδεξιῶς ὥστε θὰ ἠπάτα ὀφθαλμοὺς ὀλιγώτερον ὀξυδερκεῖς ἢ τοὺς τοῦ Ῥαφαήλ. Ἀλλ' ὁ καλλιτέχνης λαθὼν τὰ μέτρα του δὲν ἔχανε ἀπὸ τὸ βλέμμα του τὴν γυναῖκα ἐκείνην τῆς ὁποίας εἶχε περιφρονήσει τὸν ἐρωτα. Ἀλλῶς τε, κατὰ τὴν πρῶταν ἐκείνης τῆς ἡμέρας εἶχε μεταβῆ εἰς τὴν ὁδὸν τῶν Κομμοσολογιοπωλῶν καὶ ἡ μακρασμῶδης κατάστασις εἰς ἣν εὔρε τὴν μητέρα Λουκίαν, καὶ αἱ ἐξηγήσεις τὰς ὁποίας αὐτῇ τῶ ἔδωκεν, ἐνέβαλον εἰς τὸ πνεῦμά του φρικώδη ὑπόνοιαν.

Ἡ τύχη ἐν τούτοις ἠνύθει τὸν Ἀντώνιον Βανόζην περισσώτερον παρ' ὅσον ἠλπίζεν. Εἰς τὴν μετακίνησιν ἐκείνην τῶν θέσεων ἤτις ἐγένετο κατὰ τὴν ἀφίξιν των, εὐρέθη εἰς τὰ πλάγια τῆς Στέλλας, εἰς τρόπον ὥστε εἶχε τὴν νεάνίδα ὑπὸ τὴν χεῖρά του διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐκδικητικῶν του σχεδίων· ἀλλ' εἶχεν ἐπίσης ἐνώπιόν του τὸν Ῥαφαήλ, τοῦ ὁποίου ὁ ὀφθαλμὸς τὸν ἐβλέπε λοξῶς ἐνῶ ἔρριπτε τὰ ἐρωτικὰ βλέμματά του πρὸς τὴν Φορνάριναν.

Μεταξὺ τῶν συμποτῶν οὐδεὶς ὑπώπτευε

τὰ μυστήρια ἐκεῖνα ὑφ' ὧν περιεκυκλοῦντο. Εὐθύμουν ἀμερίμνως καὶ ελησμόνουν πρὸς στιγμὴν τὰς τραχείας ἐργασίας. Μεταξὺ ὧν ὁ Παῦλος ἐξεῖχε διὰ τὴν ἀναλλοίωτον εὐθυμίαν του. Διηγείτο εἰς τοὺς γηραιούς τοῦ ἐργοστασίου συντρόφους του ὅλας τὰς ἐρωτικὰς ἐπιτυχίας μὲ τὰς ὁποίας ἐπληροῦντο ἀπὸ τινος χρόνου τὴν θλιβεράν ὄψιν τῶν ἐμπόρων τοὺς ὁποίους παρέπεμπεν εἰς πολὺ μακρὰς ἡμέρας, καὶ τὴν χαρὰν τῶν νεανίδων, αἵτινες ἐπετύγγονον τὴν εἰκόνα των ἐκ τῆς χειρὸς του. Τὸ καθ' ἑαυτὸν, ὁ Ἰάκωβος δὲν ἐφαινετο ὑποδεέστερος τοῦ Παύλου ἐν ἐπιτυχίαις, καὶ ἀφοῦ διηγῆθη τὴν ἱστορίαν του τῆς σαλταρέλλας, ἐμελλε νὰ εἴη τὰς ὑποσχέσεις τὰς ὁποίας τῷ ἔκομεν ἡ ὠραία μελαγχρινὴ νέα τοῦ Σουδιάκου, ὅταν ὁ Ῥαφαήλ διακόπτων αὐτόν:

— Φαίνεται, φίλοι μου, εἶπεν ὁ διδάσκαλος, ὅτι αἱ ἐπιτυχίαι βρῖθουσι κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην εἰς Ῥώμην. Καθ' ἡμέραν ἀκούω νὰ ἀπαριθμῶσι νέας· καὶ ἐσχάτως εἰς ἐμὲ συνέβη μία ἀρκετὰ παράδοξος.

Καὶ μὲ ὀλίγας λέξεις ὁ Ῥαφαήλ διηγῆθη τὴν ἐπίσκεψίν του εἰς τὸ μέγαρον τῆς Ἀντωνίνης πλατείας καὶ τὰ ἀφορῶντα τὴν κυρίαν φύσιν. Ἐνόσω ὡμίει, ὁ ὀφθαλμὸς του εἶχε λάβει τὸ ἀστραπηθόλον ἐκεῖνο βλέμμα τὸ ὁποῖον δὲν εἶχε συνήθως εἰμὴ ἐνώπιον τῶν εἰκόνων του, καὶ τὸ τρομερὸν ἐκεῖνο βλέμμα ἐν τῇ ἀτενεΐᾳ τῆς ἐκφράσεώς του δὲν ἐπαυεν ἀπευθυνόμενον πρὸς τὸν Ἀντώνιον Βανόζην. Ὅλοι οἱ μαθηταὶ ἐσιώπων καὶ περιέμενον νὰ τελειώσῃ ὁ διδάσκαλος.

— Αὐτὸ τὸ ὁποῖον μᾶς διηγείσθε, διδύσκαλε, δὲν μᾶς ἐκπλήττει ποσῶς, εἶπεν αἴρων ὁ Παῦλος. Ζῶμεν εἰς ἐποχὴν γόνιμον εἰς παραδοξότηας. Πρὸ τινῶν ἡμερῶν μᾶς διηγείτο ὁ Ἀντώνιος ἱστορίαν ἀνάλογον, συμβᾶσαι εἰς τὴν Βενετιάν εἰς ἐποχὴν λίαν πρόσφατον καθ' ἣν εἰργάζετο ἐκεῖ.

— Ὁ Ἀντώνιος, ἠρώτησεν ὁ Ῥαφαήλ μὴ βλέπων πλέον τὴν νεκρὰν γυναῖκα, σὰς εἶπε πῶς ἐτελείωσε τὸ βενετικὸν τοῦτο συμβάν;

— Ὅχι, διδάσκαλε, ἀλλ' ὑπεσχέθη σήμερον νὰ μᾶς εἴπῃ τὴν λύσιν.

— Λοιπὸν! ὁ Ἀντώνιος δὲν θὰ σὰς

τὴν εἴπῃ! θέλετε τὴν λύσιν, ἰδοὺ αὐτή!

Αἱ τελευταῖαι αὐταὶ λέξεις ἐπροσέβησαν μετὰ φωνῆς τρομερᾶς ἧτις ἐστέρητο εἰς τὴν σκιάδα τοῦ συμποσίου διὰ τοῦ παραθύρου ἀνοικτοῦ ὀπισθεν τοῦ Ῥαφαήλ.

Συγχρονῶς ἀνθρωπὸς τις τὸν ὁποῖον ὅλοι ἀνεγνώρισαν ὅτι ἦτο ὁ προσενεγκὼν τὴν δευτέραν ἐξ ἰῶν ἀνθοδέσμη εἰς τὴν Στέλλαν ὤρμηκε διὰ τοῦ παραθύρου εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ ἐστάθη πλησίον τοῦ Ῥαφαήλ.

— Ἰσχυράσατε, ἀρχόντες μου, εἶπε πρὸς τοὺς νεαροὺς ζωγράφους. τίποτε δὲν ἔχετε νὰ φοβηθῆτε ἀπὸ τὸν Πέτρον. Ὁ διδάσκαλος σὰς μὲ εἶσι προσφιλέστερος παρὰ ὅλοι ὑμεῖς, καὶ ἀγρυπνῶ ὅταν βλέπω ὅτι ἀποκομίζεται ἡ προσοχὴ του.

Καὶ ταχὺς ὡς ἀστραπὴ, ἀφοῦ εἶπε τὰς τελευταίας ταύτας λέξεις μετὰ πνεύμου τόνου, ὁ ψευδὴς ζωρικὸς ἐρρίφθη πρὸς τὸ ἄλλο μέρος τῆς τραπέζης καὶ ἀρπάζων τὸ ποτήριον ποτῆριον εἰς τὸ ὁποῖον ἡ Στέλλα ἐμελλε νὰ βρέξῃ τὰ χεῖλη της.

— Φίλοι μου, ἐκραζεν, ἡ γυνὴ τῆς Ἀντωνίνης πλατείας εἶναι ἐδῶ καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο ἦτο δηλητηριασμένον!

Ὅλοι οἱ συμπόται ἠγέρθησαν καὶ ἔκαστος συνωθεῖτο περὶ τὸν Ῥαφαήλ. Ἡ Στέλλα, ὡχρὰ ὡς νεκρὰ, ἐπανεπέσεν ἐπὶ τοῦ καθίσματός της ἀφοῦ προσεπάθησε νὰ ἐγερθῆ. Ἡ δυστυχὴς παιδικὴ εἶχε λειποθυμήσει. Ὁ μοναχὸς Πέτρος ἐζήτει πανταχοῦ τὴν Βανόζην διὰ νὰ τὴν ἀναγκάσῃ νὰ πῇ τὸ ποτὸν τὸ ὁποῖον εἶχε προσερίσει διὰ τὴν Φορνάριναν Ἀλλ' ὁ Ἀντώνιος ὠφελούμενος ἐκ τῆς ταραχῆς ἐγένεν ἀφαντος. Ἡ ἐπιτηδεύτης του, μὴ δυναθεῖσα νὰ ἀπατήσῃ τὸ ὄμμα τοῦ Πέτρον, εἶχε νικηθῆ, ἀλλ' ἡ συναφθεῖσα μάχη ἀπῆται ἀνταπόδοσιν.

ΙΔ'.

Ἡ τιμωρία.

Οὕτως ἐτελείωσε θλιβερῶς καὶ συγκινητικῶς ἡ ἐορτὴ αὕτη ἧτις τοσοῦτον φαιδρῶς εἶχεν ἀρχίσει. Οἱ μαθηταὶ τοῦ Ῥαφαήλ ἐπανῆλθον κατηρεῖς εἰς τὴν Ῥώμην. Ὁ Πέτρος ἐπέστρεψε καὶ αὐτὸς μετ' αὐτῶν. Παράδοξος ἀνῤωπος ἦτο ὁ μο-

ναυγός εκείνος και δυσκίλως θα εύρισκέ τις τοιοῦτον τύπον σήμερα. Ἀνατράφεις ὑπο φιλανθρωπίας εἰς μοναστήριον τι περιεβλήθη τὸ μοναχικὸν ἔνδυμα εἰς ἡλικίαν καθ' ἣν οὐδεμίαν ἔχει τις ἰδέαν τοῦ βίου, μήτε ἀφ' ἑαυτοῦ, μήτε ἀπὸ τῶν ἄλλων. Ὑπὸ τὸ ῥάσον ἔκρυψε τὰ φλογερὰ πάθη ζωηρᾶς φαντασίας καὶ πυρώδους αἵματος. Αἱ αὐστηρότητες καὶ ὁ ἀσκητικὸς βίος ἰσχυροποίησαν ἔτι μᾶλλον τὸ σῶμα ἐκεῖνο τὸ ἤδη ἐκτάκτως ῥωμαλέον καὶ ἐρύψαν τὸ πνεῦμά του εἰς ἐκκεντρικότητα ἰδεῶν βασανίζουσας αὐτὸν ἀδιακόπως. Ἐπλήρωσε τὴν ἐρημίαν του διὰ φαντασμάτων εἰς τὰ ὅποια ἔδιδε ζωὴν διὰ τῆς πνοῆς τῆς φαντασίας του καὶ μετὰ τῶν ὁποίων τοσοῦτον ἐξωκειώθη ὥστε τώρα τὰ ἐπίστευε πεπροικισμένα διὰ ζωῆς πραγματικῆς. Εἰς τὰ φαντάσματα ἐκεῖνα, ἡ ζωγραφικὴ τὴν ὁποίαν ἠγάπα μετὰ λατρείας τοῖς ἔδωκε σῶμα· ἔδανε ζετο τὰς μορφὰς τὰς ὁποίας τοῖς ἔδιδεν ἐκ τῶν ἀριστουργημάτων τὰ ὅποια ἡ θαυμασία ἐκείνη ἐποχὴ ἐκρέμασεν εἰς τοὺς τοίχους ὄλων τῶν ἐκκλησιῶν καὶ ὄλων τῶν μοναστηρίων.

Τοιοτοτρόπως ἐγνώρισε τὸν Ῥαφαήλ. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν εἶδε τὴν πρώτην του Παναγίαν, ὅλαι αἱ μέχρι τότε ἀγαπηθεῖσαι εἰκόνες ἐγκατελείφθησαν. Ἡ λατρεία του δὲν εἶχε πλέον ἄλλο ἀντικείμενον.

Μετὰ τὰς εἰκόνας ἦλθεν ὁ διδάσκαλος. Ὅλας τὰς ὥρας τὰς ὁποίας τῷ ἀφινεν ἐλευθέρως ὁ κανονισμὸς τοῦ μοναστηρίου, ὁ Πέτρος τὰς διήρχετο ζητῶν ἐν Ῥώμῃ τὰ ἴχνη τοῦ Σανζίου, καὶ ὅταν εὐτύχει νὰ εὔρη τὸν διάσημον ζωγράφον, ἐκάνονζε τὰ βήματά του μετὰ τὰ βήματα τοῦ Ῥαφαήλ, τὸν συνώδευεν εἰς ὅλας τὰς διαμέσους τῆς πόλεως ἐκδρομάς του, καὶ δὲν τὸν ἀφινεν εἰμὴ εἰς τὴν θύραν τῆς ἐν Βουρνέφ οἰκίας του. Οὐ μόνον τοῦτο ἀλλὰ καὶ ἠσθάνετο ἀληθὲς πάθος πρὸς τὰς γυναῖκας αἵτινες ἠξιοῦντο ἐνὸς βλέμματος τοῦ μεγάλου καλλιτέχνου, καὶ ἡ Φορναρίνα δὲν εἶχε μᾶλλον ἐνθερμον λάτρην τοῦ Πέτρου, καὶ ὁ Ῥαφαήλ φίλον μᾶλλον ἀφωσιωμένον.

Ἐχρειάζοντο ἐν τούτοις τὰ τρομερὰ συμβάντα τῆς ἑορτῆς τοῦ Βακάνου διὰ νὰ φέ-

ρωσιν εἰς ἀντιπράστασιν τὸν μοναχὸν μετὰ τοῦ καλλιτέχνου. Ὁ Ῥαφαήλ, φθίσας εἰς τὸ κατώφλιον τῆς οἰκίας του, εἶπεν εἰς τὸν Πέτρον,

— Ἀδελφὲ, τώρα, εἰς πᾶσαν ὥραν τῆς ἡμέρας ἢ τῆς νυκτός, ἡ θύρα τῆς οἰκίας ταύτης εἶναι ἀνοικτὴ ἐνώπιόν σου. Ἐλθέ ὅταν θελήσης, θὰ ἦμαι εὐτυχὴς ὅταν τὸ βλέπω.

— Διδάσκαλε, ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος, θὰ ἐπανέλθω ταχύτερον παρ' ὅσον νομίζετε. Διότι, ἐάν τὸ ἔργον τῆς ἐκδικήσεως ἐτελείωσεν, τὸ ἔργον ὁμῶς τῆς ἰκανοποιήσεως δὲν ἤρχισεν ἀκόμη.

Καὶ ἡ Στέλλα καὶ ὁ Ῥαφαήλ, μετὰ τῶν ἀρχαιοτέρων μαθητῶν, εἰσῆλθον μόνον εἰς τὴν φικίαν.

Ὁ Παῦλος, ὁ Ἰάκωβος καὶ οἱ φίλοι των εἶχον ἐπιφορτισθῆ νὰ ἐπικνεύωσι τὰ ἴχνη τοῦ Ἀντωνίου Βανόζης. Ὁ Πέτρος ἠνώθη μετ' αὐτῶν καὶ ἀπὸ τῆς ἰδίας ἐκείνης ἐσπέρας διέτρεξαν τὰ μέρη εἰς ὅσα ἐσύχναζον συνήθως τὴν νύκτα. Δὲν ἤργησαν δὲ νὰ τὸν εὔρωσιν ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Τιβέρεως.

Ὁ Πέτρος ἐγνώριζεν ὡς καὶ οἱ ἐταῖροι τῆς Βανόζης τὰ ἀρεστὰ ξενοδοχεῖα εἰς τοὺς καλλιτέχνας καὶ τοὺς ναυτικούς. Πρὸ πάντων ἀφότου εἶχεν ἀνακαλύψει τὰς ἐνέδρας τὰς περικυκλούσας τὰ βήματα τοῦ Ῥαφαήλ καὶ ἠπειλοῦν τὰ ἀγαπώμενα παρ' αὐτοῦ πρόσωπα, ἤρχετο ἐκεῖ συχνάκις καὶ κατεσκόπευε πᾶν ὅ,τι ἐπράττετο καὶ ἐλέγετο περὶ αὐτόν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον εἶχεν ἀνακαλύψει τὴν ἐγκληματικὴν συμφωνίαν τὴν συναφθεῖσαν μετὰ τῆς ὑποτιθεμένης Ἐνετῆς καὶ τοῦ Θαυδαίου.

Μᾶλλον λοιπὸν ἐχρησίμευεν ὡς ὀδηγὸς εἰς τὰς ἐρεῦνας τῶν ἡ ὀδηγεῖτο παρὰ τῶν φίλων οἵτινες εἶχον ὑποσχεθῆ νὰ ἐπαναφέρωσι τὴν ἐνοχὸν γυναῖκα εἰς τὸ ἐργαστάσιον τοῦ Ῥαφαήλ.

Ἦδη ὅλαι αἱ συνθήκες οἰκίας τῶν νυκτερινῶν συνεντεύξεων εἶχον ἐρευνηθῆ καὶ ὁ Πέτρος ἐπρότεινε νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὴν πρὸ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Λατρᾶν οἰκίαν τοῦ Ἀντωνίου, ὅταν ὁ Παῦλος ἀφῆκε κραυγὴν.

Ἐνώπιόν των ἴστατο σχῆμα ἀνθρώπιον γνωστότατον εἰς αὐτούς.

Ὁ Ἀντώνιος, μετὰ ἐνδύματα ἐν ἀταξίᾳ μετὰ βλέμμα πεπλανημένον, περιεφέρετο ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ ποταμοῦ καὶ ἐφαίνετο κατεχόμενος ὑπὸ ζωηρᾶς ταραχῆς. Ἐνίοτε ἐσπευδε τὴν πορείαν του καὶ ἠκούοντο ἄγριαι κραυγαὶ ἐξερχόμεναι τοῦ στόματός του.

Ὁ Πέτρος μόλις τὴν διέκρινε μακρόθεν ἔδραμε πρὸς αὐτὴν καὶ εἶπε μετὰ τρυφῆς.

— Στῆθι, ὦραϊε ἱππότα! Οἱ σύντροφοί σε περιμένουσιν, εἶναι καιρὸς νὰ τακτοποιήσωμεν τοὺς λογαριασμούς μας.

— Τί με θέλετε; ἀπεκρίθη ὁ Ἀντώνιος, ἐδόθη δικαιοσύνη.

Καὶ μετὰ ταχέα βήματα ἀπεμακρύνθη ἀναβαίνων τὸν ποταμὸν. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐξαντληθεὶς ὑπὸ τοῦ κόπου ἔπεσεν ἄτονος καὶ σχεδὸν ἀνευ ζωῆς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Περιέμενε τὴν τελευταίαν του ὥραν μετ' ἐγκαρτερήσεως.

Ὅταν ὁ Παῦλος καὶ οἱ φίλοι του τὸν ἐφθασαν τοὺς ἀφῆκε νὰ τὸν πλησιάσωσι καὶ νὰ τὸν περικυκλώσωσιν ἐνώλως· ἀλλ' ἠρνήθη νὰ ἀποκριθῆ εἰς τὰς ἐρωτήσεις των, καὶ τὸν μετέφερον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ῥαφαήλ, εἰς Βουρνέφ.

Ἀναγνωρίζων τὸ κατώφλιον ἐκεῖνο τὸ ὅποῖον τοσάκις εἶχεν ὑπερβῆ γλυκείας ἐλπίδας ἔχων ἐν τῇ καρδίᾳ, ὁ Ἀντώνιος Βανόζης αἰσθάνεται πρὸς στιγμὴν ἀναγεννωμένως τὰς δυνάμεις του. Πρὶν ἀποθάνῃ τὸν καταλαμβάνει τελευταία τις χαρὰ· καὶ ὁ Παῦλος ὅστις τὸν ὑπεστήριξε λειποψυχῶντα εἰς τοὺς βραχίονάς του, ἐκπλήττεται βλέπων αὐτὸν ἐγειρόμενον αἰριδίως. Δὲν ἀκούει τὰς λέξεις τὰς ὁποίας ψιθυρίζει· ἀλλ' ἀπὸ πρῶτας τόσα παράδοξα πράγματα συνέβησαν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του ὥστε τὸ πνεῦμά του ἠδυνατεῖ νὰ ἐννοήσῃ.

Ἐν τούτοις ἡ νεαρὰ γυνὴ ἔλεγεν ὁμιλοῦσα καθ' ἑαυτήν·

— Τοῦλάχιστον θὰ ἀποθάνω πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του! Ὅχι τὸν ἰδῶ διὰ τελευταίαν φορὰν!

Ὁ Σάνζιος, μετὰ τοῦ Ἰουλίου Ῥωμανοῦ καὶ τῶν οικειοτέρων του μαθητῶν, ἦτο ἐν τῇ γνωστῇ ταύτῃ χαμηλῇ αἰθούσῃ, ἠτις ἐχρησίμευεν ὡς ἐργαστάσιον εἰς τὸν διδάσκαλον. Μεγάλῃ θλίψει εἶχε καταλά-

θει τὴν καρδίαν του, καὶ ἀφινε τοὺς φίλους του νὰ συνομιλῶσι μετὰ τῶν χωρῶν νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς τὴν συνομιλίαν των. Ἡ ἀφιξὶς τοῦ Παύλου τὸν ἀπέσπασεν ἀπὸ τὸν βεμβασμὸν του.

— Διδάσκαλε, εἶπεν ὁ νέος ζωγράφος, ἰδοὺ ὁ Βανόζης!

Καὶ ἡ νεαρὰ γυνὴ εἰσῆλθεν. Ἀλλὰ πῶσον εἶχε μεταβληθῆ ἐντὸς ὡρῶν τινῶν, ὑψίστα θεε! Οἱ μεγάλοι μέλανες ὀφθαλμοὶ τῆς ἐξήρχοντο τῆς κόγχης των καὶ ἡ φλόξ αὐτῶν δὲν ἀντενακλάτο εἰμὴ ἐπὶ παρειῶν κοίλων καὶ ἀπεξηραμμένων· τὰ χεῖλη ἦσαν ἰόχροα καὶ ἐρρυτιδωμένα, καὶ ὅλον τὸ σῶμα ἐφαίνετο καταπίπτον ὡσεὶ ἐξηντημένον ὑπὸ τοῦ κόπου.

Μόλις εἰσελθοῦσα εἰς τὴν αἴθουσαν, ἔδραμε καὶ ἐρρίφθη εἰς τοὺς πόδας τοῦ Ῥαφαήλ.

— Διδάσκαλε, ἐκραζεν, ἀφοῦ ἐγονυπέτησε· διδάσκαλε, συγχωρήσατε δυστυχῆ γυναῖκα τῆς ὁποίας τὸ πνεῦμα ἀπεπλάνησεν ὁ ἔρως, ἀκαταμάχητος ἔρως. Διδάσκαλε, σὰς ἠγάπων μετὰ ὅλην τὴν θερμότητα τῆς ψυχῆς μου, καὶ ὁ ἔρως οὗτος με παρεκίνησε νὰ πράξω ἐγκλήματα. Προσεπάθησα νὰ τὰ ἐπανορθώσω. Ἐδωκα ἀντιφάρμακον εἰς τὴν κυρὰ Λουκίαν καὶ θὰ ζήσῃ· ἐσταμάτησα τὸν βραχίονα τοῦ δολοφόνου τὸν ὅποῖον εἶχα πληρώσει διὰ νὰ κτυπήσῃ τὸν Γαφφαρέλλην, καὶ ὁ Φορνάρος θὰ ζήσῃ. Ὁ ἔρως δὲν πρέπει νὰ περικυκλοῦται ὑπὸ πενθίμων εἰκόνων. Ἡ κόρη αὕτη δὲν εἶναι ἐνοχος διὰ τὸν ἔρωτά σας, ἀς ἦναι εὐτυχὴς! Ἐγὼ μόνη εἶμαι ἀξία νὰ τιμωρηθῶ διὰ τὰ ἐγκλήματα, καὶ ἡ χεὶρ μου ἀνεδέχθη τὴν ἐκδικήσιν σας· θὰ ἀποθάνω. Διδάσκαλε, ἐστὲ εὐτυχὴς καὶ μὴ καταρᾶσθε τὴν Ἀντωνίαν ἠτις σὰς εὐλογεῖ!

Καὶ ἡ Βανόζα ἐκυλίετο καὶ συνεστρέφετο εἰς τοὺς πόδας τοῦ Ῥαφαήλ. Ἐνόσω ὠμίλει, ἔβλεπε τις ὅτι τρομεροὶ πόνοι ἔκαιον τὰ σπλάγγνα τῆς. Τὸ πρόσωπόν τῆς ἐκαλύπτετο ὑπὸ κηλίδων πελιδνῶν καὶ αἱ συνεσπασμένα χεῖρές τῆς ἀνήγγελλον ὅτι προσήγγιζεν ἡ ὑπερτάτη ὥρα. Ἀλλὰ διὰ κινήματος ἐπιτακτικοῦ ἀπεμάκρυνεν ὅσους ἐπειρῶντο νὰ τὴν βοηθήσωσι καὶ τὴν ἀνεγείρωσι.

— Μὴ με πλησιάζετε, ἔλεγε, τώρα τε-

τέλεσται· και ἄς μοι ἐπιτραπῆ τοῦλάχιστον νὰ ἀποθάνω εἰς τοὺς πόδας ἐκείνου τὸν ὁποῖον θὰ ἀγαπῶ πάντοτε . . . πάντοτε . . . ἐπανελάμβανε μετ' ἐξάψεως.

Ὁ Ῥαφαὴλ καὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ ἦσαν ζωηρῶς συγκεκινημένοι διὰ τὴν σκηνὴν ταύτην εἰς τὴν ὁποῖαν οὐδὲν ἦσαν προητημασμένοι.

Ἡ τρομερὰ ἐνέργεια τοῦ δηλητηρίου ἐπέσπευδε τὴν ἀγωνίαν ταύτην μετὰ τρομακτικῆς ταχύτητος. Στιγμαί τινες ἀκόμη καὶ τὸ ἀπονενοημένον ἐκεῖνο πάθος ἐλάμβανε λύσιν θανατηφόρον.

Εἰς γωνίαν τινὰ τοῦ ἐργοστασίου ὁ Παῦλος ἐκρυπτεν ἀπὸ τοὺς φίλους του δάκρυά τινα. Διότι ἡ φιλία ἦν ἠσθάνετο πρὸς τὸν Ἀντώνιον, ὅταν δὲν ἐγνώριζε τὸ φύλλον του, ἐπέζησε καὶ μετὰ τὰς συγκινήσεις τῆς ἡμέρας ἐκείνης.

Ἐπλησίασε τὴν δυστυχῆ ψυχορραγοῦσαν καὶ λαβὼν αὐτὴν εἰς τοὺς βραχίονάς του τὴν ἀπέθεσεν ἐπὶ ἀνακλίντρου. Ὁ θάνατος τόσον ταχέως ἐξετέλει τὸ ἔργον του ὥστε ἡ Ἀντωνία δὲν ἔσχε δύναμιν νὰ ἀντισταθῇ.

Ὁ Παῦλος ἐγονυπέτησε πλησίον της, ἔλαβεν εἰς τὰς χεῖράς του τὴν χεῖρα τῆς δυστυχούς γυναικὸς καὶ τὴν ἐκάλυψε διὰ τῶν δακρύων καὶ τῶν φιλημάτων του. Ἡ Ἀντωνία ἀνήγειρε τὴν κεφαλὴν, καὶ ἀναγνωρίζουσα τὸν Παῦλον,

— Φίλε, τῆ εἶπεν, εὐχαριστῶ! Ἀφοῦ ἀποθάνω, γύμνωσον τὸ στῆθός μου καὶ θὰ εὖρης ἐπὶ τῆς καρδίας μου τὸν ἐσταυρωμένον τῆς μητρός μου. Σοὶ τὸν δίδω. Ἐνθυμοῦ ἐνίστε τὴν ἀτυχῆ Ἀντωνίαν Βανόζαν!

Καὶ ὁ Πέτρος ἐπίσης ἦτο ζωηρῶς συγκεκινημένος. Αἱ τελευταῖα λέξεις τῆς Βανόζας τῷ ἐνθύμισαν ὅτι ἦτο μοναχός. Πλησιάζας τὴν δυστυχῆ ἀγωνιώσαν,

— Κυρία, τῆ εἶπε μετὰ τόνου συγκεκινημένου καὶ παραδόξως ἀντιφάσκοντος πρὸς τὴν ἐπιμονὴν μεθ' ἧς κατεδίωκεν αὐτὴν πρὸ ὀλίγου· κυρία, διὰ τοὺς ἀνθρώπους ἐγένετο δικαιοσύνη, ἀλλ' ἐκεῖ ἐπάνω ὑπάρχει κριτὴς ἐνώπιον τοῦ ὁποίου θὰ ἐμφανισθῆτε μετ' ὀλίγον, ὅστις συχωρεῖ καὶ ἀμείβει. Ἐνθυμηθῆτε αὐτόν.

— Πλησιάζατε, πάτερ μου, καὶ ἀκούσατέ με.

Ὁ Πέτρος ἐκλινεν ἐπὶ τῆς κλίνης τῆς ἀγωνίας, ἤκουσε τὴν νεαρὰν γυναῖκα, καὶ ὀρθωθείς, τὴν εὐλόγησεν.

Εἰς τὸ συγκινητικὸν τοῦτο θέαμα ὄλοι οἱ νέοι καὶ αὐτὸς ὁ Ῥαφαὴλ ἐκαμψαν γόνυ καὶ ὄλα τὰ χεῖλη ἐψιθύρισαν τὴν εὐχὴν τῶν ψυχορραγούντων.

ἤκουσθη ὡς στεναγμὸς φαντάσματος:

— Ῥαφαὴλ, ὑγίανε!

Μετὰ τινὰς στιγμὰς ἡ Ἀντωνία ἦτο νεκρά.

ΙΕ'.

Ἐπίλογος.

Πολλὰ ἔτη παρήλθον ἀπὸ τοῦ θανάτου τῆς Ἀντωνίας Βανόζας καὶ οὐδὲν πλέον ἐτάραξε τοὺς ἔρωτας τοῦ Ῥαφαὴλ καὶ τῆς Φορναρίνας ἐκτὸς οἰκογενειακῶν δυστυχημάτων τὰ ὁποῖα ἐστέρησαν τὴν Στέλλαν πατρὸς καὶ μητρός. Ὁ ἔρως ἐκεῖνος, ἀντὶ νὰ ἐλαττοῦται μὲ τὸν καιρὸν, πύξανε καθ' ἡμέραν, καὶ εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἠῤῥησεν ὥστε ἐβλάψε τὴν ὑγίαν τοῦ Ῥαφαὴλ.

Εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας του ὁ μέγας καλλιτέχνης ἀποθνήσκει καὶ τὰ ἀριστουργήματα μένουσιν ἡμιτελῆ εἰς τὸ ἐργοστάσιόν του.

Ἐπίσημόν τινα ἡμέραν ἐπεσκέφθη τοὺς μοναχοὺς τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Πέτρου Μοντορίου, καὶ ὡς αἱ πλεῖστοι τῶν ἐπισκέψεών του, ἐτελείωσε καὶ αὐτὴ δι' ὑποσχέσεως. Ἡ ἐκκλησία ἦτο πτωχὴ· δὲν ἐβλεπέ τις ἐκεῖ τὰς μεγαλοπρεπεῖς οἰκονογραφίας αἵτινες καθιστῶσι τοσαύτας ἰταλικὰς ἐκκλησίας τὰ θαυμαστότερα μουσεῖα τοῦ κόσμου. Ὁ Ῥαφαὴλ ἠθέλησε νὰ κοσμήσῃ τὴν ἔνδειαν ἐκείνην. Ἐξέλεξε τὰ ὑάλωτὰ θυριδῶματα ἅτινα ἦσαν φωτεινότερα, καὶ ὑπεσχέθη εἰς τὸν ἡγούμενον τὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ Σωτῆρος εἰς τὸ ὕρος Θαβώρ.

Ἡ εἰκὼν αὐτὴ εἶχε προχωρήσει· ἦδη εὐρίσκετο εἰς τὸ ἐργοστάσιον τοῦ ζωγράφου, καὶ τὰ θνήσκοντα βλέμματά του εἰσὶν ἐστραμμένα πρὸς αὐτήν.

Εἰς τὴν θεὰν ταύτην ἡ καρδία του ἐπανακτᾷ δύναμιν τινα· χριστιανικὴ σκέψις καταλαμβάνει τὴν ψυχὴν του.

— Ἰούλιε Ῥωμανέ, εἶπεν εἰς τὸν εὐ-

νοούμενον μαθητὴν του, ἐτοίμασον τὸ χρωματοτριβεῖόν μου, τὰς γραφίδας μου. Ὁ θάνατος μὲ περιμένει ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν, καὶ δὲν θέλω νὰ ἀποθάνω πρὶν τελειώσω τὴν Μεταμόρφωσιν.

Καὶ ἐγείρεται μετ' ἀγωνίας. Ἡ ρύσις ἦτο γελοῦσσα καὶ κεκοσμημένη ὡς ἐν ταῖς ὠραιόταταις αὐτῆς ἡμέραις. Ὁ θνήσκων καλλιτέχνης ζητεῖ νὰ ἀνοίξωσι τὸ παράθυρον καὶ κύματα χρυσοῦ φωτὸς πλημμυροῦσι τὸ ἐργοστάσιον μετὰ δροσεροῦ ἀέρος τῆς ἡμέρας.

— Πόσον γλυκὺ εἶναι τὸ φῶς τοῦτο, εἶπεν ὁ Ῥαφαὴλ, πόσον βαλσαμώδης ὁ ἀήρ οὗτος!

Καὶ λαμβάνει ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Ἰουλίου τὸ πυξίον καὶ τοὺς προετοιμασθέντας χρωστῆρας. Χαράσσων μεγάλας γραμμὰς περαιοῖ τὰ φωτεινὰ ἐκεῖνα κύματα ἅτινα καταπλημμυροῦσιν ἐν τῇ εἰκόνι του τὴν μορφήν του Σωτῆρος καὶ τῶν ἀποστόλων καὶ ἐπεξεργάζεται τὰ λοιπὰ μέρη. Ἐκάστη λεπτομέρεια τοῦ ἔργου του ἔχει ἐν τῶν τελευταίων βλεμμάτων του, μίαν τῶν τελευταίων προσπαύσεων τῶν χαρακτῆρων του. Ὁ ἔρως τῆς τέχνης τὸν διατηρεῖ ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἐν καταστάσει δυναμένη νὰ ἀπατήσῃ ὄλα τὰ βλέμματα. Αἱ παρειὰ του εἶναι κεχρωματισμέναι ἐλαφρῶς καὶ ἐλεγέ τις ὅτι ἡ ζωὴ τῷ ἐπανέρχεται αἴφνης διὰ νὰ τῷ δώσῃ καιρὸν νὰ τελειώσῃ τὰ πάντα.

Ἄλλ' ὁ θάνατος δὲν ἔχανε τὰ δικαώματα του. Ἐνόσω ὁ πυρετὸς τῆς ἐργασίας φαίνεται ὑποστηρίζων τὸν καλλιτέχνην, αἰφνιδία νάρκωσις κατεῖχε τὰ μέλη του· τὸ αἶμα συνέρρευεν εἰς τὴν καρδίαν βιαίως· ὁ χρωστῆρ ἐπεσεν ἐκ τῶν ἀδυνάτων χειρῶν του, καὶ ἡ ὠχρότης τοῦ θανάτου ἐκάλυψε τὰς παρειὰς του.

Εἰς μᾶτην οἱ μαθηταὶ του, γονυπετεῖς περὶ αὐτόν, ζητοῦσι νὰ ζωογονήσωσι τὰ πεπηγότα μέλη του· ὄλοι αἱ περιποιήσεις τῶν εἶναι ἀνωφελεῖς. Ὁ Ῥαφαὴλ δὲν ὑπάρχει πλέον! . . .

ΟΥΓΟΣ ΦΟΣΚΟΛΟΣ (*)

Ὁ πρὸ ἡμῶν πολὺς περὶ τὰς ἱστορικὰς μελέτας συγγραφεὺς Κ. Κ. Πικρηγόπουλος ἐν τῇ ἀπρημιλλῶ αὐτοῦ συγγραφῇ ἐν τῇ τοσαύτῃ ἐκτὸς τῆς ἐμβριθείας διελάμπει πολυμάθεια, ἀναφέρει εἰκόνα τινὰ τοῦ ἱστορικοῦ Μικκωλαῦ, τὰς ὑψηλὰς ἀφορῶσαν διανοίξας. «Τὰ μέγιστα, λέγει, πνεύματα εἰσὶν ὅμοια πρὸς τὰς κορυφὰς τῶν ὑψηλοτάτων ὀρέων· καθὼς αἱ κορυφαὶ αὗται φωτίζονται κατὰ πρῶτον ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τοῦ Ἡλίου, ἐνῶ εἰς τὰς πεδιάδας ἐπικρατεῖ βαθύτατον ἔτι σκότος, οὕτω καὶ τὰ μεγάλα πνεύματα πρῶτον περιαιρῶνται ὑπὸ τῆς αἴγλης τῆς ἀληθείας, ἐνῶ αἱ πυκναὶ σκιαί τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀπάτης, καλύπτουσιν ἔτι τὸν πολὺν τῶν ἀνθρώπων ὄχλον». τοιοῦτον εἶναι καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ ποιητοῦ Φοσκόλου οὐτινος τὴν βιογραφίαν ἐπιχειροῦμεν νὰ ἐκθεσωμεν.

Ὁ Οὔγος Φοσκόλος ἐγεννήθη κατὰ τὸ 1773 εἰς τὴν εὐκλίματον τῆς Ζικκύνθου νῆσον· παῖς ἔτι ὢν ἀνέλισσεν ἐπιθεξίως τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα τὰ οἰκονίζοντα ἐνδοξον μέλλον καὶ διεγείροντα σκιρτήματα χαρᾶς εἰς τὰς τῶν γεννητόρων ψυχὰς· δωδεκαετῆς ὢν καὶ ἐν Ζικκύνθῳ ἐτι διατρίβων τοσοῦτον ἀπέκτησεν ἔρωτα πρὸς τὴν τῶν ξένων γλωσσῶν ἐκμάθησιν καὶ τὴν ἐν γένει πολυμαθειαν, ὥπτε καὶ αὐτὴν τὴν Ἑβραϊκὴν νὰ ἐκμάθῃ ἐζήτησε· δὲν πιστεύομεν ὅτι εἶχεν ἦδη τότε ἐπιπνεύσει ἐπ' αὐτόν ἡ αἴρα τῶν λόγων τοῦ Boileau que «la connaissance des langues sert comme une introduction aux sciences» (*) ἀλλ' αὐτὸς ἐν ἑαυτῷ διέβλεπε τὴν ἰσχὺν καὶ ὠφέλειαν τῆς τῶν γλωσσῶν ἐκμάθη-

(*) Ἡ παρούσα πραγματεία ἐνεγνώσθη ἐν τῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ Παρνασσῶν, οὗ ἀποτελεῖ μέρος ὁ Κυρ. Δ. Σωμερίτης. Ὁ αὐτὸς ἐδημοσίευσεν προσέτι πέρυσι διὰ τῆς «Ἐφημερίδος τῶν Συζητήσεων» ἀξιόλογον ἀνάlysιν τοῦ συγγράμματος τοῦ Λαβουαλιῆ καὶ Παρίσιοι ἐν Ἑβραϊκῇ.

(1) Τοῦτέστι: ἡ γνώσις τῶν γλωσσῶν χρησιμεύει ὡς εἰσαγωγή εἰς τὰς ἐπιστήμας. Σ. Σ. Β.

σεως· ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἐπανθοῦν διατηροῦσα τὸ μῖσος κατὰ τῶν σταυρωτῶν τοῦ Σωτῆρος καὶ τῆ ἀχράντῳ ὡς χριστιανῆ συμπαθοῦσα Παρθένῳ, δὲν ἐπήκουε τῶν λόγων τοῦ εὐφυοῦς βλαστοῦ τῆς, ἀρνούμενη τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς τοῦ παιδὸς παρακλήσεως· ἀλλ' ὁ παῖς ἐμμένων τῆ παρακλήσει, θέτων τοὺς δακτύλους τῶν χειρῶν ἐκείνων, αἵτινες τοσαῦτα ἐμελλον θαυμάσια νὰ χαράξωσι, θέτων αὐτοὺς ἐπὶ τῆς ἀτμηλήτου αὐτοῦ κόμης, καὶ ὡς ἐπαιτῶν νήπιον κλαυθμηρίζων ἐζήτει νὰ τῷ παράσχη ἡ μήτηρ διδάσκαλον τῆς ἑβραϊκῆς· τέλος εἰσηκούσθη, καὶ τὸ κατὰ τῶν Ἰουδαίων τῆς μητρὸς μῖσος ἐκόπασε πρὸς μικρὸν γλυκανθὲν ὑπὸ τῆς ζωῆς ἐκφράσεως τοῦ προσφιλοῦς αὐτῆς τέκνου· τὸ γεγονός τοῦτο διέσωσεν ἐν τῇ μνήμῃ ἡμῶν ἡ τοῦ πατρὸς ἡμῶν μήτηρ εὐρισκομένη εἰς θέσιν νὰ γινώσκῃ τὰ τῆς ἀγωγῆς τοῦ ἀνδρός, ἅτε αὐτάδελφος τῆς μητρὸς τοῦ Ποιητοῦ τυγχάνουσα. Σταλεῖς δεκαεξαετῆς εἰς Βενετίαν ἔδωσε τὰ πρῶτα δείγματα προθύμου καὶ ζωῆς φαντασίας, ἐξ ὧν ὠρμήθησαν οἱ γονεῖς αὐτοῦ νὰ τὸν κατατάξωσιν εἰς τὰς δημοσίας τοῦ τόπου ἐκείνου σχολάς· ἐν αὐταῖς οὐ πολὺς παρήλθε χρόνος ὅτε ἀνεβλάστησε καὶ ἐπὶ τοσοῦτον διεκρίθη, ὥστε εὐκόλως καὶ φυσικῶς, οὕτως εἰπεῖν, οἱ ἐχέφρονες ἄνδρες τὴν μέλλουσαν εὐκλειαν τοῦ ὀνόματός του προείδον. Ἡ ἐπιμονὴ καὶ ἐπιμέλεια, τὰ δύο ταῦτα ἀσφαλῆ θεμέλια τῆς παντὸς ἐξόχου ἔργου ἐπιτεύξεως ἐκόσμου ἐξαισιῶς τὸν νέον· ἐξήσκησε δὲ ἰδίως αὐτὰ εἰς τὴν μελέτην τῶν παλαιῶν καὶ νέων συγγραφέων καὶ δι' αὐτῶν εἰκοσαετῆς μόλις, κατετάχθη μεταξὺ τῶν ὠρίμων ἀνδρῶν. Ἐπῆλθον τότε αἱ γνωσταὶ τῆς Γαλλίας ταραχαὶ ἅς ἐπηκολούθησαν μεταβολαὶ διαταράξασαι τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἰταλίας, τῆς δευτέρας ταύτης πατρίδος τοῦ ποιητοῦ· διαφλεγόμενος ὁ Φόσκολος ἐκ τῶν παραδειγμάτων τῆς πάλαι ἐλευθερίας ἦν γοητευτικῶς ἐνέσπειρεν εἰς τὴν ψυχὴν του ἡ ἀνάγνωσις τοῦ Ἡροδότου καὶ Θουκυδίδου, καὶ τέλος ἀναγινώσκων πάντων τῶν φιλελευθέρων συγγραφέων τὰ συγγράμματα, ἐπίστευσε εἰς τὸν ἀναλάμψαντα τῶν Ἰταλῶν ἐνθουσιασμὸν καὶ οὕτως ἤρχισε νὰ μελετᾷ τὴν ἐθνουργίαν

τῆς νέας πατρίδος του· καὶ ταῦτα ὅτε κατὰ τὴν ἐκφρασιν τῆς Δωραδιστρίας «*Au temps ou l' Italie n' était pour les fortes têtes qui gouvernaient l' Europe qu' un terme géographique, et qui l' appelaient dédaigneusement « La Terre des Morts »*» (1). Μετέβη τότε εἰς Μεδιόλανον ὅπου κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην συνέρρεον οἱ ἐνθερμότεροι ζηλωταὶ τῶν νεωτερισμῶν· διορῶν προκείμενα μεγάλα συμβεβηκότα καὶ ἐπιθυμῶν καὶ οὗτος νὰ συντελέσῃ εἰς τὰς προικωνιζόμενας μεταβολὰς ἔσπευσε παντὶ τρόπῳ νὰ ἐνισχύσῃ τὰ πνεύματα· ὁ κάλαμος καὶ ὁ λόγος τῷ ἐφάνησαν μικρὰ πρὸς τὸν σκοπὸν του· ὅθεν δὲν ὤκνησε νὰ προσθέτῃ καὶ τοὺς βραχίονάς του. Τινὲς λέγουσιν ὅτι δὲν εὐρέθη ποτὲ εἰς θέσιν ἵνα ποιήσῃ χρῆσιν αὐτῶν· τὸναντίον ὅμως βεβαιούται ὅτι κατὰ τὸ 1800 ὅτε ὁ στρατηγὸς Μασσένας ἀντέκρουσε τὸσον γενναίως τοὺς Αὐστριακοὺς κατὰ τὴν Γένουαν ὁ Φόσκολος εὐρέθη κατὰ τινὰ ἐξοδὸν· ὡς ἐκ τούτου οὐδὲν δικαίωμα ἔχομεν νὰ ἀπευθύνωμεν καὶ πρὸς τὸν Ποιητὴν τῶν μνημάτων ὅτι ποτὲ οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς τὸν ῥήτορα τῶν Φιλιππικῶν «εἶπερ ἴσῃν ῥώμην τοῖς λόγοις Δημοσθένες εἶχες οὐκ ἂν ἦρχεν Ἑλλάδος Μακεδῶν.»

Λυτρωθείσης μετ' ὀλίγον τῆς Ἰταλίας συνεργεία τοῦ πρώτου ὑπάτου τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν Αὐστριακῶν, ἐπανῆλθεν ὁ Φόσκολος εἰς τὸ Μεδιόλανον, ἐνθα ἡρεμῶν ἐπανελάβε τὴν ἐξακολούθησιν τῶν μελετῶν αὐτοῦ· ὀλίγα δ' ἔτη ὕστερον ὅτε ἡ Γαλλικὴ ἐξουσία ἤρξατο νὰ τρέφῃ τὴν φιλοδοξίαν αὐτῆς μετὰ τὰ προϊόντα τῆς νίκης, διωρίσθη καθηγητὴς τῆς Φιλολογίας εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τοῦ Παταίου· ὁ λόγος τὸν ὅποιον ἀπέγγειλεν εἰς τὴν ἐναρξίν τῆς παραδόσεώς του ἀντικείμενον ἔχων τὴν ἀρχὴν καὶ ὠφέλειαν τῆς Φιλολογίας εὐμοιρῶν τοῦ αὐτοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ ὕψους, πρῶτῳ δευτεροδιακοπτόμενος διὰ μυρίων χειροκροτήσεων τῶν ἀκροατῶν ἀπαγγελλόμενος μά-

(1) Translation de cendres d' Ugo Foscolo. (Illustration de 1878). Καθ' ἣν ἐποχὴν ἡ Ἰταλία ἦτο διὰ τὰ μεγάλα πνεύματα, τὰ κυβερνώμενα τὴν Εὐρώπην, ὅρος γεωγραφικὸς, καὶ ἄτινα ἐκάλουν αὐτὴν περιφρονητικῶς «Γῆν τῶν νεκρῶν».

λιστα ἀπὸ νέον ἐν ἐπανθει ἡλικία καὶ γνωστὸν καταστάντα διὰ τὸ εὐφρὲς τοῦ πνεύματος καὶ τὸ εὐπετὲς τῆς αὐτοῦ φαντασίας· ἀλλ' ἡ καθηγεσία του αὕτη δὲν διήρκεσε πλέον τῶν ἐξ μηνῶν, διότι πᾶσα λέξις παραδόσεώς του διήγειρε καὶ νέον αἶσθημα ἐλευθερίας εἰς τοὺς ἀκροατάς του.

Τὸ 1804 μετέβη ἀκολουθῶν τὰς Ἰταλικὰς λεγεῶνας ὡς λοχαγὸς εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Καλέ, ὅθεν ὁ Ναπολέων ἠπέλει ἐπιδρομὴν κατὰ τῆς Ἀγγλίας, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὸ Μεδιόλανον ὅτε τὰ Γαλλικὰ στρατεύματα ἠγέρθησαν πρὸς ἀντίκρουσιν τῶν ἐχθρικῶν κινήματων τοῦ Αὐστριακοῦ στρατοῦ, καὶ ἐνταῦθα ἐμεινε τακτικῶς ἐφ' ἱκανὰ ἔτη. Βαρυνοῖς τοὺς πολιτικὸς διωγμοὺς, ἄφησε τὸν συνήθη τόπον τῆς διαμονῆς του, καὶ περὶ τὸ 1812 ἐπιστρέψας πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς Τυρηνίας διέμεινε ἐκεῖ μέχρις οὗ ἡ καταστροφή τῶν Γαλλικῶν στρατευμάτων εἰς Μόσχαν ἀνήγγειλεν εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ ἅπασαν τὴν Εὐρώπην, νέας πραγμάτων μεταβολὰς. Ἐκ τῶν μεταβολῶν τούτων ἐπίστευσε ὅτι ἐμελλε τέλος πάντων νὰ δικαιώσῃ τὰς τῶν λαῶν ἀπαιτήσεις, καὶ νὰ ἐπαναγάγῃ ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν τὴν εἰρήνην, τὴν τὸσον αὐτοῖς ἐπιπόθητον καταστᾶσαν· προσέδραμεν ὅθεν εἰς τὴν τοῦ βασιλείου πρωτεύουσιν ἵνα συνενεργήσῃ διὰ τῶν ἀσθενῶν του δυνάμεων εἰς τὴν πλήρωσιν τοῦ φιλανθρωποῦ σκοποῦ τῆς εἰρήνης· καὶ κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην περίπτωσιν, ὁ Φόσκολος ἔδωκε δείγματα γενναίας καὶ εὐγενοῦς ψυχῆς, διότι ἅμα φθᾶς προσεπάθησεν, ἂν καὶ ματαιῶς, νὰ λυτρώσῃ ἀπὸ τὰς χεῖρας ὄχλου παράφρονος καὶ ὑπὸ θηριώδους μαχίας κατεχομένου τὸν διάσημον μὲν πλὴν ἀτυχῆ Πρίναν· λέγεται πρὸς τούτους, ὅτι εἰς τὴν ταραχὴν τῶν πραγμάτων ἐκείνων ἐνώθη μετὰ τὸ κόμμα ἐκείνων, οἵτινες ἐπροσπάθουν νὰ ἐπιτύχωσιν ἀπὸ τὰς συμμάχους δυνάμεις τὸν Πρίγκηπα Βωχαρναὶ ὡς Συνδιαλακτὴν τῆς Λομβαρδίας· ἐπειδὴ ὅμως αἱ προσπάθειαι αὐτῶν ἀπέβησαν μάταιαι, ἤρξατο νὰ περιμένῃ ἀνυπομόνως ὁ Φόσκολος τὸ ἀποτέλεσμα τῶν νέων κατορθωμάτων τὰ ὅποια ἀπέδωκαν εἰς τὸν Αὐστριακὸν οἶκον τὴν παλαιὰν τοῦ

ἐκτασιν· ἀλλ' ὅσον ὠργίζετο ἐναντίον τῶν ἀπολύτων καὶ αὐτοκτῆτων προνομίων τοῦ Ναπολέοντος, δὲν ἐδύνατο ἐξ ἴσου νὰ ὑποσέρῃ τὸ εἶδος τῆς Κυβερνήσεως ὅπερ τὸν διεδέχθη· ὅθεν ἵνα ὑπεκφύγῃ τὰς ὑπονοίας μετέβη εἰς τὴν Ἑλβετίαν ἐνθα ἐμεινε ἀγνωστος ἐπὶ τινὰς μῆνας, καὶ εἶτα μετέβη εἰς Ἀγγλίαν, ἐνθα ἐφιλοξενήθη ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ διασημοτέρους τοῦ αἰῶνός του ἀνδρός ἐπὶ δέκα ὀλόκληρα ἔτη· ἐκεῖ δὲ μένων ἐμελέτα νὰ κατελθῇ εἰς Ζάκυνθον, ἵνα διανύσῃ ἐν τῇ γενεθλίῳ αὐτοῦ γῆ τὸ ὑπόλοιπον τῆς ζωῆς αὐτοῦ ὡς τοῦτο ἐμφαίνεται ἐκ τῶν πρὸς τοὺς Ζακυνθίους φίλους, καὶ ἰδίως πρὸς τὸν Διονύσιον Βουλτζὸν ἐπιστολῶν του, πρὸς αὐτὸν ἔγραφε καὶ τὸ μέρος τοῦ τόπου ἐν ᾧ ἐπεθύμει νὰ διαμείνῃ καὶ ἐπεζήτει μᾶλλον τὴν ἐν τῷ Ἀκρωτηρίῳ τερπνοτάτην θέσιν, ἣν ἐξύμνει διὰ τῶν ζωηροτέρων ἐκφράσεων· πλὴν ἐπελθὼν ταχὺς ἐπὶ αὐτὸν ὁ θάνατος ἐματαιώσε τὴν ἐν τῇ ἰδίᾳ Πιατρίδι καθοδὸν του καὶ οὕτως ἡ θεία ψυχὴ του, φθίνοντας τοῦ 1827 ἔτους, τὸ γῆινον αὐτοῦ κατέλιπε σκῆνωμα.

Τὸ πρῶτον πόνημα δι' οὗ ὁ Φόσκολος κατέστη γνωστὸς ἦτον ὁ Θυέστης, τραγωδία συγγραφείσα καὶ παρασταθεῖσα εἰς Βενετίαν τὸ 1796. Ἦτο εἰς ὠρίμον ἡλικίαν ὅτε δύο ἐτέρας συνέταξε τραγωδίας τὸν Αἴαντα καὶ la Ricciarda, ὧν τὴν παράστασιν διηύθυνεν ὁ συγγραφεὺς τῆς μὲν ἐν Μεδιολάνῳ, τῆς δ' ἐτέρας ἐν Βολωνίᾳ· ἡ πρώτη ἐξεδόθη ἐν Λονδίῳ κατὰ τὸ 1820, ἡ δευτέρα ἐν Νεαπόλει κατὰ τὸ 1828· ἐν ἀμφοτέροις διαλάμπει θερμὸν τὸ τοῦ πατριωτισμοῦ αἶσθημα ὅπερ ἦτο ἀχώρισον ἀπὸ πάντων τῶν συγγραμμάτων τοῦ μεγαλοψύχου ἐκείνου ἀνδρός· ὁ Αἴας ὅμως διήγειρε περισσότερον τὴν κοινὴν περιέργειαν, ἐπειδὴ πολλοὶ ἐνόμισαν ὅτι ὁ συγγραφεὺς ὑπὸ πλαστὰ ὀνόματα, ἠθέλησε νὰ εἰκονίσῃ ἄνδρας διαπύμους καὶ ἰσχυροὺς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ ἰδίως τὸν Ναπολέοντα· διὸ ἡ λογοκρισία κατασχούσα τὸ χειρόγραφον ἀπηγόρευσε τὴν ἐν τῷ θεάτρῳ ἐκ νέου παράστασιν του· δὲν εἶχον ἔτι φαίνεται ἐννοήσει τὴν ὀρθὴν τοῦ Βάκωνος γνώμην, ὅτι «τὸ ἀπγορευμένον σύγγραμμα ὑποτίθεται ἔχον σπινθηρὰ τινὰ ἀληθείας, ὅστις πίπτει εἰς

τὸ πρόσωπον ἐκείνων, οἵτινες ζητοῦν νὰ τὸν σβέσωσι· μετὰ τὰ ἔξοχα ταῦτα ἔργα συνέγραψεν ἀνωμόως τὰς τελευταίας ἐπιστολάς τοῦ Ἰακώβου Ὅρτις, αἵτινες ὑπῆρξαν τὸ μᾶλλον συντελέσαν εἰς τὴν κραταίωσιν τῆς ἀγαθῆς αὐτοῦ φήμης. Οὐσαι πλήρεις ὑψηλῶν καὶ φιλελευθέρων αἰσθημάτων καὶ δημοσιευθεῖσαι εἰς ἐπιτομήν καθ' ἣν τὰ πάθη εἶχον ἀνέλθει εἰς τὸν ὕψιστον αὐτῶν βαθμὸν, αἱ δὲ ψυχαὶ τῶν Ἰταλῶν ἐφλέγοντο ὑπὸ τῶν ιδεῶν, ἃς ἐνέπνευσαν εἰς αὐτοὺς οἱ ὑπεράλπειοι κατακτηταῖ των, ἀπέσπασαν κατ' ἀνάγκην ζωηρὰς τὰς ἐπευφημίας τοῦ ἰταλικοῦ λαοῦ· αἱ κυριαὶ πρὸ πάντων ἐπήνεσαν ὑπερβαλλόντως τὸ ἔργον, διότι διέδιδεσκον ἐν αὐτῶ ὡς ἐν κατόπτρῳ τὴν ἰσχὺν τῶν ἰδίων θεληγῆτρων, καθόσον εἰς τὰ θέληγῆτρα αὐτῶν ταῦτα καταντᾷ ὁ Ὅρτις νὰ θυσιάσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν αὐτοῦ· λέγεται ὅτι τὸ πραγματικὸν μέρος τοῦ μυθιστορήματος τούτου στηρίζεται εἰς ἀληθείας τινάς, καὶ ἡ ὑποθετικὴ ὀρθοσέα ἦτον εὐγενῆς τις καὶ χαρίεσσα νεῖς ἐκ Πισσης· εἰκονίζουσα τὸ ἄνθος τῶν ἐντελεστερῶν πλασμάτων· ἡ νέα οὐτὴ, ζῶσα ἐτι κατὰ τὸ 1840. ὠμολόγησεν ὅτι ἡ βραχεῖα ἐκείνη ἐπιστολὴ τῆς 17 Σεπτεμβρίου τοῦ 1797 ἦν ὑποῖ ἐτι ὡς γεγραμμένην ἀπὸ τὴν ὀρθοσίαν πρὸς τὸν Ἰακώβον, εἶναι ἐν μέρει ἐξ αὐτῆς· προσέτι οὐσιν ἐτι ὅτι ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Λουρεντίου ὑποκρύπτεται μαθητῆς τις ἐκ Φλωρεντίας, σπουδάζων τότε εἰς Πισσαί, ὄνομαζόμενος Νικόλαος πάντα δὲ τὰ λοιπὰ περιστατικὰ τῶν ἐπιστολῶν τούτων εἶναι ὑποθετικά καὶ πολὺ ἀπομακρύνονται ἀπὸ πραγματικὰς αἰτίας προσλαμβάνοντα σχεδὸν τὰ τοῦ γνωστοῦ μυθιστορήματος τοῦ Βέρτερ· τούτο ὅμως δὲν δικαιοῖ τοὺς κατηγορήσαντας τὸν συγγραφέα ὡς φανερόν πλασιογράφον, ἐπειδὴ ἐκτὸς ὀλίγων περιστατικῶν αὐτοῦ καὶ τῆς λύσεως, οὐδεμία ἄλλη ὁμοιότης ἐνυπάρχει· ἡ πολιτικὴ ὕλη τὴν ὁποῖαν οὐδόλως διεπραγματεύθη ὁ Goethe εἶναι ἅπασα τοῦ Φοσκόλου. (1)

(1) Τὰς πλείστας περὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ κρίσεις παρέσχεν ἡμῖν ἑμμενῶς ὁ σοφὸς καὶ σεβαστὸς ἡμῶν φίλος Κ. Γ. Τεργέτης. Σ. Σ. Χάριν τῆς ἀληθείας νομίζομεν ὅτι πρέ

Ἦταν κατὰ τὸ 1812 προσεκληθῆσαν οἱ λεγόμενοι ἀντιπρόσωποι τῆς Κιταλιπνῆς Δημοκρατίας, ὁ Φοσκόλος ἐπεφορτίσθη νὰ ἀποτείνῃ λόγον εἰς τὸν Ναπολέοντα ἀντικείμενον ἔχοντα τὴν συνέλευσιν οὗτος χωρὶς νὰ φοβηθῆ τὸν ἰσχυρὸν ἐκείνον, ἐτόλμησεν ἀπέναντί του μὲ μάρτυρος τόλμην νὰ εἰκονίτῃ τὴν λυπηρὰν κατάστασιν τῆς Ἰταλίας, καὶ ἐπικαλεσθῆ τὸν ἰσχυρὸν του βραχίονα ὑπὲρ τῆς ἱερᾶς ἐκείνης γῆς· εἰς τὸν λόγον τούτον ὁ νέος συγγραφεὺς ἀνέπτυξεν ἐλευθέρως μεγάλας ἀληθείας αἵτινες περιποιούσι τιμὴν εἰς τὰ αἰσθητά καὶ τὸν νοῦν του· ἡ εὐχρηστικὴ μεθ' ἧς καὶ σήμερον ὁ λαὸς αὐτὸν ἀπεδέχθη, ἀποδεικνύει πόσον οἱ μετεγενέστεροι γινώσκουσιν ἐπαξίως νὰ ἐκτιμῶσι καὶ σέβωνται ἐκείνον ὅστις γενναίως δὲν ἐφοβεῖτο νὰ προσβάλλῃ τὸσον τοὺς ἰσχυροὺς, ὅσον ἐφρόντιζε νὰ μὴ κρύπτῃ ποτὲ τὴν ἀλήθειαν. Τὴν μετὰφρασιν τῆς Ἰλιάδος ἣν εἶχεν ἐπιχειρήσει καὶ ἐπανάλαβεν ἀφικόμενος ἐν Ἀγγλίᾳ, ἡ δὲ ἀνθολογία τῆς Φλωρεντίας ἐδημοσίευσε τὸ τρίτον αὐτῆς βιβλίον· δὲν ἀμφισβόλλομεν ὅτι τὸ ἔξοχον τούτο ἔργον ἤλελεν ἀποπερατώσει, εἰμὴ τὴν γῆν ζῆλῶν ὁ οὐρανὸς, ἀνεκάλει αὐτὸν ἀπὸ τοῦ προτραίρου βίου οἱ σοφοὶ τῆς Ἰταλίας μέχρι οὐρανοῦ ὕψωσαν τὴν μετὰφρασιν ταύτην, ἡ δὲ βαθεῖα γνῶσις, ἣν εἶχε τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἐδικαίωσε τὰς ψήφους αὐτῶν· τὸ ἄσμα ὁ Ἀλκαῖος καὶ ἕτερον πρὸς τὰς Χάριτας, ἀμφοτέρω ἑλληνισμοῦ ἀποπνέοντα, πρέπει νὰ συγκαταριθμηθῶσι μετὰ τῶν ἐκλεκτοτέρων γεννημάτων τῆς φαντασίας του, καὶ τῶν ὠραιοτέρων ἀθῆων τοῦ Ἰταλικοῦ Παρνασσοῦ· ἐκτὸς τῶν ἄλλων αὐτοῦ ἔργων ὁ Φοσκόλος μετέφερεν εἰς τὸ πῆζον καὶ ἐδημοσίευσε τὸ ποιημάτιον ἢ *Κόμη τῆς Βερενίκης*· ἐν αὐτῷ ἀνελίσσει γλακέντερον ἀληθῶς πολυμάθειαν· διὰ τῆς ἐπίδειξως τῆς πολυμαθείας του ταύτης σκοπὸν ὡς λέγουσιν εἶχε νὰ ἐμπιξῆ τοὺς σχολαστικούς ἐκείνους, οἵτινες πτωχοὶ ἀπὸ

πει ν' ἀναφέρωμεν ὅτι καὶ ἡ τῆς ἑλληνικῆς μεταφράσεως τοῦ Ὅρτις προτεταγμένη βιογραφία τοῦ Φοσκόλου οὐχ ἦτον ἐβοήθησε τὸν Κύρ. Σωμερίτην, ἡ μᾶλλον ἡ παρούσα ἐγένετο ἐπὶ τῆ βίβει ἐκείνης. Σ. Ἐθν. Βιβλ.

δικὰς τῶν ιδεῶν ζητοῦσι νὰ στολιζῶνται μὲ τὰ πτερά τῶν ἄλλων. Διὰ νὰ ἀναχωρηθῆ τὸ πολεμικὸν πνεῦμα τῶν Ἰταλῶν ἐξέδωκε νέαν ἔκδοσιν τῶν συγγραμμάτων τοῦ Μοντεκόλι· εἰς τὴν ἔκδοσιν ταύτην προσέτεκε πολλὰς ἰδικὰς του σημειώσεις περὶ τῆς στρατιωτικῆς τέχνης τῶν παλαιῶν. περὶ τοῦ πολεμικοῦ τρόπου Φερδινάνδου τοῦ II καὶ Ναπολέοντος τοῦ μεγάλου· συνέγραψε δ' ἐν Ἀγγλίᾳ διατριβῶν καὶ πολλὰ ἐτι ἔργα περὶ τῶν πατέρων τῶν ἰταλικῶν γραμμάτων τοῦ Δάντα τοῦ Πετράρχου καὶ Βοκκακίου. Ἐν ἑκ τῶν κυριωτέρων ἀντικειμένων ἄτινα συνιστῶσι τὴν ἀξίαν τοῦ Φοσκόλου εἶναι καὶ ἡ μεγάλη ἀρμονία ἢ εὐπαρξοῦσα μετὰ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ καὶ τῶν πράξεων, σπανίων καὶ εἰς τοὺς διασημοτάτους τῶν ἀνδρῶν καὶ ὅπερ καθ' ἡμᾶς παριστᾷ τὸν ἀληθῶς πεπολιτισμένον ἄνθρωπον καὶ λαόν· καὶ τοὶ πολλὰς ἐδοκίμασε μεταβολὰς τῆς τύχης καὶ αὐτὴν ἐνίοτε τὴν ἀνάγκην, δὲν ἐνικήθη ὅμως οὔτε ὑπὸ τῆς δυστυχίας οὔτε ἐκ τῶν στερήσεων· κατεχόμενος ὑπὸ τῆς σωτηρίου ιδεῶς, τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ χαρακτῆρος τῆς τόσον σπανίας δυστυχῶς παρ' ἡμῖν καταστάσεως, ἐπροτίμησεν αὐτὴν καὶ αὐτῆς τῆς πατρίδας του γῆς· περιφρονῶν ἐκ φύσεως τοὺς τύπους τῆς συμπεριφορᾶς, ἦτο κατ' ἀρχὰς ὀλίγον εὐπρόσιτος ἀλλ' ὅταν ἅπαξ διελέγετο μὲ τινὰ οἰκείως, ἄφινεν εὐκόλως τὸ ἀγροίκον καὶ ἀπαρέσκον ὕφος του τὸ ἰποῖον τὸν ἀφέλει μόνον διότι τὸν ἐπροφύλαττεν ἀπὸ τὴν ἀπάτην ἣν αὐτὸς ἐμίσει ὡς προσέβαλλουσαν τὴν ἀνθρωπίνην ἀξιοπρέπειαν· ἵνα ἀποβάλλῃ δὲ πᾶσαν κατ' αὐτοῦ τοιαύτης κηλίδος ὑπόνοιαν, σπανίως καὶ μετρίως ἐπῆνει καὶ τοὺς ἀξίους ἀκόμη· τὸν τρόπον τούτον πολλοὶ ἀπέδωσαν εἰς ὑπεροψίαν ἢ φθόνον, ὅσον ὅμως ὀλιγώτερον ὠμίλει, τόσον περισσότερον ἠσθάνετο· αὐστηρὸς καὶ ἀκριβὲς ἀκόλουθος τῶν ιδεῶν του καὶ μὴ γνωρίζων ἴσως μέσον μετὰ τῆς σιωπῆς καὶ τῆς ὀρμῆς τοῦ λέγειν, σπανιώτατα ἠδύνατο νὰ διατηρήσῃ μετριότητα τόνου εἰς τὰς πολιτικὰς ἢ φιλολογικὰς συζητήσεις· τούτο δὲ καὶ ἐξήγειρε πολλοὺς ἐναντίον του· πλὴν ἂν ποτε εἰς τὴν ὀρμὴν του ὑπερεπήδα τὰ ὄρια τῶν

διενέξεων, ἀμέσως συνεστῆσε πρῶτον καὶ εὐαρέστως· κατεφύγει τὸν δὲ λαόν· τοὺς φοβουμένους μᾶλλον· ἀτιμία ἢ τὸν ἐλεγχόν τοῦ συνειδητοῦ· δὲν ἠγάπα πολὺ τοὺς ἀνθρώπους ἢ μᾶλλον δὲ· κίπριζε τίποτε ἀπ' αὐτῶν· τούτο καταφαίνεται καὶ ἐν τινι τῶν ἐπιστολῶν του ἐν τῇ λέξει· «Εἰς τὸν θεῖον Πλούταρχον δύναμαι νὰ εὐρω παρηγορίαν τινὰ διὰ τὰ ἐγκλήματα καὶ τὰς δυστυχίας τῆς ἀνθρωπότητος, ἐμβλέπων εἰς τοὺς ὀλίγους ἐνδόξους, οἵτινες ὑπερέχοντες τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων ἐφίστανται ἐπὶ τοσοῦτων αἰῶνων καὶ τοσοῦτων γενεῶν· φοβοῦμαι ὅμως μὴ ἐάν τοὺς ἀφαιρέσω τὴν ἱστορικὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ τὸ πρὸς τὴν ἀρχαιότητα σέβας, δὲν μοῦ μένει ἐπαίνου ὕλη, οὔτε δι' ἐκείνους, οὔτε δι' ἐμέ!» Εἶχε φίλους ὀλίγους ἀλλ' οὐδενὸς ἐνθερμος φίλος ἦτο, μᾶλλον ἐπεμελείτο νὰ ἀρέσκῃ εἰς τὰς ἐπ' ἐξόχῳ εὐφύῳ διακρινομένας γυναῖκας καὶ ὄντως εἰς πολλὰς ἀρεστὰς ἀπέβαινε· περισσότερον ὅμως διὰ τὴν φήμην καὶ τὴν εὐφύῳν του παρὰ διὰ τὴν μορφήν του· ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου πολλὴν οἱ ὑπέριμαχοι τῶν ὠραιοτέρων πλασμάτων ἐνθάρρυνσιν δύνανται νὰ ἀντλήσωσι, καθόσον ἐμφανῶς καταφαίνεται ὅτι δὲν εἶναι τόσον ἐπιπόλαιοι αἱ τῆς Εὐας ἀπόγονοι ὥστε νὰ περιφρονῶσι τὰ ἐξαισία ἔργα τοῦ πνεύματος καὶ νὰ θυσιάζωσιν εἰς τὸν βωμὸν τῆς καλλονῆς τὰ ἐξοχώτερα προϊόντα τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας· ἐξεῖ ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον μονάζων καὶ ἰδίως ὅταν ἐκυριεύετο ἀπὸ μελαγχολικὸν τινὰ διαλογισμὸν ἐν μόνῃ τῇ ἐρημίᾳ ἀναψυχὴν τῆς λύπης αὐτοῦ εὕρισκεν· ἀξιοπαρατήρητος ἦτο ἢ πρὸς τὸν ἀδελφόν του ἀγάπη, ἢ δὲ πρὸς τὴν μητέρα του καὶ τοὶ πολλὰ πρὸ αὐτοῦ θανοῦσαν ἔτη, ἦτο αὐτόχρημα λατρεία· τὸ πρόσωπόν του εἶχε τι ἀγροίκον εὐγενές, ὥστε ἐφαίνοντο ἀρεστὸς εἰς ἐκείνους, ὅσοι δὲν ἐπιθυμοῦσι νὰ βλέπωσιν εἰς ἀνδρικόν πρόσωπον γυναικίαν ἀβρότητα· ἡ ἰδιοσυγκρασία του ἦτο ἀδυνατωτέρα παρ' ὅτι τὸ πρόσωπόν του ἐδείκνυεν· εἶχε τρίχα ὑπόξανθον, σάρκας μᾶλλον λευκάς καὶ διακεχυμένας, μέτωπον ὑψηλὸν καὶ δασεῖαν τὴν κόμην, ἦτο εὐφραδέστατος καὶ εἰλικρινὴς εἰς τὴν ὁμιλίαν του, εἶχεν ὀφθαλμοὺς μικροὺς καὶ ἐμβέβλημένους ἀλλὰ ζωηροὺς ἐτοιμοὺς

καὶ πλήρεις ἐκφράσεως καὶ πυρὸς μάλιστα ὅταν βλοσηρῶς ὑπεκύτταζε· ἦτο μέτριος τὸ ἀνάστημα· ἠγάπα δὲ τὴν καθαρότητα καὶ εὐπρέπειαν ἐπόμενος τῷ τοῦ Ἰσοκράτους· αἰεὶ βούλει φιλόκαλος, ἀλλὰ μὴ κἀλλωπιστὴς· ἠκολούθει δὲ τῶν συμμῶν τὰς εὐκολίας μᾶλλον ἢ τὴν ἐπίδειξιν.

Τοιοῦτος ὁ ἀνὴρ καὶ τοιαῦτα τὰ ἔργα του· τὸ ἔργον ὅμως τὸ ὁποῖον ὁ φόσκολος ἐκόσμησε μὲ τοὺς λαμπροτάτους καὶ ἐκλεκτοτέρους καρπούς τῶν μελετῶν του καὶ τῆς εὐφυΐας του, εἶναι τὰ ἐπιτάφια ἔπη (i sagmi)· ποιήσεις πλουτοῦσα σοβαρῶν ἰδεῶν καὶ ὕφους ὅλως κλασικοῦ καὶ ἀρχαίου· ἡ ἐπιτυχία καὶ ἡ ὑποδεξιότης ἢ τὰ μνήματα ταῦτα ἔτυχον παρὰ τῷ κοινῷ διήγειρε πολλῶν ἄλλων τὴν ἐπιθυμίαν νὰ διακριθῶσιν εἰς τὸ ἴδιον στάδιον καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον αἱ ἰταλικαὶ Μοῦσαι μελανοποροῦσαι λυπηρὰ μόνον ἐμελλον καὶ πένθημα ἄσματα· τὰ μνήματα συνέταξεν ὁ Ποιητὴς ὅτε ἐξεδόθη Νόμος ἀπαγορεύων ῥητῶς τὴν ἀνέγερσιν μνημείων καὶ μαυσιλείων εἰς τοὺς θνήσκοντας, καὶ οὔτε ἀπλῆ πλᾶξ, τὸ ὄνομα μόνον τοῦ τελευτῶτος φέρουσα, νὰ περικοσμηθῆ; τάφους τῶν προσφιλῶν νεκρῶν διὰ τοῦ ποιήματος τούτου στηλιτεύει τὸν τοιοῦτον Νόμον ἐκφέρων τοὺς λόγους δι' ὧν ἀποδεικνύει τὸ ἐπωφελὲς τῆς τῶν τάφων ἐκάστου καὶ ἴδια τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν τηρήσεως· ἡ διατήρησις τῶν τάφων εἶναι, λέγει, ἡ παρηγοροῦσα τοὺς στερουμένους προσφιλῶν ὑπάρξεων, διότι ἐν αὐτοῖς προσερχόμενοι οἱ ἐπιζῶντες καὶ μετ' ἀνθεων αὐτοῦ; στολιζόντες, ἀποσπῶσι τῆς συμπαθείας τὰ δάκρυα, καὶ ἀνακουφίζουσι τὴν πονοῦσαν ψυχὴν των· ἐτι ἐπωφελεστέρα, λέγει, εἶναι ἡ τῶν τάφων τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν διατήρησις· διότι ἐκ τῶν τάφων τῶν μεγάλων ἀνδρῶν ἀναθρῶσκει ὁ πρὸς τὴν δόξαν ἔρως τῶν μεταγενεστέρων καὶ ἐντεῦθεν ἡ μεγαλοφυΐα ἐμπνευμένη, παράγει τὰ ἔξοχα ἐκεῖνα προϊόντα τὰ ἐξαισιῶς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καλλύνοντα· τοῦτο ἐκδηλοῦται διὰ τῶν ἐξῆς κυρίως στίχων.

»Ἄλλ' ἀνἐνδόξου μίλλοντος στήν γῆν τῆς Ἰταλίας
Κ' εἰς τὰς γενναίας τῆς ψυχᾶς ἑλπίς ποτ' ἀνα-
[λάμψη.
Ἀπὸ τὰ μάρμαρα αὐτὰ ἡ δόξα θά ὀρμήσῃ.»

Τὸ γλωσσικὸν τοῦ ποιήματος ἀποβαίνει στριφνὸν ὥστε καθίσταται δυσχερὴς ἢ εἰς ἑτέραν γλῶσσαν μετάρρασις διάτην τελειότητα ἢ ἰδίως παρέχει τὸ ἰταλικὸν μέτρον καὶ τὸ ὄλον τῆς στιχοιουργίας· ὡς ἐκ τούτου μόλις πρὸς κειρὸν ἀνεφάνη εἰς τὴν ἡμετέραν δημῶδη γλῶσσαν αὐτῶν μετάρρασις ὑπὸ τοῦ Ζακυνθίου κ. Μάτεση ποιηθεῖσα· (*) ἐκτὸς τούτου καὶ ὁ ἀείμνηστος Ζαλοκώστας μετέφρασεν ἐπιχαρίτως ὀλίγας μόνον αὐτῶν στροφὰς πρὸς ἐνδειξιν τῆς κалλονῆς τῶν ὁποίων μεταφέρομεν δύο αὐτῶν ἐνταῦθα.

«Τί χρησιμεῦ' εἰς τοὺς νεκροὺς σκιά κυπαρισσῶν
Ὁ τάφος, ὅταν βρέχωνται τὰ κρῖνα μάρμαρά του
Μὲ δάκρυα παρηγόρα, μήπως αὐτὸς καλλύνη
Μήπως τελεῖ γλυκύτερον τὸν ὕπνον τοῦ θανάτου;»

«Ἐὶ δῶρον εἶναι τ' οὐρανοῦ ὁ πόνος τῶν θανόντων,
Ὅστις ὡς μῦρον εὐσεβὲς ἐν τῇ ψυχῇ μας καίει·
Αὐτὸς συνδίδει τοὺς νεκροὺς μετὰ τῶν ἐπιζώντων,
Αὐτὸς τοὺς ἐπιζήσαντας μὲ τοὺς νεκροὺς συνδίδει.»

Σκιαγραφήσαντες τὸν ἐνδοξὸν τοῦτον ἀνδρα μετὰ τῆς ἀνεπίξεως τῶν σπουδαιότερων ἔργων αὐτοῦ νομίζομεν εὐλογον νὰ ἀναφέρωμεν γεγονότα τινὰ ὡς πρὸς τὴν εἰς Ἰταλίαν μετακομιδὴν τῶν ὄστων αὐτοῦ ἢ Ἰταλίᾳ μόλις ἀναλαβοῦσα δι' ὁδοῦ ἤκιστα ἐνδόξου τὸ μεγαλεῖον τῆς ἐθνικότητος ἐπεζήτησε νὰ ἀφαρπάσῃ ἀνευ δικαιώματος τὰ ὄστα τοῦ ἀνδρὸς ἐκεῖνου ὅστις δὲν ἀνῆεν αὐτῇ ἢ μόνον κατὰ τὸ γλωσσικὸν ἐνδυμα. Ἡ φίλη ἡμῶν Πατρίς ἢ γεννήσασα τὸν ἐνδοξὸν φόσκολον διημαρτυρήθη κατὰ τῆς αἰτήσεως ἐκείνης τῆς Ἰταλίας καταδειξάσα ἐκ τῶν ἔργων τοῦ ποιητοῦ ὅτι ἦτο γνήσιος Ἕλληνας καὶ ὅτι ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἐπεθύμει νὰ ταφῆ ἐν τῇ μητρικῇ αὐτοῦ γῆ (**). ὄχι δὲν ἔλη-

(*) Ἐν αἱ πληροφορίαι μας εἰσὶν ἀκριβεῖς καὶ ὁ γλαφυρὸς κίλμος τοῦ Κ. Α. Ραγκαβῆ ἐξιστόντων μετάρρασις τοῦ ποιήματος τούτου εἰσὶτι μὴ ἐκδοθεῖσαν.
Σ. Σ. Β.

(**) Σ. Μ. Περὶ τοῦ δικαιώματος τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῶν ὄστων τοῦ ποιητοῦ ἔγραψεν ἐξαιρετικὸν ποίημα ὁ Λευκάδιος ποιητὴς Κ. Καλκάνης δυστυχῶς Ἰταλιεῖ, ὅπερ λίαν ἐπιτυχῶς μετέφρασεν εἰς τὴν ἡμετέραν ὁ Κυρ. Ἀριστ. Κοψοκέφαλος, ὅπερ ἀποσταλὲν πρὸ πολλοῦ

σφόνη ἢ Ζάκυνθος ὡς τινες εἶπον περὶ μι-
κρὰ τυρβάζουσα τὴν πικρὴν ταύτην τοῦ
φωσκόλου διαθήκη.

« . . . si vive con l' amico estinto,
E l' estinto con noi. se pia la terra,
Che lo raccolse infante e lo nuriva,
Nel suo grembo materno, ultimo asilo
Dell' insultar de' nembi e dal profano
Piede del vulgo, e serbi un sasso il nome,
E di fiori odorata arbore amica
Le ceneri di molli ombre consoli !

πρὸς δημοσίευσιν λαμβάνομεν τὴν εὐχάριστον ἀφορμὴν νὰ πράξωμεν τοῦτο νῦν. Ἡ γλῶσσα τοῦ ποιήματος τούτου εἶνε ἡ λεγομένη δημοτικὴ ἢ τῆς δυστυχῶς κατήνησε μόνον κατ' ὄνομα τοιαύτη, διότι τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ ἔθνους εὐτυχῶς ἀγνοεῖ αὐτὴν καὶ μάλιστα ὡς γράφεται παρὰ τῶν μεγαθύμων ἡμῶν πατριωτῶν Ἑπτανησίων. Τὸ κατωτέρω ποίημα ἀφιεροῖ ὁ ποιητὴς τῷ ἀξιοτίμῳ Δημάρχῳ καὶ τοῖς Κ. Κ. Δημοτικοῖς Συμβούλοις Ζακύνθου, συμπατριώταις τοῦ μεγάλου ποιητοῦ τῶν Μνημάτων. Ἐν τούτοις δὲν ἐννοοῦμεν τὰ κατὰ τῆς Ἀγγλίας ὡς παραδούτης καὶ τῶν Ἰταλῶν ὡς ζητησάντων παράπονα τῶν ἡμετέρων, ἀφοῦ ἡμεῖς καίτοι ἀντιποιοῦμενοι τὸν φόσκολον ὡς ὁμογενῆ, οὐδέποτε τὸν ἐλάχιστον ὑπὲρ ἀνακομιδῆς τῶν ὄστων του ἐνταῦθα ἢ ἐν Ζακύνθῳ ἐποιήσαμεν λόγον. Νομίζω ὅτι θὰ ἐδικαιούμεθα νὰ ἐκφράσωμεν παράπονα ἂν πρὸ τῶν Ἰταλῶν ζητοῦντες τὰ ὄστα τοῦ Ζακυνθίου ποιητοῦ δὲν εἰσηκούμεθα. Σημ. Ἐθνικ. Βιβλιοθ.

Εἰς τὴν Ζακύνθον

Τοῦ γλαυκοῦ κύματος τοῦ Ἰονίου
Χαριτωμένη κόρη γλυκεῖα,
Ὅπου αἰώνια δροσάτη ἀνθίζει
Στὸ μέτωπό σου πρωτομαγιά.

Ὡσαύτα Ζάκυνθος, σεμνὸν λουλοῦδι,
Τῆς Ξανθοπλόκαμης Ἀνατολῆς·
Γιατὶ δακρύζεις, τώρα ποῦ σῆχει
Μητρὸς ἀγάλη τόσο καλῆς;

Κι' ἀγριοκυττάζεις ἀκουμβισμένη
Εἰς τοῦ γιαιλοῦ σου τὸν ἀπρὸ ἀφρὸ
Τὴν Δύσι ἐκεῖνη· ποῦ τῆς Ἑλλάδος
Ἀπεθυμῆει πάντα κακὸ! . . .

Παῦσαι τὰ δάκρυα· δὲν κλείς ὦ! πλέον
Εἰς τὴν ἀγάλη σου τὴν τρυφερῇ
Τοῦ μεγαλόφρονος Ποιητοῦ Σου
Τῆ σιὰκτη, ἐκεῖνη τὴν σεβαστῇ.

οὐχὶ λοιπὸν ἡ ἀμέλεια τῆς πατρίδος του.
ἡ ἀγνοία τῶν ὑστάτων πόθων του, ἀλλ' ὁ ὄγκος τῆς ἀδοξίας ἀπέσπασαν ἀπὸ τῶν σπλάγγων τῆς φίλης Ζακύνθου τὸ εὐκλε-
έστερον τέκνον τῆς, τὴν ἐνσάρκωσιν ταύτην τῆς ἐξόχου αὐτῆς φυσικῆς ὠραότητος· τελευτῶντες γνωστοποιούμεν ὡς ὅλως

Ἐκεῖνος ποῦ ἔγραψε μὲ πνῦμα θεῖον
Ἡρώων Ἑλλήνων ταῖς δυστυχίαις
Νίκαις ἀθάναταις, αἰώνια δόξα,
Καὶ τῶν μεγάλων ταῖς ἀδικίαις

Κ' ἐκεῖνη μ' ἀποκρίθηκε
Μὲ πόνο καὶ λαχτάρα·

« Πῶς νὰ μὴν κλαίω; ἀφοῦ ἡ Ἀλβιόνη
Ἡ πλόσια ἀρνήθη νὰ μοῦ δοθῇ
Τ' ἀκριβὸ σπ' ἀγγίξω μου, ὁ Φοσκόλος μου
Στὴν ἀγκαλιά μου νὰ κοιμηθῇ»

Ἐκεῖδ' ποῦ ἐβύραξε ἀφ' τὸ βυζῖ μου
Ἀθανασίας γλαυκοῦ
Καὶ πρωτοεῖδε τὸν λαμπρὸ θρόνον
Τῆς λευθερίας ἐς τὸν Οὐρανό.

Πῶς τὸ καμάρωνα! μικρὸ ἀγγελοῦδι
Ὅπου ἐπατοῦσε τὴν κάθε αὐγῇ
Εἰς τὸν ἀνθῶνά μου, νὰ κόψῃ ἀνοθῇ
Νὰ τὸ βρῇ ἡ Μοῦσα νὰ τ' ἀσπασθῇ.

Ἄχ! δὲν ἐπόνεσε ἡ Βρεττανία
Μάνας τὰ δάκρυα καὶ τὸν καῦμό
Καὶ τὸ ἐχάρισε ἐς τὴ Φλωρεντία,
Γιατ' ἔχει πλούσιο, πολὺ λαό.

Ἄς μάθῃ ἡ ἀσπλαγχνὴ πῶς δὲν δοξάζει
Λαοὺς ἐς τὸν Κόσμον ὁ ἀριθμός.
Ἡ Δάφνη ἀμάραντη μοσχοβολαίει
Ὅπου εἶν' Σοφία κ' Ἡρώσιμός.

Ἡ Ἱστορία στέφει μεγάλους
Λαοὺς διὰ χάρι λίγων ψυχῶν
Ποῦ πρωτομάρτυρες ἀγωνισθῆκαν
Καὶ σπόρους ἔσπειραν ἔργων λαμπρῶν.

Γλυκεῖά μου Ζάκυνθος, παῦσαι μὴ κλαίγῃς
Τὸ ξεύρει ὁ Κόσμος πῶς εἶσα. Σὺ
Μάνα τοῦ Φόσκολου, τὸ λέγει ὁ ἴδιος
Στὴν Οἰκουμένη κάθε στιγμῇ.

Παρηγορήτου, ἂν ἡ Ἰταλία
Νὰ στείλῃ ἢ ἔλεε σύντροφο· κεί
Εἰς τὸν Ἀλγερῆ τῆς τὸ Φωσκόλο σου,
Μιά δόξα ἔχῃτε παντοτεινῇ.

Καὶ σὺ γνωρίζεις, καθὼς κ' ἐκεῖνη
Ὅτι στὰ μνήματα οἱ στολισμοί,
Εἶν' ὅλοι μάταιοι διὰ τοὺς μεγάλους,
Δόξα κ' ἀλήθεια τοὺς ἀκλουθεῖ.

ἀνακριβές τὸ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος περὶ Φοσκόλου δημοσιεύθη ὅτι ἀπέφυγεν ἐξ ὑπόπτων λόγων τὴν δημοσίευσιν τῆς περὶ Πάργας συγγραφῆς αὐτοῦ, καθόσον οὐ μόνον ἐδημοσιεύθη τὸ τοιοῦτον ἔργον, ὅπερ ἐσμὲν εἰς θέσιν νὰ προσφέρωμεν τῷ ἀμφιβάλλοντι, ἀλλὰ καὶ ἐτέθη ὑπὸ συζήτησιν ἐν αὐτῷ τῷ ἀγγλικῷ κοινοβουλίῳ διὰ τὴν μετὰ τόλμης στιγμάτισιν τῆς πρὸς τὴν Πάργαν συμπεριφορᾶς τῆς Ἀγγλίας· ἐπίσης δὲ ὀφείλομεν νὰ ἀποπλύνωμεν τὴν μνήμην αὐτοῦ τῆς ἐτέρας κηλίδος, ἣν ἐξ ἀγνοίας ἴσως ἔσπευσαν νὰ δημοσιεύσωσι περὶ αὐτοῦ, ὅτι δὲν ὑπῆρξεν ἀληθῆς Ἑλλην καὶ ὅτι δὲν θὰ ἐπεθύμησε τόσον τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος, ὅσα τὴν τῆς Ἰταλίας, μνημονεύοντες ἀποσπάσματος ἐπιστολῆς τοῦ ἀειμνήστου Καποδιστρίου ἣν ἐκ Βιέννης κατὰ τὸ 1815 πρὸς αὐτὸν διηύθυνε· «Πάντοτε, λέγει, σεις, ὦ Φόσκολε, φαίνεσθε ἄξιος τοῦ ὀνόματος ἐλευθέρου ἀνδρὸς Ἕλληνας ἐπαξιώτεροι δὲ τοῦ τίτλου τούτου φαίνεσθε διὰ τῆς τοιαύτης ἀποφάσεως ἣν ἐλάβατε· ὁ φίλος μου Κοντεδνέρ θὰ χαρηγῆται τὸ διαβατήριον· μετάβητε εἰς Λονδίον, μετάβητε ἐκεῖ ὅσον δύνασθε ταχύτερον καὶ ἐκεῖ ἀναμνήσθητε τῆς πατρίδος μας· ἐκ τῶν λόγων τούτων τοῦ γοερῶς ἤδη ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος θρηνομένου Καποδιστρίου ἀρκούντως καταδείκνυται ἂν ἦναι δικαία ἢ κατ' αὐτοῦ ἀποδοθεῖσα μομφή.

Τοιοῦτου δειχθέντος τοῦ ἀνδρὸς δικαίως ἢ μὲν Ἑλλάς καὶ ἰδίως ἡ πατρίς αὐτοῦ Ζάκυνθος θρηνεῖ τὴν ἀδικὸν στέρησιν τῶν πολιτῶν αὐτοῦ λειψάνων, ἡ δὲ Ἰταλία τοσαύτας ἀπένειμεν εἰς τὴν μνήμην αὐτοῦ τιμὰς καταθέσασα τὴν κόνιν τοῦ μεγαλοφυοῦς ἀνδρὸς εἰς τὸ μεγαλοπρεπὲς αὐτῆς Πάνθεον, τὸν Ναὸν τοῦ Σταυροῦ (Santa Croce) ἐνθα ὑπὸ περιφανῆ μαυσω-

Παρηγορήσου, παρηγορήσου
 "Όταν ἐκεῖθεν θὲ ν' ἀπερνᾷ
 Ἄπὸ τῶν τάφους τοὺς φεγγοβόλους,
 Ὁ διαβάτης θὰ σταματᾷ.

Νὰ λέγη «Χαῖρε» ὦ Φλωρεντία!
 Ὅπου τὸν Ἕλληνα Ποιητὴ
 Σεβάσμια ἔλαβες κοντὰς τὸ πλάγι
 Τοῦ Θεοῦ Δάντε Σου ν' ἀναπαυθῆ.

Ἐν Ζακύνθῳ τῇ 18 Ὀβρίου 1874.

λεῖα ἀναπαύονται οἱ ἐνδοξότεροι αὐτῆς ἄνδρες καὶ ἐν ᾧ ἐμπνέεται ὁ ποιητὴς καὶ ἀφαρπάζεται ὁ φιλόσοφος· ἐν τῷ τόπῳ τέλος ἐκείνῳ τὸν ὁποῖον ἰδὼν ὁ Φόσκολος «Μακαρία σὺ, ἀνέκραξεν ἐνθουδιωδῶς, Φλωρεντία διὰ τὰς εὐεργετικὰς καὶ ζωογόνους αὔρας σου καὶ διὰ τὰ περιφανῆ ταῦτα μνημεῖα τὰ τοσαύτην σοὶ δόξαν ἐγκλείοντα.»

ΔΙΟΝ. Θ. ΣΩΜΕΡΙΤΗΣ.

ΠΕΡΙ

ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΒΥΡΩΝΙΣΜΟΥ

(Συνέχεια· ἴδε φυλλάδιον Θ').

Ἀποστραφεὶς τὴν πατρίδα του, δυσαρεστούμενος κατὰ τοῦ ἰδιοῦ ἑαυτοῦ ὁ Βύρων, ἐγκατέλιπε τὴν Ἀγγλίαν τὸ θέρος τοῦ 1809. Εἶδεν τὴν Λισβόνα, τὴν Ἰσπανίαν καὶ Ἑλλάδα, συμπεριάγων μετ' αὐτοῦ τὴν ἀνησυχίαν καὶ τοὺς σπαραγμοὺς τῆς καρδίας του *patriae quis exsul se quoque fugit* (ὁ ἐξόριστος τῆς πατρίδος ἑαυτὸν ἔτι φεύγει) συγκομίζων τὸν ἀδιάλλακτον σαρκασμὸν, καὶ ζητῶν ἀφορμὴν νὰ ἐρεθίζῃ καὶ παροργίζῃ τοὺς προσφιλεῖς του συμπατριώτας Ἀγγλοὺς. «Ἡ ὑπεροχὴ τῶν Ἀγγλων, γράφει πρὸς τὴν μητέρα του, εἶναι τι ὅπερ εἰς πολλὰ πράγματα εὐχαριστούμεθα νὰ μεγαλύνωμεν.» Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀπέπεμψεν ἅπασαν τὴν ἀκολουθίαν του καὶ ἐσυνείθισεν ἑαυτὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἐγγχωρίων. Ὁ πιστὸς του Flechter εἶνε ὁ ἔσχατος ὃν σκέπτεται ν' ἀποπέμψῃ, καὶ αἱ ἰδιότροποι παρατηρήσεις αἰτινες περιέχονται εἰς ἐτέραν ἐπιστολὴν πρὸς τὴν μητέρα του περὶ τοῦ τί πρέπει ν' ἀποφασίσῃ, φαίνονται πίπτουσαι ἐπὶ τοῦ Ἰωάννου Bull ὡς ρασόλια διὰ καλάμης ἐκσφενδονιζόμενα. «Τὸ κάτω κάτω τῆς γραφῆς, οὐδεμίαν τούτου ἔχω ἀνάγκην, κατ' οὐδένα τρόπον δύναται νὰ μοὶ χρησιμεύσῃ· ἔπειτα τὰ ἀτελεῦτητα παράπονά του περὶ ἐλλείψεως βουτύρου καὶ βοείου κρέατος, ἢ πρὸς πᾶν ὅ,τι ξένον βλακώδης καὶ φανατικὴ ἀποστροφή του, ἡ ἀδιόρθωτος ἀνικανότης του νὰ μάθῃ καὶ τὰς ἀπλουστάτας ἐκφράσεις γλώσσης τινὸς οἰαςδὴ-

ποτε, τὸν καθιστῶσιν ὡς πάντας τοὺς ἀγγλοὺς ὑπηρετάς τὰ μέγιστα ὀχληρόν... Ἄλλως εἶναι τίμιος καὶ λίαν ἱκανὸς ἐν χριστιανικῷ τόπῳ, ἀλλ' ἐν Τουρκίᾳ! Ὁ Θεὸς συγχωρήσαί με! οἱ Ἄλβανοὶ μου, οἱ Τάταροι καὶ γιανίτσαροι ἐργάζονται δι' αὐτὸν ὅσον δι' ἐμὲ ὡς δύναται νὰ σᾶς βεβαιώσῃ ὁ Hobhouse.» Στῶμεν ἐνταῦθα τὸ ἀλαζονικὸν τοῦτο ταξείδιον προσέξωμεν ἵνα μὴ μεταφράσωμεν εἰς πεζὸν λόγον ὠραιότατοι στίχοι ἀπειθανάτισαν αὐτὸ: ὁ *Talid* Ἀρόλδ! (ὁ μικρὸς Ἀρόλδος). Ἡ ψυχὴ τοῦ Βύρωνος, ἣν ὁ ῥομαντισμὸς τῶν Σκωτικῶν ὁρέων λίαν ἐνωρὶς προπαρεσκεύασε διὰ τὸν ῥεμβασμὸν, ἠνοιγετο εἰς τὰς ἀκτινοβόλους ἐντυπώσεις κόσμου ὅλως νέου. Ἐπὶ τῶν ἀρχαίων ἀκρωτηρίων τῆς Ἑλλάδος ὁποῖαι ὄπτασις τὸν ἐπερίμενον, ὁποῖαι εἰκόνες προσμειδίων αὐτῷ ἐκ τοῦ βάθους τῶν ῥοδούντων νεφῶν, ὅπου βυθίζεται τὸ βλέμμα ἀδιαλείπτως, καὶ ὁποῖαι ἀρμονίαι ἐν τοῖς κυανοῖς καὶ εὐώδεσι κύμασι τῆς Ἰονικῆς θαλάσσης! Ἐκεῖ τὸ πρῶτον ὁ ἄνθρωπος ἀναπνέει, ἐκεῖ γεννᾶται ὁ ποιητὴς. Ἠδύνατό τις νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ ἐλεεινὸς θίασος τῶν ματαιοτήτων, τῶν προλήψεων, τῶν γελοίων μεθ' ὧν συνωδεύετο, ἐξηφανίσθη παραχρῆμα εἰς τὴν μαγικὴν ἐπιρροὴν τοῦ ἐδάφους ἐκείνου ὅπου πᾶς λίθος ὁμιλεῖ αὐτῷ περὶ τοῦ Φειδίου, τοῦ Περικλέους καὶ Ἀλεξάνδρου. Τὸ πεδίον τῆς διανοίας του καθίσταται μᾶλλον ἐλεύθερον, εὐρύνεται· αὐτὸς οὗτος ἐξαιρεται· γεύεται τὴν γαλήνην· ἐμπνεόμενος, ἰδοὺ αὐτὸς σχεδὸν εὐτυχῆς. Ἡ στροφή τοῦ Μικροῦ Ἀρόλδου περιεχει τοπικὰς οὕτως εἰπεῖν ἀπηγήσεις καὶ ἀνακαλεῖ ἡμῖν τὴν μελωδικὴν θραῦσιν τοῦ κύματος ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ Σουνίου. Οὕτω ἐψιθύριζον αἱ ἀρχαῖαι δρυὲς τοῦ Δωδωναίου ἄλσους, οὕτω ἤδεν ἡ πηγὴ ἣτις παρήχθη ἐκ τῆς πλῆξεως τοῦ ποδὸς τοῦ Πηγάσου. Ἀρχαία καὶ ὑπερήφανος πόλις τῶν Ἀθηνῶν! ποῦ οἱ μεγάθυμοι θεμελιωταὶ τῆς ἰσχύος σου; Ἐφυγον μὲ ταχεῖαν πτήσιν, καὶ μόνον εἰς τὴν ἱστορίαν ὡς ὄνειρα ἐμφανίζονται. Πρωταγωνιστήσαντες ἐν τῷ σταδίῳ ὅπου ἐμειδία ἡ δόξα ἐνίκηθησαν, καὶ ἐγένοντο ἄφαντοι. Τί; τὰ πάντα ἐτελείωσαν! τὰ μεγάλα αὐτῶν ἀνδραγαθήματα ἐγένον

ἱστορικὰ διηγήματα τῶν σχολείων καὶ μᾶς ἐκπλήττουσι μόνον ἐπὶ μίαν στιγμὴν;

Αἱ στροφαὶ αὗται, ἀνάγνωσμα ἀνεπτυγμένων πνευμάτων, ποιήσις ἀριστοκρατικὴ κατὰ τὴν ὠραιότεραν σημασίαν τῆς λέξεως, συγκινοῦσι βεβήματα τὰς καρδίας τὰς δυνάμενας νὰ πάλλωσιν εἰς τὸ ἱερὸν τῆς ποιήσεως ὄνομα!

«Ποῦ αἰεὶ ἐπὶ σὲ ἐρέμβασα! Οἱ ἀγνοοῦντές σε ἀγνοοῦν τὸ παρά τῷ ἀνθρώπῳ ὑψηλὸν καὶ ἤδη ὅτε σὲ περὶ κτηρῶν κατὰ βιβρώσκουμι ὑπὸ τῆς αἰσχύνης αἰσθάνομενος τὴν ἀδυναμίαν μου εἰς τὸ νὰ ἐὺμνήσω. Ἐγὼ ὅστις ἐσκεπτόμην νὰ σοὶ ἀποδώσω ἀπειραρίθμους τιμὰς, ἀναστρώω καὶ οὐδὲν ἄλλο γνωρίζω ἢ νὰ κλίνω ἐνώπιόν σου. Ἡ φωνὴ μου ἐξαντλεῖται, ἡ πνοή μου παύει, ὁ ὀρθαλμὸς μου βυθίζεται ἐν ταῖς διακυμάνσεσι τῶν νεφῶν σου καὶ ἵνα σοὶ εἴπω ὅ,τι δοκιμάζω ἰσχυμένος παρά σοί, δὲ ἔχω ἢ μόνον τὴν εὐφρόσυνον σιωπὴν μου.»

Ἡ λύρα τοῦ Βύρωνος ἔχει δύο μόνον χορδὰς· τὴν μελέτην, καὶ θεωρίαν τῆς φύσεως. Εἴτε ζωγραφίζει εἰς τὸν Μαρῖνον Φαλιέρον τὴν εἰκόνα Βενετικῆς ἐορτῆς ἢ εἰς τὸν Μανφρέδον τὰς Ἀλπεις καὶ τὴν Ῥώμην εἶνε πάντοτε ἡ μελωδία τοῦ Τσιλλὸ Ἀρόλδου ὅς ἦν τίθησιν ἐτέρας λέξεις. Ἡ Οὐλίψις του, ἡ ὀργή του κατὰ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους δύνανται νὰ περιβληθῶσι διαφόρους μορφὰς· ἀλλ' ἡ κραυγὴ τοῦ Ἀρόλδου θὰ μενεῖ ἢ ἐκφρασις ἢ μᾶλλον ὁ τύπος τῆς ἐξάλλου ἐκείνης ποιήσεως ἣτις ὄνειροπολεῖ, βλασφημεῖ, καὶ καταρτᾶται τοσοῦτον καλῶς. Ἐν τῷ Ἀρόλδῳ κατὰ πρῶτον ψάλλει ἑαυτὸν καὶ λαμβάνει ἀπέναντι τοῦ κοινοῦ τὸν χαρακτῆρα, τὰ σχήματα καὶ τὴν στάσιν, ἣν διατηρεῖ μέχρι τέλους. Ἡ ὠχρότης τοῦ προσώπου, τὸ ἀποτρόπαιον ἦθος, τὸ ἀνάθημα ἐπὶ τῶν χεῖλέων, ἡ πάσχουσα καὶ κατεστραμμένη καρδιά διερχομένη τὸν λαβύρινθον τοῦ ἀμαρτήματος ὡς ταρτάρειος ἡγεμῶν μὴ ἀνεχόμενος οὔτε συμβουλὰς οὔτε παρηγορίας, ἐμφανίζεται ἡμῖν πανταχοῦ. Ἡ κοσμιότης μεταβάλλεται, ἡ ἀντανάκλασις τοῦ φωτός, καὶ ἡ σκηνικὴ προπαρσκευὴ ἀνανεοῦνται, ἀλλὰ τὸ πρόσωπον δὲν κρύπτεται. Ὁ *Talid*-*Arld*, τὸ πρῶτον κατὰ τὴν χρονολογίαν τῶν μεγάλων

ποιημάτων του Βύρωνος και το ἀριστούργημά του ἔχει τὴν χαρακτηρίζουσαν τὸ εἶδος του ἀτέλειαν. Ἐν αὐτῷ τὰ πράγματα ἀναπτύσσονται ἀνευ σκοποῦ καὶ σχεδίου, ὅπερ διὰ τοῦτο ἠδύνατο νὰ παραταθῆ ἐπ' ἀπειρον. Αἱ τύχαι τοῦ *Don Zouan*, ὡς καὶ ἡ ἀποδημία τοῦ Ἀρόλδου μὴκύνονται ἐφ' ὅσον εὐχαριστεῖται ὁ ποιητής. Ἀληθῶς οὐδὲν κωλύει ἵνα τὴν πρώτην Ἄδαν διαδεχθῆ δευτέρα καὶ ἵνα ὁ Ἀρόλδος-Βύρων ἀφοῦ ἐπανελάθει ἐν Ἑλλησπόντῳ τὸ κατόρθωμα τοῦ Λεάνδρου μεταβῆ ὅπως λουσοῦν εἰς τὸν Γάγγην καὶ μετὰ τὰς Ἀθήνας ἐπισκεφθῆ τὸ Δελχί. Διεγείρει σήμερον τὴν ἐκπληξιν πῶς τοιοῦτος τύπος ἠδυνήθη νὰ εὔρη τοσοῦτους μιμητὰς ἐνῶ οὐδὲν ἄλλο ἔχει ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἢ ἀπλοῦν ἐνδιαφέρον· τούτέστι τὴν προσωπικότητα τοῦ ἠθοποιῦ. Μέρη τινὰ ἐπιτυγχάνουσι διὰ μόνον τοῦ ὑποκριτοῦ καὶ δὲν ἐπιδέχονται δευτεραγωνιστήν. Ἐπομένως δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν τὴν Βυρώνειον ποίησιν. Ἄς λάβωμεν ἤδη τὰ μικρὰ ποιήματα, τὰ ἔμμετρα διηγήματα, καὶ εἰς αὐτὰ θέλωμεν ἀπαντήσαι τὴν αὐτὴν ἔλλειψιν συνθέσεως, τὴν αὐτὴν ἀταξίαν. Ἔστωσαν ὡς παράδειγμα, ἡ *Νύμφη τῆς Ἀβύδου*, ὁ *Πειρατής*, ὁ *Γκιαοῦρ* καὶ τοσαῦτα ἀνέκδοτα, ἃ ὁ ποιητής ἤκουσε διηγούμενα, ἢ ἀπλῶς ἀνέγνω εἰς τὸν Γίββωνα, ὡς τὴν *Παρισίαν*, καὶ τὰ ὅποια ἐπαναλαμβάνει εὐχαριστούμενος νὰ διασπείρῃ ἐν ταῖς περιγραφαῖς τοὺς θησαυροὺς τοῦ πυξιδίου του καὶ νὰ ἐνσαρκῶται εἰς τοὺς ἥρωάς του. «Οἱ ἄνθρωποι οἵτινες δὲν φέρουν ἐπὶ τοῦ μετώπου τὴν σφραγίδα τοῦ Σατανᾶ, εἶπεν εἰς τῶν βιογράφων τοῦ Βύρωνος, ὁ Κύρ. Φρένζελ, δὲν ἦσαν ἄξιοι ἢ μόνως τῆς ἀδιαφορίας του. Ὁ Βύρων εἶχεν ἀνάγκην μόνον Δεσμωτῶν Προμηθέων καὶ μέχρι τοῦ Μαρίνου Φαλιέρου καταρωμένου τὴν Βενετίαν, ἀνευρίσκετε τὸν ἀρχαῖον Τιτᾶνα πρὸς οὐδὲν λογιζόμενον τὸς θεοὺς!»

B.

Μετ' ἀπουσίαν δύο ἐτῶν ὁ Βύρων ἐπαγγέλλεται εἰς Ἀγγλίαν λυπηρότατα προκατειλημμένος περὶ τῶν ἀναμενουσῶν αὐτὸν δυσχερειῶν. «Τὸ μέλλον δὲν μοι

μειδιᾷ πλέον: Μὲ σῶμα ὑποκαμπτόμενον ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ, ἀλλὰ μὲ ψυχὴν, ἐλπίζω, εἰσέτι ὀρθίαν ἐπανερχομαι παρ' ἐμοί, εἰς τὸν πατρικὸν μου οἶκον (home) ἔνευ ἐλπίδος, ἀνευ πόθου. Ὁ πρῶτος θέλει μὲ πλησιάσει εἶνε δικηγόρος, ὁ δεῦτερος ὀφειλέτης, κατόπιν θὰ ἔλθουν οἱ γαιοκτήμονες, οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐργασίας καὶ πᾶσαι αἱ ἀηδίαί αἱ προσκυλλώμεναι εἰς κτήματα ἐφθαρμένα καὶ διαφιλονεικούμενα. Ἐν ἐνὶ λόγῳ εἶμαι περίλυπος καὶ δυσηρεστημένος καὶ ἂν κατορθώσω νὰ διορθώσω ὀλίγον τὰς ἀδιορθώτους ὑποθέσεις μου θὰ ὑπάγω Κύριος οἶδε ποῦ.» Ἐφερον ἐκ τοῦ ταξιδίου του δύο ποιήματα, τὸ ἐν εἰς ὃ μεγάλην ἀπέδιδεν ἀξίαν, μίμησιν τοῦ Ὀρατίου «Hints from Horace», τὸ ἕτερον, δευτερευούσης κατ' αὐτὸν ἀξίας τὸν *Τσιλδ' Ἀρόλδ*. Ὁ Βύρων φυσικῶς ἐπέιγετο νὰ δημοσιεύσῃ τὸν Ὀρατίον ὅτε χάρις εἰς τὴν ἔντονον παρέμβασιν φίλον τοῦ τινος, τοῦ Δαλλᾶς, ἐφάνη ὁ *Τσιλδ' Ἀρόλδος*. Τὴν ἐπαύριον ὅλον τὸ Λονδίνον ἔφερε τὸ ὄνομα τοῦ ποιητοῦ μέχρι ἀστέρων. «Ἐκοιμήθην ἄγνωστος καὶ ἐξύπνησα διάσημος.» Ἐν μιᾷ στιγμῇ ὁ συγγραφεὺς ἀνῆλθεν εἰς τὸν κορυφῶνα τῆς φιλολογικῆς δόξης. Ὁ Σούθει, ὁ Wordsworth, ὁ Scott καὶ ὁ Moore πρὸς οὐδὲν ἐλογίζοντο· ἔπρεπε ὀνομαζῶν τις αὐτὸν νὰ μὴ λαλήσῃ περὶ τοῦ Σέκσπυρ καὶ Μίλτωνος. Ὑπουργοί, φιλόσοφοι, μεγάλαι κυρίαί, καὶ μεγάλοι κύριοι συνθροῦντο περὶ τὴν θύραν του καὶ ἐπὶ τῆς τραπέζης του αἱ προσκλήσεις τῶν ἡγεμόνων ἐκάλυπτον διὰ τῶν ἡρωατισμένων φακέλων των τὰς ἐμβληματικὰς σφραγίδας τῶν ἐπιστολῶν ἐκείνων, ἃ οἱ συγγραφεῖς των δὲν ὑπογράφουσιν

Ἡ περίοδος αὕτη ἀπὸ τοῦ 1810 μέχρι τοῦ 1820 ὑπῆρξεν ἐποχὴ μοναδική διὰ τὴν πρωτεύουσαν. Ὁ ἡπειρωτικὸς πόλεμος, κατόπιν ἡ εἰρήνη, εἶχεν ὀδηγήσει ἐκεῖ ὀλόκληρον τὴν ἱεράν συμμαχίαν· ἄνθρωποι τοῦ ξίφους καὶ τῶν γραμμάτων, διπλωμάται, φιλόσοφοι καὶ μεγάλα πνεύματα συνωστίζοντο ὡς σκώληκες εἰς τὸ κέντρον. Παρὰ τὸν βασιλικὸν ἡγεμόνα καὶ τοὺς ἐν ἀσπιδί διαγόντας συντρόφους του συνηθοῦντο τὰ προτερήματα καὶ αἱ ἐπιστημότητες. Ἡ Σκωτία ἀπέστειλε τὸν

Σκόττ, τὸν Jeffrey καὶ Ἔρσκιν. Ἡ Ἰρλανδία, τὸν Σεριδάν, τὸν Γκράταν καὶ Moore· ἡ αὐστηρότης τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως ἐξώριζεν ἐκεῖ τὴν Στάελ· καὶ ὅπως ὑποδεχθῆ τοσοῦτους εὐγενεῖς ξένους ἢ Ἀγγλία συνεισέφερε τὸ ἀναλογεῖν αὐτῇ. Οἱ Κάννιγκ, οἱ Holland, οἱ Brougham, οἱ Gifford, οἱ Campbell καὶ πολλοὶ ἄλλοι διαπρέποντες ἐν τῇ πολιτικῇ, ταῖς ἐπιστήμαις, καὶ ταῖς τέχναις. Καὶ αἱ γυναῖκες; Ποῦ νὰ εὔρη τις ὀνόματα ἀσπαστότερα νὰ ἀναφέρῃ οἷα τὸ τῆς Λαίδης Καρολίνας Λάμπετ, τῆς Λαίδης William Russel, τῆς λαίδης Ἀδελαΐδος Forbes, τῆς πριγκιπέσσης τῆς Οὐάλλιας, καὶ τῆς λαίδης Jersey; Ὁ Βύρων, ὅστις ἐν τῇ μέτῃ τῆς καρδίας του ἐφοῖτα παρ' αὐτῆς τὰς ἐφαλλε κατόπιν ἐν τῇ πικρίᾳ καὶ εἰρωνείᾳ τῆς μουσῆς του. «Τί ἀνέγειναν ἡ λαίδη Καρολίνα καὶ λαίδη Frances; Ἀναμφιβόλως διεζεύχθησαν ἢ πρόκειαι νὰ διαζευθῶσι.» Ποιητικὸς τρόπος τοῦ ζῆν καὶ ἴδιος τῇ ὑψηλῇ κοινωνίᾳ! Ὁ Λάμπετ γεννᾶται ἐξεληθόντος τοῦ ποιητοῦ ἐκ τινος χοροῦ μετμημισμένων ἐν μέσῳ γιογ παρὰ τῷ Δούγλας Κίναιρδ καὶ τῆς πρώτης παραστάσεως τοῦ Kean αἱ σελίδες τοῦ Γκιαβούρ στέλλονται εἰς τὸ τυπογραφεῖον. Ὁ Λόρδ Βύρων ἦτο βασιλεὺς τοῦ σαρμου· πολὺ δ' εἰς τοῦτο συνετέλει τὸ περιφρονητικὸν τοῦ ἠθους του, καὶ ἡ ἰδιότροπος κατασκευὴ τῶν ἐνδυμάτων του. Ἡ ἀγγλικὴ ἀριστοκρατία, ἀεῖποτε ἰχνηλατοῦσα εἰδωλὸν τι, ἐρρίπτετο πρὸ τοῦ νέου τούτου ἐξ υἱοθεσίας τέκνου τῆς, ὅπερ ἐπὶ τοσοῦτον μᾶλλον ἐπεζητεῖτο καὶ ἐλατρεῦετο ὅσον ἀλαζονικώτερον ἐφαίετο . . .

Αἱ ὑψηλαὶ τάξεις, διατεθεισαὶ κατὰ τῶν ἰδεῶν τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως διὰ τῶν μυθιστοριῶν τοῦ Οὐάλτερ Σκόττ, ἀνευφύμουν τὸν Λόρδ Βύρωνα ὡς Μεσσιάν ἀριστοκρατικόν, ὡς τὸν ἐμπνευσμένον βάρδον. Οὐδέποτε μέχρι τοῦδε ἡ νεωτέρα λυρικὴ ποίησις ἐδανείσθη ὁμοίως ἐκφράσεις ἐκ τῶν μεγάλων τῆς φύσεως θεαμάτων, οὐδέποτε μέχρι τοῦδε ἐφαλλέ τις κατὰ τοιοῦτον τρόπον τὴν θάλασσαν, τὸ πλοῖον, τὴν τρικυμίαν. Ἐκ τοῦ νέου τούτου ἤρωος, οὐ τὰς δάφνας δὲν ἠξιώθησαν ζῶντες οὔτε ὁ Σέκσπυρ, οὔτε ὁ Μίλτων, ὁ κόσμος ἐπερίμενε θαύματα· οὗτος εἶχε πλείονα

πεποιθῆσιν εἰς τὴν μεγαλοφυίαν καὶ τὴν τύχην του, ἠσθάνετο ῥοπήν τινα ὅπως τὰ πάντα πραγματοποιήσῃ ὅταν ἐπῆλθεν ἡ πτώσις, ὅταν ἠνεώχθη ἡ ἀβυσσος ὅπου ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ οὐρανοῦ κατέπεσεν ὁ ἑωσφόρος κατεκεραυνοβυλγμένος.

Τὴν 2 Ἰανουαρίου 1815 ὁ διάσημος ποιητὴς ἐνουμφεύθη τὴν Miss Milbanke (Μιλμπάγκ) καὶ τὴν 25 Ἀπριλίου τοῦ ἐπομένου ἔτους κατέλιπε τὴν Ἀγγλίαν ὅπως μὴ ἐπανεέλθῃ. Μετὰ παρέλευσιν τριῶν μηνῶν ἀπὸ τοῦ γάμου τοῦ ὁ ποιητῆς τοῦ Τσιλδ' Ἀρόλδου ἠρωτάτο ὑπὸ τῆς συζύγου του «Πότε σκοπεῖ νὰ παραιτήσῃ τὴν συνήθειαν τοῦ στιγματίζεσθαι;» Ὅποια δικαία καὶ τραγικὴ μεταβολὴ τῶν ἐπιγεῖων! Ὁ ποιητὴς οὗτος ὄν εἶδομεν κατὰ τὰς ὥρας τῆς θρασυτητός του περιφρονητικῶς πρὸς τοὺς στίχους του ἔχοντα, ἤδη περιφρονεῖται ἕνεκα τῶν στίχων του ὑπὸ τῆς γυναικός, ἢν πρὸ μικροῦ ἐνουμφεύθη καὶ ἀγαπᾷ. Πρὸς τὸ τέλος τοῦ ἔτους ἐγεννήθη ἡ μικρὰ Ἄδα. Ἐν τούτοις ἡ Θυελλα ἐπώαζεν. Ἐσπέραν τινὰ τοῦ Ἰανουαρίου τοῦ 1816 ὁ Σκρόπ Δάβις, ἐξ οὗ μανθάνομεν τὸ πρᾶγμα, ἔλαθεν ἐν Κανταμβριγίᾳ ἐπιστολὴν τῆς Κυρίας Leigh ἀδελφῆς ὁμαίμου τοῦ Βύρωνος. Μόλις ἀνεγνώσεν αὐτὴν ὁ φίλος ἀναχωρεῖ, φθάνει εἰς Λονδίνον καὶ τρέχει εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ρικαδέλλου εἰς ἣν εἰσάγων αὐτὸν ὁ Flechter κραυγάζει: «Πόσον θὰ εὐχαριστηθῆ ὁ κύριος βλέπων σε· ὑποφέρει τρομερά.» Ὁ Δάβις εὔρε τὸν Βύρωνα τὰ μέγιστα τεταραγμένον. Ἐβημάτιζε κατὰ μῆκος καὶ πλάτος τοῦ δωματίου. Ὅσακις ἐπλησίαζεν εἰς τὴν θερμάστραν ἀπέσπαι μίαν ἐκ τῶν κοσμούντων αὐτὴν μικρογραφῶν καὶ σιωπηλῶς τὴν ἔρριπτεν εἰς τὸ πῦρ. Τελευταῖον ἐκάθησε πρὸ τῆς ἐστίας καὶ προσήλωσε τὰ ὄμματά του ἐπὶ τῆς τελευταίας εἰκονογραφίας. «Ἀπέθανεν», εἶπε στενάζων, καὶ ἡ εἰκὼν ὑπέστη τὴν τύχην τῶν ἄλλων. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὁ φίλος του τὸν ἐβλεπε σιωπῶν τέλος μετ' ἀταραξίας: «Βύρον, εἶσαι βέλαιος ὅτι ὁ χρυσὸς τῆς περιδεούσης τὴν εἰκόνα στέφανος ἀπόλλυται; ἐάν σοὶ εἶνε ἀδιάφορον ἐπίτρεψον νὰ τὸν λάβω ἐγώ.» Καὶ ὁ Σκρόπ Δάβις λαβὼν τὴν πυράγραν ἤρξατο ἔλκων τὴν μίαν μετὰ τὴν

ἄλλην τὰς χρυσᾶς στεφάνας τῶν εἰκό-
νων. Ὁ ἀντιπερισπασμὸς ἐγένετο καὶ
ἐκ τοῦ δραματικοῦ μονολόγου προήλθον
πάραυτα εἰς τὴν ἀπλὴν συνομιλίαν, ἐνῶ ὁ
Σκρόπ ἐξηκολούθει ἀναμοχλεύων τὸ πῦρ.
Ἐν τούτοις ἡ ἔμπιστος γυνὴ τῆς Κυρίας
Βύρωνος δὲν ἐβράδυνε νὰ ἔλθῃ, ἐρωτῶσα
τὸν μυλόρδον διὰ τρόπου προσβλητικοῦ
ἐὰν διὰ τοῦ θορύβου ὃν εἰρηστεῖτο νὰ
κἀμνη ἐσχόπει νὰ ἐπκυζήσῃ τὴν ἀσθένειαν
τῆς κυρίας τῆς. «Εἰπέ εἰς τὴν μυλαίδην
(mylady) ὑπέλαβε σκωπτικῶς ὁ Βύρων
ὅτι κἀμνη τὸν θορύβον τοῦτον ὄχι μόνον
διὰ νὰ χειροτερεύσω τὴν κατάστασίν τῆς,
ἀλλὰ διὰ νὰ βελτιώσω τὴν τοῦ πυρός.»
Μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας ὁ λαίδη Βύρων ἀπε-
καθίστατο παρὰ τῷ πατρὶ αὐτῆς, ὁ δὲ
λόρδος Βύρων ἐπανήρχετο κατὰ τῆς τρι-
κυρίας.

Τὴν εὐχαιρίαν ταύτην ἐπερίμενον οἱ φθο-
νεροὶ καὶ οἱ ἐχθροὶ του. Κραυγὴ γενικῆς ἀ-
γανακτικῆς ἠγέρθη, οἱ κύκλοι οἵτινες ἄλ-
λοτε ἀπεθέουν τὸ ὄνομά του, τὸ ἐβλασφή-
μουν, ἡ ἠθικὴ τῆς γηραιᾶς Ἀγγλίας ἀνε-
στατώθη μετὰ φρίκης εἰς τὴν θεάν τοῦ
ἀσεβοῦς καὶ μοιχοῦ τούτου οἱ καθαρισταὶ
(puritanisme) ὑπερίσχυσαν. Οἱ ἥττον αὐ-
στηροὶ περιωρίζοντο νὰ τὸν ἀποφεύγωσιν,
οἱ ἄλλοι τῷ ἐρριπτον τὸν λίθον....

Καθ' ἣν στιγμήν ὁ Βύρων ἠτοιμάζετο
νὰ ἐγκαταλίπη τὴν Ἀγγλίαν ἡ λαίδη
Γέρσεϋ ὠργάνισε δημοσίως ἐορτὴν πρὸς
τιμὴν του. Προσεκάλεσεν εἰς αὐτὴν ὀλο-
κληρον τὸ Λονδίνον. Ἰδιοτροπία ὑπερή-
φανος γυναικὸς ὠραιότητος, ἀλλ' ἀκίνδυ-
νος διὰ τὴν φήμην τῆς. «Ἐπρεπε νὰ προσ-
βληθῇ διὰ νὰ τύχῃ τῆς τοιαύτης ὑπερα-
σπίσεως» γράφει ὁ Hobhouse. Ἡ Miss
Mercer ἦτις κατόπιν ἐγένετο ἡ κόμησσα
Flahaut διέλαμψεν ἐπίσης ἐπὶ εὐτολμία.
Ὁ ποιητὴς τὸ ἔμαθεν. Ἐπὶ τῆς γεφύρας
τοῦ Δούβρου ἐνῶ ἠτοιμάζετο νὰ ἐπιβίβα-
σθῇ ἀδότε τοῦτο ἐκ μέρους μου τῇ κυρίᾳ
Mercer, εἶπεν εἰς τὸν Δάβις προσφῶρον
αὐτῷ ἀντικείμενόν τι πρὸς ἐνθύμησιν, καὶ
πληροφορήσατε αὐτὴν καλῶς ὅτι ἐὰν εἶ-
χον τὴν εὐτυχίαν νὰ νυμφευθῶ γυναῖκα
ὡς αὐτὴν δὲν θὰ κατεδικαζόμην σήμερον
εἰς ἐξορίαν.»

Τὸ δρομολόγιον τοῦ Βύρωνος περιεῖχε
τὰς λέξεις ταύτας: «Ἑλβετίαν, Ἰταλίαν

ἔπειτα τὴν Γαλλίαν... ἴσως!» Λυπού-
μεθα καὶ δι' ἡμᾶς καὶ δι' αὐτὸν ὅτι δὲν
ἠκολούθησε τὸ πρόγραμμα του. Ὁ Βύρων
ὅστις μᾶς ἠγάπα χωρὶς νὰ μᾶς γνωρίζῃ
βεβαίως ἤθελε γίνεαι εἰς τῶν ἡμετέρων ἐὰν
διέτριβε παρ' ἡμῖν. Ἀλλ' ἡ τύχη ἄλλως
ἀπεφάνετο. Ἦτο τότε ἡ ἐποχὴ τῶν ἐν-
δόξων ἀποδημιῶν εἰς τὴν κλασικὴν γῆν
καὶ εἰς τὴν ἁγίαν. Ἀπὸ τοῦ 1807 ὁ Σα-
τωβριανὸς διέτρεχε τὴν Ἑλλάδα, τὴν
Παλαιστίνην, τὴν Ἀφρικὴν καὶ Ἰσπανίαν
φέρων τὰ ὄνειροπολήματά του καὶ τὸν
θρησκευτικὸν δογματισμὸν τῶν ἐρειπίων
τῶν Ἀθηνῶν εἰς τὸν τάφον τοῦ Σωτῆρος,
πληρῶν ἐκ τοῦ ὕδατος τοῦ Ἰορδάνου τὴν
συναξαρικὴν σικύαν του (φλασκί του) προ-
σεριδόμενος ἐν Μιντούρνοις ἐπὶ τοῦ κί-
νου τοῦ Μαρίου καὶ ἐκεῖθεν ἀναχωρῶν διὰ
τὴν Ἀλάμπραν ὅπου ἡ αὐλὴ τῶν λεόν-
των καὶ αἱ πῆδακες αὐτῆς ἐλίκνιζον αὐτὸν
δι' ἱπποτικῶν ἀναμνήσεων. Ἀλλὰ τίς ἡ
ἀξία τοῦ τελευταίου τῶν Ἀβεγκεράγκων
παραβαλλομένου πρὸς τὸν Τσίλδ Ἀρόλ-
δον; Δύναται νὰ παραβληθῇ ὁ ἀκαδημαϊ-
κὸς ἐκεῖνος ῥωμαντισμὸς πρὸς τὴν διαλα-
μπῆ ἐκρηξίν καρδίας ἐξ ἧς φλογώδης ἐκ-
χειλίζει ἡ ἐξοχος ποίησις; Ὁ Βύρων δὲ
τερον ἤδη κατελίμπανε τὴν Ἀγγλίαν,
ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην ὅπως μὴ τὴν
ἐπανίδῃ. Ἡ γυνὴ ἦν ἠγάπησε, λαμπρυν-
θεῖσα διὰ τοῦ ὀνόματός του, τὸν ἀπε-
δίωκε τῆς ἐστίας του δάδα ἐριννύος ἀνά
χεῖρα φέρουσα. Ἐὰν ἀληθεύῃ ὅτι ὁ ποιη-
τὴς ἔχει ἀνάγκην τῶν μαστιγώσεων τῆς
τύχης, ἐὰν ἡ τυφλότης τοῦ Ὀμήρου καὶ
Μίλτωνος, ἡ ἐξορία καὶ συμφοραὶ τοῦ
Δάντου, αἱ σκληραὶ δοκιμασίαι τοῦ Κά-
μοενς συντελοῦσί πως εἰς τὴν ἀθανασίαν
τῶν ἀριστουργημάτων των, ὁ ποιητὴς τοῦ
Τσίλδ Ἀρόλδου ὤφειλε ν' ἀποδώσῃ χάρι-
τας τῷ θεῷ· αἱ μεγάλαι αὐτοῦ πικρίαι
καὶ θλίψεις ἄς μέχρι τοῦδε μᾶλλον ἐφαν-
τάσθῃ ἢ ἡσθάνθῃ, καθίσταντο πραγματι-
καί. Διέκοψε πᾶσαν πρὸς τὸν κόσμον σχέ-
σιν καὶ τῷ ἐκήρυξε τὸν πόλεμον, πόλε-
μον ἄνευ εἰρήνης καὶ ἀνακωχῆς, εἰς ὃν
ἐπέπρωτο νὰ πέσῃ, διότι ἡ κοινωνία ὁ-
πρίαν κατέστησαν αὐτὴν αἱ τοῦ κόσμου
προλήψεις καὶ ἀντιφάσεις ἔχει τρομερὰς
δυνάμεις ἀντιστάσεως κατὰ τῶν λοιδο-
ριῶν μεγάλου ποιητοῦ, καὶ αἱ τε κατα-

χρήσεις καὶ τὰ ἐλαττώματά του ἠδύνατο
νὰ προκαλέσωσι τὰς σάλπιγγας τῆς Ἱε-
ροχοῦ. Ὁ Λόρδ Βύρων γινώσκει ἐκ τῶν
προτέρων ὅτι προσέβαλλεν ἰσχυρότερόν του
παρέταξεν εἰς τὴν πάλιν ὀλόκληρον ἐαυ-
τὸν καὶ ἐπὶ τοῦ ἐχθροῦ ὃν δὲν ἠδύνατο
νὰ θανατώσῃ, ἐξεκένωσε τὴν ἀνεξάντλη-
τον κανονοστοιχίαν τοῦ μίσους καὶ τῶν
περιφρονήσεών του.

(Ἐπιτετα συνέχισαι.)

Ἡ ΕΥΤΥΧΙΑ ΚΑΙ Ἡ ΔΥΣΤΥΧΙΑ

(Ἀ. Α. Ληγορία).

Ἡ Εὐτυχία καὶ ἡ Δυστυχία, αἱ θυγατέ-
ρες τῆς Προνοίας, ἐπορεύθησαν εἰς τὴν οἰ-
κίαν πλουσίου τινὸς ἐμπόρου Φοίνικος ὀνο-
μαζομένου Βελάσκου, ὅστις διέμενε εἰς
Τύρον τὴν πρωτεύουσαν τοῦ βασιλείου
ἐκείνου.

Καὶ ἡ μὲν πρωτότοκος Εὐτυχία ἦτο
ὠραία ὡς ἡ πρωία καὶ φαιδρὰ ὡς τὸ ἔαρ·
ἡ δὲ δυστυχία θλιβερά καὶ ἀχαρὶς.

Ὁ Βελάσκος εἶχε δύο υἱοὺς τὸν Εὐ-
τυχῆ καὶ τὸν Οὐράνιον. Ἀμφότεροι ἦσαν
ἀνετετραμμένοι διὰ τὸ ἐμπόριον, καὶ τοὶ
ἐλευθερίως εἶχον ἐκπαιδευθῆ, καὶ ἔζων
ἀπὸ τῆς παιδικῆς τῶν ἡλικίας ἐν μεγί-
στη ἀρμονίᾳ καὶ ἀδελφικῇ ἀγάπῃ. Ἀλλ'
ὁ ἔρωσ, πρὸ τοῦ ὁποίου ὄλα τὰ αἰσθήματα
τῆς ψυχῆς εἶναι ὡς τὰ ἴχνη πλοίου ἐπὶ τοῦ
Ὀκεανοῦ, τὰ ὅποια μόνον ἐπὶ στιγμήν
τινα μένουσι, μικροῦ δεῖν ἐν κακῇ τινα
ᾧρα νὰ φέρῃ αὐτοὺς εἰς διάστασιν, διότι
ἀμφότεροι ἐδεδεσμεύθησαν ὑπὸ τῶν καλ-
λονῶν τῆς Εὐτυχίας.

Ἡ νύμφη, ὡς πᾶσαι αἱ θυγατέρες τῶν
ἀνθρώπων, ἐνεθάρρυνεν ἕκαστον ἀλληλο-
διάχως, ἀλλ' ὅπως ἀποφύγη πᾶσαν ἰδιαι-
τέραν προτίμησιν, ὡμολόγησεν ὅτι οὐδέ-
ποτε θέλει νυμφευθῆ, ἐὰν μὴ ἡ ἀδελφὴ τῆς,
ἐκ τῆς ὁποίας, ὡς ἔλεγεν, ἦτον ἀδύνατον
ν' ἀποχωρισθῇ, ἤθελε νυμφευθῆ συγγρόνως.

Ὁ Βελάσκος, ὅστις ἐγίνωσκε τὸ πάθος
τῶν υἱῶν του, καὶ ὅστις ἐφοβεῖτο τὰ πάντα
ὡς ἐκ τῆς ὀρμῆς των, ὅπως προλάβῃ τὰς
συνεπείας, ὑπεγράψεν αὐτοὺς διὰ τῆς ἐξου-
σίας του, νὰ ἀποφασίσωσι τὰς ἀξιώσεις

των διὰ κλήρου, ἐξαναγκάσαι ἕκαστον
δι' ἐπισήμου ὄρκου, νὰ νυμφευθῇ ἐκείνην,
ἣτις ἤθελε κληρωθῆ εἰς αὐτόν.

Ἐξήχθησαν ὅθεν οἱ κληροὶ καὶ ἡ Εὐτυ-
χία ἐγένετο σύζυγος τοῦ Εὐτυχοῦς, ἡ δὲ
Δυστυχία τοῦ Οὐράνιου. Εὐθύς μετὰ τὴν
τελετὴν τῶν γάμων τούτων, ὁ Βελάσκος
ἀπέθανε, κληροδοτήσας εἰς τὸν πρωτότο-
κον Εὐτυχῆ τὴν οἰκίαν ἐν ἣ κατῴκει, κα-
θὼς καὶ τὸ μέγιστον μέρος τῆς μεγάλης
περιουσίας καὶ τῶν ὑπαρχόντων του.

Ὁ σύζυγος τῆς Εὐτυχίας, τοσοῦτον εἶ-
χε παραφερθῆ ἀπὸ τὴν εὐθυμον διάθεσιν
καὶ τὰς θελατικὰς καλλονὰς τῆς συζύγου
του, ὥστε τὴν ἐνέδυσσε μὲ χρυσὸν καὶ ἄρ-
γυρον καὶ τὴν ἐστόλισε μὲ ἀδάμαντας
ἀνεκτιμήτου ἀξίας. Ὁκοδόμησε δι' αὐτὴν
μέγαρον ἐν τῷ δάσει, διωχέτευσσε ποτα-
μοὺς εἰς τοὺς κήπους του, καὶ ἐκαλλώπισε
τὰς ὄχθας μὲ ἀναδενδράδας καὶ πυργί-
σκους. Προσεκάλει εἰς τὴν τράπεζάν του
τοὺς εὐγενεῖς τῆς χώρας, εὐφραίνων τὰ
ὠτὰ των διὰ τῆς μουσικῆς καὶ τοὺς ὀ-
φθαλμοὺς των διὰ τῆς μεγαλοπρεπείας.
Ἀλλὰ τοὺς συγγενεῖς του ἐθέωρει ὡς ξέ-
νους καὶ οἱ σύντροφοι τῆς νεότητός του δι-
ήρχοντο πρὸ αὐτοῦ ὡς ἀγνωστοί. Καὶ
αὐτὸς ὁ ἀδελφὸς του κατέστη μισητὸς εἰς
τοὺς ὀφθαλμοὺς του καὶ μετ' οὐ πολὺ διέ-
ταξε νὰ κλείσωσι τὴν θύραν τῆς οἰκίας
του πρὸς αὐτόν.

Ἀλλὰ καθὼς τὸ ρεῦμα ῥέει ἐκ τῶν αὐ-
λάκων του καὶ χάνεται ἐν τῷ μέσῳ τῶν
κοιλάδων, ἐὰν δὲν περιορισθῇ ὑπὸ προχω-
μάτων, οὕτω καὶ ἡ περιουσία καταστρέ-
φεται, ἐὰν δὲν περιορισθῇ ὑπὸ τῆς οἰκο-
νομίας. Μετ' ὀλίγα ἔτη ἡ περιουσία τοῦ
Εὐτυχοῦς ἠρημώθη ὑπὸ τῆς ἀσωτείας, τὸ
ἐμπόριόν του κατέπεσεν ὡς ἐκ τῆς ἀμε-
λείας καὶ τὰ ὑπαρχόντά του κατελήφθη-
σαν ὑπὸ τῶν ἀνελεημόνων χειρῶν τῶν
δανειστῶν. Ἐπεκαλέσθη τὴν βοήθειαν τῶν
εὐγενῶν καὶ τῶν μεγάλων πρὸς οὓς εἶχε
προσφέρει δειπνα καὶ ὄψια, ἀλλ' ἡ φωνὴ
του ἦτον ὡς ἡ φωνὴ ξένου καὶ τὸ πρό-
σωπόν του ἐφαίνετο ἀγνωστον αὐτοῖς. Οἱ
φίλοι οὓς εἶχε παραμελήσει, ἐσκωπτον αὐ-
τὸν πρὸς ἐκδίκησιν καὶ αὐτὴ δὲ ἡ σύζυγος
του τὸν ὕβρισεν, ἀπέστρεψεν τὸ προσωπόν
τῆς ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἔφυγεν. Ἀλλ' ἡ καρ-
διά του τοσοῦτον ἦτον μαγευμένη ὑπὸ

της γοητείας της, ὥστε τὴν ἠκολούθει μεθ' ἱκεσιῶν, μέχρις οὐ ὑπὸ τῆς βίας ὅπως ἐγκυκλοποιήσῃ αὐτὸν ἢ προσωπὸς της κατέπεσε καὶ ἀπεκάλυψεν εἰς αὐτὸν ὄψιν τοσοῦτο μεμαραμμένην καὶ δυσειδῆ ὅσον πρότερον εἶχε φανῆ ἀκμαία καὶ χαρίεσσα.

Τὶ ἀπέγεινεν οὗτος κατόπιν, ἢ διήγησις δὲν ἀναφέρει μετὰ βεβαιότητος. Πιστεύουσιν ὅτι ὑπῆγεν εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ ἔζησε μετὰ τὴν γλίσχρον ἐλεημοσύνην φλῶν τινῶν, οἵτινες δὲν τὸν εἶχον καθ' ὀλοκληρίαν ἐγκαταλείψει· καὶ οὕτως ἀπέθανεν ἐν βραχεὶ χρόνῳ ἐν ἀθλιότητι καὶ ἐξορία.

Ἄς ἐπιστρέψωμεν ἤδη εἰς τὸν Οὐράνιον, ὅστις καθὼς πρὸ μικροῦ παρατηρήσαμεν εἶχεν ἀποκλεισθῆ ἀπὸ τὴν οἰκίαν τοῦ ἀδελφοῦ του Εὐτυχοῦς. Ἡ Δυστυχία καὶ τοὶ μισητὴ εἰς τὴν καρδίαν του καὶ ὡς φάντασμα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του ἦτον ἢ σταθερὰ ἀλόουθος τῶν βημάτων του. καὶ πρὸς δεινώσιν τῆς θλίψεως του ἔλαβε τὴν βεβαιὰν εἰδήσιν ὅτι τὸ πλουσιώτερον του πλοῖον συληθήθη ὑπὸ τινος Σαρδινίου πειρατοῦ, ὅτι τὸ ἕτερον ἀπωλεσθῆ ἐπὶ τῶν Λιβύων Συρτῶν καὶ ὅτι τέλος ὁ τραπέζιτης του εἰς ὃν εἶχε καταθέσει τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς χρηματικῆς του περιουσίας, εἶχεν ἐγκαταλείψει τοὺς πιστωτάς του καὶ ἀπεχώρησεν εἰς Σικελίαν.

Συναθροίσας ὅθεν τὰ μικρὰ λείψανα τῆς περιουσίας του ἀπεχαιρέτησε τὴν ἴδρον καὶ ὀδηγούμενος ὑπὸ τῆς Δυστυχίας διὰ μέσου ἀδιαβάτων ὁδῶν καὶ δασῶν πεπληρωμένων ὑπὸ θάμνων, ἐφθασεν ἐπὶ τέλους εἰς μικρὸν τι χωρίον εἰς τοὺς πρόποδας ὄρους τινός. Ἐκεῖ διέμενεν ἐπὶ τινὰ καιρὸν, καὶ ἡ Δυστυχία ἀντὶ τῆς στενοχωρίας τὴν ὁποίαν εἶχεν ὑποφέρει ὑπ' αὐτοῦ, ἠμερώσασα τὴν ἀυστηρότητα τῶν βλεμμάτων της, ἀπηύθυνε πρὸς αὐτὸν τὰς μᾶλλον ὠφελίμους συμβουλὰς, ἀποσυνειθίζουσα τὴν καρδίαν του ἀπὸ τῆς ὑπερβολικῆς ἀγάπης πρὸς τὰ γήινα πράγματα καὶ διδάσκουσα αὐτὸν νὰ σέβηται τοὺς θεοὺς καὶ νὰ ἐναποθέσῃ ὅλην τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ εὐτυχίαν του εἰς τὴν ὀδηγίαν καὶ προστασίαν της. Ἡμέρωσε τὴν ψυχὴν του, τὸν κατέστησε μετρίφρονα καὶ ταπεινὸν καὶ τὸν ἐδίδαξε νὰ συμπάσχη εἰς τὰς δυστυχίας τῶν ὁμοίων του καὶ

τὸν κατέπεισε ν' ἀνακουφίῃ αὐτοῦς. Ἐπέμφθη, εἶπεν, ὑπὸ τῶν θεῶν εἰς ἐκείνους μόνους, οἵτινες τὸν ἀγαπῶσι, διότι ὄχι μόνον ὀδηγῶ αὐτοῦς διὰ τῆς αἰστηρᾶς μου πειθαρχίας εἰς τὴν μέλλουσαν δόξαν, ἀλλ' ἐπίσης προετοιμάζω αὐτοῦς νὰ δεχθῶσι μετὰ περισσοτέρως ἡδονῆς, πάσας τὰς τοιαύτας μετρίως ἀπολαύσεις, αἵτινες δὲν εἶναι ἀνάρμοστοι πρὸς τὴν δοκιμαστικὴν ταύτην κατάστασιν. Καλῶς δὲ ἡ ἀράχνη ὅταν ἐπιτίθεται, ζητεῖ νὰ κλυφθῆ εἰς τὸ ἐνδότερον τοῦ ἴσου της, οὕτω καὶ τὸ πνεῦμα, ὅταν τὸ θλίβω, περιστέλλει τοὺς πεπλανημένους λογισμοὺς του καὶ συνέρχεται ἀπὸ τῆς εὐτυχίας εἰς ἐκυτό. Τοιοῦτοτρόπως ἐξύψωσα τὸν χαρακτῆρα τοῦ Κήτονος, τοῦ Σωκράτους καὶ τοῦ Τιμολέοντος πρὸς τοσοῦτο θεῖον ὕψος καὶ ἔθηκα αὐτοῦς ὡς ὀδηγοὺς πρὸς πᾶσαν μέλλουσαν γενεάν.

Ἡ Εὐτυχία, ἢ μειδιῶσα ἀλλ' ἐπίβουλος ἀδελφή μου, μετὰ μεγίστης εὐκολίας παραδίδει ἐκείνους οὐς ἀπεπλάνησεν ὅπως μαστιγωθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀγρίων αὐτῆς ἀκολούθων τῆς ἀγωνίας καὶ ἀπελπισίας, ἐνῶ ἡ Δυστυχία οὐδέποτε λείπει νὰ ὀδηγήσῃ ἐκείνους, οἵτινες θέλουσι νὰ παιδευθῶσιν ὑπ' αὐτῆς, εἰς τὰς μακαρίας μονὰς τῆς Ἡρεμίας καὶ Αὐταρκείας.

Ὁ Οὐράνιος ἠκροῶτο τοὺς λόγους της μετὰ μεγάλης προσοχῆς, καὶ ὅσον προσεκτικώτερον παρατήρει τὸ πρόσωπόν της, αἱ ἀσχημίαι ἐφάνιντο ἀνεπαίσθητως ἐλαττούμεναι. Ἡπίως καὶ βαθμηδὸν κατέβαλε τὴν πρὸς αὐτὴν ἀποστροφὴν του καὶ ἐπὶ τέλους παρεδόθη ὅλως εἰς τὰς συμβουλὰς καὶ ὀδηγίας της. Τῷ ἐπανελάμβανε συχνάκις τὸ σοφὸν ἀξίωμα τοῦ φιλοσόφου, ὅτι ἀεκεῖνοι, οἵτινες ὀλιγωτέρων δέονται προσεγγίζουσι τοῖς θεοῖς, οἵτινες οὐδενὸς δέονται. Τὸν συνεβούλευσε νὰ στρέφῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς του πρὸς τὰς χιλιάδας ἐκείνας τῶν ἀνθρώπων πτωχοτέρων αὐτοῦ, ἀντὶ νὰ παρατηρῆ τοὺς ὀλίγους, οἵτινες ἔζων ἐν πομπῇ καὶ ἀσωτείᾳ· καὶ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς θεοὺς δεήσεσιν αὐτοῦ, νὰ ζητῆ ὄχι πλοῦτη καὶ χυδαίαν δόξαν, ἀλλ' εὐάρεστον ψυχὴν, ἡρεμον κατάστασιν, ἀμόλυντον βίον καὶ θάνατον πλήρη ἀγαθῶν ἐλπίδων.

Εὐρίσκουσα αὐτὸν καθ' ἐκάστην ἐπὶ

μᾶλλον καὶ μᾶλλον πρᾶον καὶ συνετὸν καὶ τοι οὐτε ἐρώντα αὐτῆς οὐτε εὐφραϊνόμενον ὑπὸ τῆς ὀμιλίας της, οὕτω ἐπὶ τέλους τῷ ὀμίλησεν.

«Καθὼς ὁ χρυσὸς καθαρίζεται ἀπὸ τῆς σκωρίας διὰ τοῦ πυρός, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ Δυστυχία ἐπέμφθη ὑπὸ τῆς Προνοίας ὅπως δοκιμάσῃ καὶ βελτιώσῃ τὴν ἀρετὴν τῶν ἰσχυρῶν. Ὁ σκοπὸς καὶ τὸ ἔργον μου ἐξεπληρώθη καὶ ἤδη σὲ ἐγκαταλείπω ὅπως ὑπάγω καὶ δώσω λόγον τῶν πράξεών μου. Ὁ ἀδελφός σου τοῦ ὁποίου ἡ τύχη ἦτο εὐδαίμων καὶ τὸν ὁποῖον σὺ τόσον ἐφθόνησας, ἀφοῦ ἐδοκίμασε τὴν πλάνην τῆς ἐκλογῆς του ἐπὶ τέλους ἀνεπαύθη διὰ τοῦ θανάτου ἀπὸ ζωὴν ἀθλιεστάτην. Εὐτύχημα ἦτο διὰ τὸν Οὐράνιον ὅτι ὁ κληρὸς του ἦτον ἡ Δυστυχία τὴν ὁποίαν ἐὰν ἐνθυμῆται, ὡς ὀφείλει, ἡ ζωὴ του θέλει εἶσθε ἐντιμὸς καὶ ὁ θάνατός του εὐτυχής.»

Ταῦτα εἰπούσα ἐξηρανίσθη ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν του. Ἀλλὰ καὶ τοι οἱ χαρακτῆρες τοῦ προσώπου της κατὰ τὴν στιγμήν ἐκείνην ἀντὶ νὰ ἐμπνέωσι τὴν συνήθη φρίκην, ἐφάνιντο ὅτι ἐλάμβανον εἰδός τι μαρτυρίας καλλοῦ, δὲν ἠδύνατο ὅμως νὰ ἐξαναγκάσῃ τὸν ἐαυτὸν του νὰ τὴν ἀγαπήσῃ, καὶ οὕτε ἐβρῆνε διὰ τὴν ἀποχώρησιν της, οὐτε ἐπεθύμει τὴν ἐπάνοδόν της. Ἀλλ' ἀν καὶ ἐχάρη διὰ τὴν ἀπουσίαν της, ἐθυσάρισε ὅμως ἐν τῇ καρδίᾳ του τὰς συμβουλὰς της καὶ ἐξασκῶν ταύτας κατέστη εὐτυχής.

Μετέπειτα παρεδόθη ἐκ νέου εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ ἀποκτήσας ἐν βραχεὶ χρόνῳ ἀρκούσαν εὐπορίαν πρὸς πραγματικὴν ἀπόλαυσιν τῆς ζωῆς, ἀπεχώρησεν εἰς μικρὰν τινα ἐπαυλιν ἣν εἶχεν ἀγοράσει πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον καὶ ὅπου ἀπεφάσισε νὰ διανύσῃ τὸ ὑπόλοιπον τῶν ἡμερῶν του. Ἐκεῖ μετεχειρίζετο τὸν καιρὸν του φυτεύων, καλλιεργῶν τὸν κῆπόν του καὶ γεωργῶν ὅπως καταδάμασῃ τὰ ἄτακτα πάθη καὶ μορφώσῃ τὸ πνεῦμά του διὰ τῶν διδασμάτων τῆς Δυστυχίας. Ἡσθάνετο μεγίστην ἡδονὴν καθήμενος ἐν οἰκίσκῳ τινὶ τοῦ κήπου του, ὅστις ἴστατο ὑπὸ τὰ φυλλώματα τῶν δένδρων καὶ ὅπου πλησίον αὐτοῦ ἔκειτο ψυχρὸν λουτρὸν σχηματιζόμενον ὑπὸ πηγῆς κατερ-

χομένης ἐκ βράχου. Καὶ ἐπὶ τῆς θύρας ἐπέγραψε μετὰ μεγάλους χαρακτῆρας τὰ ἑξῆς :

Ἰπὸ τὴν βρυσκοπέτῃ ταύτην στέγην ἐντὸς τοῦ οἰκίσκου τοῦτου

Κα τοικεῖ ἡ Ἀλήθεια, ἡ Ἐλευθερία, ἡ Δύταρξεια [καὶ ἡ Ἀρετή·

Εἰπέ· τίς δύναται νὰ καταφρονήσῃ τὸν εὐτυχῆ [τοῦτον τόπον,

Ποῖον μεγαλοπρεπὲς μέγαρον ἔχει τοιαύτην λαμπρὰν [συνοδὸν ;

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ.)

Λγ.

II

ΕΡΥΘΡΟΧΕΙΡ ΕΡΩΜΕΝΗ

[Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.]

Ἀπὸ τινος χρόνου ὁ Θεόδωρος πύχαραστέϊτο νὰ διέρχεται τὸν πλείοτερον καιρὸν του ἐπισκεπτόμενος τὴν ὀθονοποιὸν θείαν του ἢ τὰ δωμάτια τῆς ἱατρικῆς σχολῆς· δὲν ἐφοίτα πλέον εἰς τὰ καρνεῖα οὐδ' ἐφαίνετο εἰς τοὺς χοροὺς.

Τίς ἡ αἰτία ;

Ἄπλουστάτη. Ὁ Θεόδωρος ἠγάσθη νέας τινὸς ἐργατικῆς ἀρτίως προσληφθείσης εἰς τὸ κατάστημα τῆς θείας του. Ὡραία, γλυκεῖα, ἐργατικὴ καὶ πνευματώδης, τοιαύτη ἦτο ἡ Κλεμεντία. Ὁ Θεόδωρος ὡς εἶδε τὴν νεάνιδα ταύτην πρὸ μικροῦ ἀφιχθείσαν ἐκ τῆς ἐπαρχίας της ἐνθα εἶχεν ἀνατραφεῖ αὐστηρότατα ὑπὸ γέροντος καὶ ὀρθόσκου τινος συγγενοῦς της κατελήφθη ὑπὸ σφοδροῦ ἔρωτος. Ἀλλ' ἡ Κλεμεντία δὲν ἦτο ἐκ τῶν εὐαλώτων ἐκείνων γυναικῶν, ἃς ἀπαντᾷ τις συνήθως, καὶ ἐξ ὧν δύναται πλείστας νὰ κατακτήσῃ ἐν μιᾷ ἐσπεράδι δι' ἐρωτικῶν τινῶν τετοιμημένων φράσεων ἢ διὰ μιᾶς φιάλης ἐκλεκτοῦ οἴνου. Ὁ Θεόδωρος λοιπὸν ἐνόησεν ὅτι ὤφειλεν εἰς τὴν περίστασιν ταύτην νὰ παραιτηθῆ τοῦ συνήθους αὐτῷ γνωμικοῦ veni, vidi, vici· οὐδὲν ἦττον δὲν ἀπληπίσθη ἐντελῶς, ἀλλ' ἐπὶ μακρὸν ἐπισκεπτόμενος τὴν θείαν του διὰ τῶν μεστῶν ἐρωτικῆς φλογὸς ὀφθαλμῶν του, ἐπολιόρκει τὴν καρδίαν τῆς μικρᾶς ἐπαρχιώτιδος, ἣτις προσεπάθει νὰ ὑπερασπίσῃ ἐαυτὴν ὅσον ἠδύνατο. Μ' ὅλα

ταῦτα τὸ πρᾶγμα ἤρχιζε νὰ καθίσταται σπουδαῖον, διότι ἡ Κλημεντία ἦτο δεδεκαοκταέτις, ἐν ἡλικίᾳ δηλαδὴ καθ' ἣν τὰ ὄνειροπολήματα τῶν νεανίδων, ἔχουσι συνήθως ἕξανθούς ἢ μέλανας μύστακας. Ἡ Κλημεντία ἀποφασίσασα νὰ μὴ ὑποχωρήσῃ ἠσθάνετο ἐαυτὴν νενικημένην ἐκ τῶν προτέρων· μάτην κατεβίβαζε τοὺς ὀφθαλμούς της ἐνώπιον τοῦ Θεοδώρου, διότι καταβιβάζουσα αὐτοὺς τὸν ἐβλεπε καλλιτέρα. Ὁ δὲ Θεόδωρος ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν ἐννοῶν ταῦτα: ἡ ὑπόθεσις βαίνει ἐξαισιᾶ ἐντὸς ὀλίγου ἢ προσβολὴ ἔσται ὀριστικῆ. Ὅντως τὰ πρᾶγματα εἶχον φθάσει εἰς τὸ σημεῖον καθ' ὃ ἀδύνατος ἦτο ἐπιχειρήσις ἀνευ ἀποτελέσματος.

Ἡ Κλημεντία ἡμέραν τινα ἐλησμόνησε τὴν κλειδα ἐπὶ τῆς θύρας τῆς καρδίας της, παρὰ πάσας τὰς προφυλάξεις ἃς εἶχε λάβει, καὶ ὁ ἔρωσ εἰσῆλθε.

Χρόνον δὲ τινα μετὰ ταῦτα ἡ Κλημεντία ἐλησμόνησε καὶ ἑτέραν τινα κλειδα ἐπὶ τινος θύρας—τῆς τοῦ δωματίου της—ἡμέραν δὲ τινα εἶδεν εἰσερχόμενον ἐκεῖ τὸν Θεόδωρον.

Καὶ ὁ μὲν Θεόδωρος ἐπὶ τινα χρόνον ἦτο κατενθουσιασμένος ἐκ τῆς Κλημεντίας, ἀλλὰ μετὰ τὸ πέρασ τούτου, ὁ ἔρωσ του κατέπιπτεν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον καὶ σχεδὸν—ἵνα μὴ εἶπω ἀκριβῶς—ἀντεστοίχει πρὸς τὴν ἀδιαφορίαν.

Ἐν τούτοις ἡ Κλημεντία ἐξηκολούθει πάντοτε οὔσα ἡ αὐτὴ, εὐπειθής, χαρίεσσα, πιστὴ καὶ φιλάρεκτος· ἀκριβῶς πᾶν ὅ,τι ἦτο ἀναγκαῖον διὰ νὰ ἀρέσκῃ· ἀλλ' ὁ Θεόδωρος καθίστατο ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ψυχρὸς εἰς τὰς θωπείας αὐτῆς.

Ἐπὶ τέλους δ' ἀποφασίσασα νὰ ἀπαλλαγῇ τοῦ ἔρωτος τούτου, ἔκαμεν ἐσπέραν τινα πρὸς τὴν Κλημεντίαν προσβολὴν ἐξ ἐκείνων ἃς πᾶσα γυνὴ δὲν δύναται ν' ἀνεχθῇ ἐν τῷ μέσῳ δηλαδὴ παραδόξου ὀμιλίας περὶ ἔρωτος καὶ τέχνης ἐν συγκρίσει καὶ ἐνώπιον πολυαριθμοῦ συναναστροφῆς εἶπεν ὅτι τῷ ἦτο ἀδύνατον ν' ἀγαπᾷ γυναῖκα μὴ ἔχουσαν λευκὰς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς ὄνυχας ῥοδοκυάνους (opalisés). Τὸ βάνουσον τοῦτο σκῶμμα, ἀφορῶν τὰς ἐρυθρὰς καὶ τυλώδεις χεῖρας τῆς Κλημεντίας, εἰσεχώρησε βαθύτερον καὶ ἀλγεινότερον εἰς τὴν καρ-

δίαν αὐτῆς ἢ αἰχμὴ ἐγχειριδίου, καθ' ὅσον ἡ ἐκφρασις αὕτη προσέβαλλε μᾶλλον τὸν ἔρωτα ἢ τὴν φιλαυτίαν αὐτῆς.

Ὅθεν, ἐπειδὴ ἦτο πολὺ ὑπερήφανος, ἀπεφάσισε νὰ ἐγκαταλίπη πάραυτα τὸν σπουδαστὴν, ἀφ' οὗ προηγουμένως τῷ γνωστοποίησεν ὅτι αἱ σχέσεις των ἔπρεπε νὰ διακοπῶσι.

Τὴν ἐπαύριον λοιπὸν, ὅτε ὁ Θεόδωρος εὐρίσκετο εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, συναθροίσασα τὰ ἀνήκοντα αὐτῇ πρᾶγματα μετέφερεν αὐτὰ εἰς δωμάτιόν τι ὅπερ ἐνωκίησε ἐν τινι Ξενοδοχείῳ τῶν πέριξ. Μὴ δυναμένη δὲ νὰ καταλίπη αὐτὸν χωρὶς νὰ τὸν ἴδῃ, ἀπεφάσισε νὰ περιμείνῃ μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς του, ἐλπίζουσα δικαιολόγησιν τινα παρ' αὐτοῦ ἣν ἦτο ἐτοιμῆ, ὅσῳ ἄτεχνος καὶ ἂν ἦτο, νὰ δεχθῇ ἀσμένως. Ἀλλὰ περὶ τὸ μεσονύκτιον ὁ Θεόδωρος εἰδοποίησεν ὅτι δὲν θὰ ἐπέστρεφε κατ' ἐκείνην τὴν ἑσπέραν· ἔπραττε δὲ καὶ οὗτος τοῦτο ἐπιθυμῶν ν' ἀποφύγῃ ἐξήγησιν τινα ἣτις ἠδύνατο, ὡς συνήθως συμβαίνει, ν' ἀποληξῇ εἰς συμφιλίωσιν.

Ἡ Κλημεντία ἐνόησασα ὅτι καὶ ἡ τελευταία ἐπὶς ἀπώλετο, ἔγραψε βιαίως λέξεις τινὰς ἀποχαιρετισμοῦ καὶ ἐξῆλθε τοῦ δωματίου ῥίπτουσα ἐπὶ τῆς εἰκόνης τοῦ Θεοδώρου, ἣτις ἐφαίνετο ὅτι τῇ προσεμεΐδία, παρατεταμένον καὶ ἔνδακρυ βλέμμα.

Τὴν πρωΐαν εἰσερχόμενος ὁ Θεόδωρος εὗρε τὸ γραμματίον τῆς δυστυχοῦς Κλημεντίας. Ζήτην ἢ ἐλευθερίαν! ἀνεκράζε περατῶν τὴν ἀνάγνωσιν αὐτοῦ. Ἐσπευσε δὲ νὰ εὔρῃ τοὺς φίλους του εἰς τὸ καφενεῖον καὶ τοῖς διηγήθη πῶς κατώρθωσε ν' ἀπαλλαγῇ τῶν δεσμῶν του. Ἀλλὰ μ' ὅλα ταῦτα ὁ Θεόδωρος κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ χωρισμοῦ ἠσθάνθη τὴν ἔλλειψιν αὐτῆς· παρελθόντος ὅμως ὀλίγου χρόνου ἡ ἔλλειψις ἀνεπληρώθη. Ἀλλὰ δὲν συνέβη τὸ αὐτὸ καὶ εἰς τὴν Κλημεντίαν, ἣτις, μὴ καταληφθεῖσα ὑπ' ἄλλου ἔρωτος, διετῆρει εἰσέτι ἐν τῇ μνήμῃ της τὸν Θεόδωρον ὡς καὶ τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ ἐπανήρχετο πρὸς αὐτήν. Ἦν δὲ διατεθειμένη δι' ἐν πρὸς αὐτὴν βῆμα αὐτοῦ αὕτη νὰ προσβῇ δέκα πρὸς ἐκείνον. Ἐκ τῆς ἐλπίδος δὲ προσεχοῦς συμφιλίωσης ἐνθαρσυνομένη ἢ δυστυχῆς νεᾶνις ἠναγκάζετο, ἐφ' ὅσον ἠδύνατο, νὰ διορθοῖ τὸ

φυσικὸν αὐτῆς ἐλάττωμα, δι' ὅπερ τοσοῦτον βαναύσως ἐτιμωρήθη. Ἐπιθυμοῦσα δὲ νὰ τῷ δείξῃ ὅτι αἱ χεῖρες της ἠδύνατο νὰ ὤσιν ἐξ ἴσου λευκαὶ ὡς καὶ ἀριστοκρατικῆς τινος κυρίας, ἤρξατο νὰ φροντίξῃ περὶ πραγμάτων ἅτινα μέχρι τοῦδε περιεφρόνει· ἠγόραζε δηλαδὴ σάπωνας, κόνεις, ἀρωματικὰ ὕδατα διὰ τὰ ὅποια ἐδαπάνα πλεῖστον τοῦ εὐτελοῦς κέρδους της, πρὸς δὲ ἔφερε χειρίδας καὶ τὴν νύκτα ἀκόμη, ἐκείνη ἣτις μόλις κατώρθου νὰ τὰς ὑποφέρῃ τὴν ἡμέραν.

Ἐκάστην δὲ πρωΐαν ἐγειρομένη τοῦ ὕπνου παρετῆρει ἀνησυχῶς τὴν πρόοδον τῶν φαρμάκων της· ἀλλ' ἡ φροντίς τοῦ νὰ διατηρῇ μεγάλην καθαριότητα καὶ αἱ διάφοραι ἄλλαι ἐργασίαι, πρὸ πάντων δὲ αἱ ῥαπτικαὶ, ἐξεμηδένιζον τὴν ἐνέργειαν τῶν φιλοκάλων φροντίδων της, καὶ ἂν αἱ χεῖρες αὐτῆς εἶχον ἀποκτήσει τι τὸ εὐγενὲς ὡς πρὸς τὸ σχῆμα, οὐχ ἦττον ἔμεναν ἐρυθραὶ ὡς τὰ κεράσια.

Ἡ δυστυχῆς Κλημεντία ἠγνόει ὅτι ἡ καλλιτέρα σκευασία πρὸς λεύκανσιν τῶν χερῶν εἶναι ἡ ἀργία· ἀλλὰ καὶ γνωρίζουσα αὐτὴν δὲν ἠδύνατο νὰ τὴν μεταχειρισθῇ, διότι ἡ τιμὴ ἦτο δι' αὐτὴν ὑπέρογκος.

Ἀπέμεινε λοιπὸν ἔχουσα ἐρυθρὰς τὰς χεῖρας. Ἐσπέραν τινα ἀνεμνήσθη ὅτι εἶχεν ὑποσχεθῆ πρὸς τὸν Θεόδωρον κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ ἔρωτός των νὰ τῷ δωρήσῃ μίαν καπνοθήκην κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐορτῆς του· παρατηρήσασα δὲ ὅτι εἶχεν ἀκόμη καιρὸν πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποσχέσεώς της ἐδέχθη εὐχαρίστως τὴν ἀνάμνησιν ταύτην καὶ ἀπὸ τῆς ἐπαύριον ἤρξατο τοῦ ἔργου μετὰ τῆς ἐλπίδος ὅτι ὁ Θεόδωρος λαμβάνων τὸ δῶρον ἠθελεν ἐπανέλθῃ πρὸς αὐτήν.

Τῇ ἀπελείπετο ὀλόκληρος σχεδὸν ἑβδομάς διὰ τὴν ἐργασίαν ταύτην· ὁ χρόνος δ' οὗτος ἠθελεν εἶσθαι πλεῖστον τοῦ ἀναγκαίου, ἐὰν ἠδύνατο νὰ διαθέσῃ αὐτὸν ὑπὲρ μόνης τῆς ἐργασίας ταύτης. Μὴ δυναμένη ὅμως νὰ πράξῃ τοῦτο ἠναγκάζετο νὰ ἐργάζηται τὴν νύκτα, διότι ἄλλως αἱ ὀκτῶ ἡμέραι καθίσταντο ἀνεπαρκεῖς. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο χειμῶν καὶ ἔκαμεν τρομερὸν ψύχος, ὁ δὲ προὔπολογισμὸς τῆς νεᾶνιδος δὲν ἐπέτρεπεν αὐτῇ ν' ἀνάπτη μεγάλην πυρὰν ἐνίοτε δὲ οὐδὲ μικράν, αἱ χεῖρές της

ἐγειναν ἐρυθρόταται. Ἀλλ' ὅταν τὴν πρωΐαν ἐβλεπε τὴν ἐργασίαν προχωροῦσαν κατὰ σειράς τινὰς, ἐλησμόνει τὸ ψύχος καὶ τὸν κόπον τῆς ἑσπέρας, ἀνεκτάτο δὲ ἐπὶ τῇ ἐλπίδι προσεχοῦς συμφιλίωσης· νέας δυνάμεις διὰ τὰς ἡμερινὰς ἐργασίας της. Ἐν τούτοις αἱ συνεχεῖς ἐργασίαι ἐν ὑγρῷ καὶ ἀθλίῳ ἐστεγασμένῳ δωματίῳ αἱ ταρραχίαι ἅς ἀπὸ τινος χρόνου ὑφίστατο ἔβλαψαν ἐπαισθητῶς τὴν ὑγείαν τῆς νεᾶνιδος, ἣτις ὅμως οὐδεμίαν ἐδίδε προσοχὴν εἰς τοῦτο.

Ἐπὶ τέλους τὸ μικρὸν ἀριστοτέγνημα ἐξῆλθεν ἐντελὲς τῶν χερῶν τῆς Κλημεντίας, δυστυχῶς πάντοτε ἐπίσης ἐρυθρῶν ὡς τῶν τῆς Ἡοῦς ἀνοιγούσης τὰς θύρας χειμερινοῦ οὐρανοῦ. Ἡ Κλημεντία θαυμάζουσα τὴν καπνοθήκην ταύτην εἰς τὴν τόσας ἀνέβηκεν προβλεπτικὰς ἐλπίδας, ἀπήλαυσε ἐπὶ μίαν στιγμὴν τῆς χαρᾶς· βίψασα δὲ ἐν βλέμμα ἐπὶ τῶν μελαγχολικῶν τοίχων τοῦ δωματίου ἐν ᾧ ἔζη, δυσμοῖρος καὶ μονήρης, δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐμπαδισθῇ τοῦ νὰ εἴπῃ·

— Ἐντὸς ὀλίγου δὲν θὰ ἦμαι πλέον ἐνταῦθα ἢ τοῦλάχιστον δὲν θὰ ἦμαι μόνη.

Τὴν πρωταίαν τῆς ἐορτῆς τοῦ ἀγίου Θεοδώρου, ἡ Κλημεντία ἐκλείσεν ἐπιμελῶς τὴν καπνοθήκην ἐντὸς θήκης ἐξ ὀλοσθητικοῦ, ἠγόρασε δὲ καὶ ἀνθοδέσμην κατεσκευασμένην ἐκ τῶν προσφιλεστέρων τῷ Θεοδώρῳ ἀνθῶν, πρὸς δὲ καὶ ἐξ ἐκείνων ὧν ἡ ἐμβληματώδης διάλεκτος ἠδύνατο νὰ ἀνεγείρῃ ἐν ἐκείνῳ τὴν ἀνάμνησιν αὐτῆς.

Εἰς γωνίαν ὁδοῦ τινος ἡ Κλημεντία ἐνεπιστεύθη τὸ δῶρόν της εἰς τινα ὁδοθεράποντα·

— Χρειάζεται ἀπάντησις; ἠρώτησεν οὗτος.

— Ὅχι, ἀπεκρίθη ἡ νεᾶνις σκεφθεῖσα ὅτι ὁ Θεόδωρος ἀντὶ ἀπαντήσεως θὰ τὴν ἐπεσκέπτετο ὁ ἴδιος.

Ἐπιστρέφουσα δὲ εἰς τὴν οἰκίαν της, ἀπῆντησε κατ' ὁδὸν νέον τινα ὃν συγχάκεις ἐβλεπε παρὰ τῷ Θεοδώρῳ.

— Ἄ! ἰδοὺ ὑμεῖς, Κλημεντία, τῇ εἶπεν ὁ σπουδαστής, τί ἐγείνατε λοιπὸν;

— Γνωρίζετε πολὺ καλὰ τί συνέβη, ἀπεκρίθη αὕτη.

— Ἄ, τῷ ὄντι· δυσχερῆστήθητε μὲ τὸν Θεόδωρον,

— "Ω, ναι δυσχεροσθήτημεν, εἶπεν ἡ Κλεμεντία.

— Ἀδιάφορον σὰς ἐπεθύμησε τώρα, πηγαίνετε.

— Μ' ἐπεθύμησεν; ἠρώτησεν ἡ νεᾶνις, ἐρυθριῶσα ἐξ εὐχαριστήσεως· σὰς τὸ εἶπε;

— "Ὅχι ἀκριβῶς· ἀλλὰ τὸ ὑποθέτω. Τὸ ἐσπέρας πρόκειται νὰ ὑπάγωμεν εἰς χορὸν μετημφιασμένων, προσέθηκεν ὁ σπουδαστής, ὁ Θεόδωρος θὰ ἦναι ἐκεῖ, ἐρχεσθε καὶ σεις;

— "Α, εἶπεν ἡ Κλεμεντία, δὲν πιστεύω καὶ χαιρετήσασα τὸν σπουδαστὴν ὅστις ἐξηκολούθησε τὴν ὁδὸν συρίζων, διευθύνθη πρὸς τὴν οἰκίαν της.

— Μ' ἐπεθύμησεν, ὑπεψυθίριζεν εἰσερχομένη εἰς τὸ δωμάτιόν της, ἐγὼ ἤμην βεβαιοτάτη περὶ τούτου· τώρα δὲ μάλιστα ὅταν θὰ ἴδῃ ὅτι τὸν ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη, βεβαίως θὰ ἐπανέλθῃ ἢ ὑπερηφάνειά του τὸν ἐμπόδιζε νὰ ἐπανέλθῃ ταχύτερον· δὲν ἤθελε νὰ κάμῃ αὐτὸς τὸ πρῶτον εἴημα· ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι ὑπερήφανοι. . . .

Μετὰ δὲ τὸν μονόλογον τοῦτον ἤρξατο ψάλλουσα τὸ ὠραῖον ἄσμα διὰ φωνῆς διακοπτομένης ὑπὸ Ὀλιβεροῦ βηχός.

«Πρὸς θὰ ἔλθῃ πρὸς ἐμὲ καὶ πάλιν ὁ Ροζίνης.»

Ἀντικαθίστα δὲ μόνον τὸ ὄνομα διὰ τὸ τοῦ Θεοδώρου, ἀδιαφοροῦσα ἂν ἐκ τούτου κατεστρέφετο τὸ μέτρον τοῦ στίχου.

Περὶ τὴν μεσημβρίαν, ὁπότε ἐγνώριζεν ὅτι ὁ σπουδαστής ἦτο ἐλεύθερος, ἡ Κλεμεντία ἐνεδύθη κομψότατα· πρὸ πάντων δὲ περιεποιήθη τὰς χεῖράς της τὰς ὁποίας εἶχε κατορθώσει νὰ προφυλάξῃ ἀπὸ τὰ χεῖματλα.

— Αἱ, ἔλεγε παρατηροῦσα αὐτάς, δὲν εἶναι πολὺ κόκκιναι σημερον.

Ἐνδυθεῖσα δὲ καὶ καλλωπισθεῖσα ὅσον ἠδύνατο κομψότερα, περιέμενε τὸν Θεόδωρον.

Ἀλλ' ἐν τῷ αὐτῇ περιέμενε, ἡ νέα τοῦ Θεοδώρου φίλη, ἥτις κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην εὐρίσκετο μόνη ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ σπουδαστοῦ, ἐλάμβανε τὸ πρὸς αὐτὸν δῶρόν της. Ἡ δεσποινὶς Κοραλία ὡς πονηρὰ γυνὴ ἐνόησε παρθευθὺς ὅτι τὰ δῶρα προήρχοντο ἐκ τινος γυναικὸς καὶ ἰδούσα τὸ ἐπὶ τῆς καπνοθήκης πεποικιλλμένον Κ. Θ. ἐπέισθη ὅτι προήρχοντο ἐκ

τῆς Κλεμεντίας ἢ ἐγνώριζεν ὡς τὴν προκατόχον της:

— Ἐπιθυμεῖ νὰ συνδέσωσιν ἐκ νέου σχέσεις εἶπεν καθ' ἑαυτὴν ἡ Κοραλία, ἡξέυρω καλῶς τί πρέπει νὰ πράξω.

Ἦρξατο δὲ νὰ μηχανᾶται ἐκδίκησιν ἐξ ἐκείνων τῶν μεστῶν πανουργίας, ἃς μόναι αἱ γυναῖκες δύνανται νὰ ἐπινοήσωσιν ἔχουσαι κατέναντί των ἀντίζηλον τοῦ ἔρωτος ἢ τῆς μταιότητος αὐτῶν.

Μετὰ μίαν ὥραν ἦλθεν ὁ Θεόδωρος. Ἀκούσασα αὐτὸν ἀναβαίνοντα ἐκρύβη ὀπισθεν τῶν παραπετασμάτων τῆς πισταδος, φροντίσασα πρότερον ν' ἀφήσῃ καταφανῆ τὴν ἀνθοδέσμην καὶ τὴν καπνοθήκην, ὅπως ταῦτα πρῶτον ὑποπέσωσιν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὅπερ καὶ συνέβη. — "Ω! ἐφώνησεν ὁ νεανίας ἐκπλαγεῖς, τί εἶναι τοῦτο;

— Τί δὲν τὸ μαντεύεις; ἀνέκραξεν ἡ Κοραλία, τρέξασα καὶ ῥιπτομένη εἰς τὸν λαιμόν του — τί ἡμέραν ἔχομεν σήμερον; ὁ Θεόδωρος ἐνθυμήθη ὅτι ἦτο ἡ ἡμέρα τῆς ἑορτῆς του.

— Πῶς; . . . Σὺ τὸ ἐνθυμήθης, εἶπε παρατηρῶν τὴν ἐρωμένην του, ἥτις δὲν ἐταπεινώσε τοὺς ὀφθαλμοὺς.

— Καὶ τίς ἤθελες νὰ τὸ ἐνθυμηθῇ, εἶπεν αὐτῇ;

— Περιέργον, ἐσκέφθη, ἦτο φαίνεται ἀπεφασισμένον νὰ ἀποκτήσω ἐφετος καπνοθήκην, καὶ νομίζω ὅτι καὶ ἡ δυστυχὴς ἐκείνη Κλεμεντία μοι εἶχεν ὑποσχεθῆ μίαν. Ἀλλὰ, ἠρώτησε τὸν Κοραλίαν, πότε τὴν κατεσκευάσες;

— "Ε, καλὰ λοιπὸν, καὶ τὸ ἀπρόοπτον; ἀπεκρίθη αὐτῇ. Τὴν ἔκαμνα τὴν νύκτα ὅταν σὺ ἐκοιμᾶσο· ὑπέφερα ἀρκετὸν ψύχος. Παρτήρησέ τὴν λοιπὸν. Βλέπεις, ὑπάρχει ἐν Κ καὶ ἐν Θ τὰ δύο ἀρχικὰ γράμματα τοῦ ὀνόματός σου.

— Προσφιλὴς Κοραλία, εἶπεν ὁ Θεόδωρος, . . . Πῶσον ὠραία εἶναι ἡ καπνοθήκη σου . . . Θέλω νὰ τὴν λάβῃς μαζὺ σου εἰς τὸν χορὸν . . . Ἴδου λάβε καὶ τοῦτο διὰ νὰ τὴν κοσμήσῃς· καὶ λέγων ταῦτα ἔδωκεν εἰς τὴν Κοραλίαν στιλπνὸν χρυσοῦν νόμισμα.

— "Α, ἐσκέφθη, λαμβάνουσα τὸ εἰκοσόφραγκον. Συνέλαβα μίαν ὠραίαν ἰδέαν. Καὶ τῷ ὄντι, ὁ λίαν ἐπινοητικὸς μηχαν-

νοραφιῶν νοὺς τῆς νεάνιδος ταύτης ἐφάνετο ὅτι ἐφευρέ τι, βεβαίως ὅμως δολιότατον, διότι οἱ ὀφθαλμοὶ της ἐξέλαμψαν παράδοξόν τινα λάμψιν. "Ω, τί καλὴ ἰδέα, ἔλεγε σιγαλῶτατα. — Ἡ ἔχιδνα ἠγχαριστεῖτο διὰ τὴν πληθὺν τοῦ δηλητηρίου της.

Ἐν τούτοις ἡ Κλεμεντία περιέμενε πάντοτε . . . μέχρι τοῦ μεσονυκτίου περιέμενε ἀκόμη . . . Τὴν πρῶτην δὲ ὥραν τῆς πρωίας, μὴ δυναμένη πλέον νὰ ὑποφέρῃ, ἀπεφάσισε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν χορὸν τῶν μετημφιασμένων ὅπου τῇ εἶπον ὅτι ἤθελεν εὔρει τὸν Θεόδωρον. . . . Ἐπεθύμει νὰ τὸν ἴδῃ καὶ λοιπὸν ἔπρεπε νὰ τὸν ἴδῃ.

Ἐλαβεν ὀλίγα χρήματα—τὸ ὑπόλοιπον τῶν οἰκονομιῶν της—καὶ ἐξῆλθε διὰ νὰ ἐνοικιάσῃ δωμάτιον. Ὅτε δὲ διήρχετο ἐνώπιον τοῦ θυρωροῦ, ὁ θυρωρὸς τῇ ἐφώναξε:

— Δεσποσύνη, ἔχω νὰ σὰς ἐγχειρίσω κάτι τι. — Ἀλλ' ἡ Κλεμεντία ἦτο ἤδη ἐν τῇ ὁδῷ.

Περὶ τὴν δευτέραν ὥραν εἰσῆρχετο εἰς τὸν χορὸν τῶν μετημφιασμένων ἔχουσα ἐπιμελῶς τὸ πρόσωπον κεκαλυμμένον διὰ προσωπίδος ἐξ ὀλοσηρικοῦ. Διερχομένη δὲ τὴν αἶθουσαν παρετήρησεν ὀλίγα βήματα μακρὰν της δύο προσωπιδοφόρους ἐτοιμαζομένους νὰ λάβωσι μέρος εἰς τὸν τετράχορον (quadrille) . . . Ἦσαν ὁ Θεόδωρος καὶ ἡ Κοραλία. Ἡ δὲ Κλεμεντία ἀνεγνώρισε τὸν ἐραστὴν της. Καταβαλοῦσα δὲ πολλοὺς ἀγῶνας ἵνα καταπνίξῃ τὴν ὀξείαν λύπην ἥτις θὰ τὴν ἠνάγκαζε νὰ φωνάξῃ ἐκ βάθους ψυχῆς κατώρθωσεν μόνη αὐτῇ νὰ ἀκούσῃ τὸν θόρυβον τὸν ὁποῖον ἔκαμε

Ὁ Θεόδωρος ἔδωκε τὴν καπνοθήκην καὶ τὴν ἀνθοδέσμην ἢν αὐτῇ τῷ εἶχε πέμψει εἰς τὴν νέαν του ἐρωμένην. Καὶ ἡ μὲν θήκη ἐκρέματο ἐκ τῆς ζώνης τῆς Κοραλίας ἡ δὲ ἀνθοδέσμη ἦνθει ἐν τῇ λευκᾷ φερούσῃ χειρὶδας χειρὶ της.

— Ἡ Κλεμεντία ἐπὶ πέντε λεπτὰ παρετήρει χορευόντας ἐνώπιόν της τὸν Θεόδωρον καὶ τὴν Κοραλίαν, οἵτινες ἐν ἐκάστη τοῦ τετραχορου φάσει ἐνηγκαλίζοντο ἀλλήλους. Καθ' ἣν δὲ στιγμὴν ἐχόρευον τὸ γαλόπ ἢ ἀνθοδέσμη ἔπετεν ἐκ

τῶν χειρῶν τῆς Κοραλίας, ἥτις ἠθέλησε μὲν ἀμέσως νὰ τὴν ἀναλάβῃ, ἀλλ' ὁ Θεόδωρος τὴν ἔσυρεν πρὸς ἑαυτὸν λέγων:

— Εἶναι καταμεμαραμένη, θὰ σοὶ ἀγοράσω ἄλλην ὠραιότεραν Καὶ ἐρρίφθησαν εἰς τὸν ἀνεμοστρόβιλον.

Ἡ Κλεμεντία εἶδε τὴν ἀνθοδέσμην της καταπατωμένην ὑπὸ μυριάδων ποδῶν τοῦ γιγαντώδους ἐκείνου γαλόπ.

Ἐξῆλθε κακὴν κακῶς τοῦ χοροῦ ἔχουσα τὴν κεφαλὴν ἀνημμένην καὶ τὴν καρδίαν τεθραυσμένην· ἀγνοοῦσα καὶ πόθεν ἐξήρχετο καὶ ποῦ μετέβαινε. Μετὰ πορείαν δύο ὥρῶν διὰ μέσου ἀφθόου καὶ παγωμένης χιόνος ἡ τύχη ὠδήγησεν αὐτὴν εἰς τὴν ὁδὸν της καὶ πρὸ τῆς θύρας της.

— Ἀλήθεια! σταθῆτε, Δεσποινίς, ἔχω γιὰ σὰς κάτι ἀπὸ γιῆς, τῇ εἶπεν ὁ θυρωρὸς. Ἦθελα νὰ σὰς τὸ δώσω ὅταν ἐβγήκατε γιὰ τὸ χορὸν, ἀλλὰ δὲν μ' ἀποκριθήκατε, ὅταν σὰς ἐφώναξα. Ὅριστε, μοῦ τὸ ἔδωκε ἕνας ὁδοθεράπων ἀπὸ μέρος τοῦ Κυρίου Θεοδώρου.

— Τοῦ Θεοδώρου, ἀνέκραξεν ἡ Κλεμεντία, δός μοὶ το ταχέως, καὶ ἤρπασεν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ θυρωροῦ μικρὰν τινα θήκην.

Μόλις φθάσασα εἰς τὸ δωμάτιόν της, ἤνοιξε τὴν θήκην καὶ εὔρεν ἐντὸς αὐτῆς κεκλεισμένον χρυσοῦν νόμισμα, ὅπερ ἐκυλίσθη ἐπὶ τοῦ ἐδάφους μετὰ Ὀλιβεροῦ κρότου. Ἐπὶ δὲ τοῦ χάρτου ἦτο γεγραμμένον διὰ μολυβδοκονδύλου: "Εὐλαβὸν τὴν θήκην σου, καὶ ἰδοὺ διὰ τοῦς κόποις σου.

Ἦτο ἡ ὠραία ἰδέα τῆς Κοραλίας.

Ἡ Κλεμεντία ἔπεσε χαμκι ἐμβαλοῦσα ἰσχυρὰν κραυγὴν.

Γείτων τις ἀκούσασα αὐτὴν ἔσπευσε πρὸς βοήθειάν της καὶ κατέβαλε μεγίστους ἀγῶνας ὅπως ἀναχαιτίσῃ τὴν νεανίδα, ἥτις, καταληφθεῖσα ὑπὸ φρενιτιδος, ἠθελε νὰ ῥιφθῇ ἐκ τοῦ παραθύρου.

Τὴν ἐσπέραν προσεκλήθη ὁ ἰατρός, ὅστις παρατηρῶν τὴν Κλεμεντίαν ἔσεισε τὴν κεφαλὴν καὶ: — Εἶναι βαρὺ, εἶπεν, ἀλλ' εἶναι ἀκόμη καιρὸς.

Τὴν ἐπαύριον ἐξύπνησεν ἐντὸς τοῦ νοσοκομείου.

Ἐπὶ ὁκτὼ ἡμέρας ὑπῆρχον ἐλπίδες. Ἀλλὰ τὴν πρωίαν τῆς ἐννάτης, μετὰ τὴν

ἐπίσκεψιν του ὁ ἰατρός, ἐκλινεν εἰς τὸ οὖς τῆς ἀδελφῆς τοῦ ἐλέους, ἥτις μετὰ λύπης ἐπλησίασε τὴν κλίνην τῆς Κλεμεντίας.

— Εἰξεύρω τί θὰ μὲ εἰπῆτε, ἀδελφὴ μου, ἐψιθύρισεν ἡ ἀσθενής. Καὶ ἐζήτησε τὰ ἄγια μυστήρια.

Τὸ ἑσπέρας ὅτε ἡ μοναχὴ ἠτοιμάζετο νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν αἴθουσαν, ἡ Κλεμεντία τὴν ἐκραξε καί:

— Λάβε τοῦτο, ἀδελφὴ μου, τῆ εἶπε, θέτουσα ἐντὸς τῆς χειρὸς τῆς χρυσοῦν νόμισμα ὅπερ ἦτο κεκρυμμένον ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιόν τῆς, νὰ τὸ ρίψῃς εἰς τὴν ἐλεοθήκην τῶν ἀσθενῶν πτωχῶν. Τοῦτο εἶναι ὀλόκληρος ἡ περιουσία μου.

— Σκεπάσθητι, τέκνον μου, τῆ εἶπεν ἡ ἀδελφὴ, βλέπουσα ὅτι ἐκράτει τὰς χειρὰς ἐκτὸς τῆς κλίνης. . . Θὰ κρυώσης.

— Ὡ, τί σημαίνει πλέον; εἶπεν ἡ Κλεμεντία. Καὶ ἤρξατο νὰ γελάῃ παρατρουῖσα τὰς χειρὰς τῆς, τὰς ὁποίας ἡ ἀσθένεια εἶχε καταστήσει ὠχρὰς καὶ διαφανεῖς. — Ἐὰν μ'εβλεπεν, ὁ Θεόδωρος, ἐψιθύρισεν. —

Ἐπειτα ἀπεκοιμήθη καὶ ὠνειροπόλησε διὰ τελευταίαν φορὰν.

Περὶ τὸ μεσονύκτιον ἐξύπνησε διὰ ν'ἀποθάνῃ. Ἡ ἀγωνία ὑπῆρξε βραχεῖα. Προσεκάλεσαν δὲ κατὰ τὴν συνήθειαν τὸν διευθυντὴν τοῦ καταστήματος, ἵνα παρευρεθῇ κατὰ τὴν στιγμήν τοῦ θανάτου τῆς. Οὗτος ὅτε προσεκλήθη ὑπὸ τῆς νοσοκόμου, ἐτελείονε παιγνίδιον ὅπερ ἔπαιζε μετὰ τινος φίλου του.

— Τί συμβαίνει, ἠρώτησεν ὁ διευθυντής;

— Ἡ ὑπ' ἀριθ. 15 νεᾶνις ἀποθνήσκει.

— Ἐ καλὰ, τώρα ἔρχομαι. . . . Θεόδωρε λάβε διὰ μίαν στιγμήν τὸ μέρος μου.

Δέκα δὲ λεπτὰ μετὰ ταῦτα, ὁ διευθυντής ἐπνῆλθε.

— Ἐ λοιπὸν τί συνέβη αὐτὴν τὴν νύκτα μὲ τοὺς νοσοκόμους σου καὶ μετὸν ἀριθ. 15;

— Ἡ μικρὰ ἀπέθανε, ἀπήντησεν ὁ διευθυντής ἀναλαμβάνων τὸ παιγνίδιον τοῦ φίλου. . . . κρῖμα! διότι ἦτο ἀρκετὰ νόστιμη — φάντη. . . . δεκαοκταέτις; — Σταθὶ. . . . ὀρθαλμοὶ μελανοὶ καὶ χεῖ-

ρες λευκαί· μὰ πόσον λευκαί. . . Ἀλήθεια ναί! ἐκαλεῖτο Κλεμεντία καθὼς ἡ παλαιὰ σου φίλη Θεόδωρε, νομίζω.

— Ἄ! εἶπεν οὗτος, Κλεμεντία, ἡ ἐχουσα τὰς ἐρυθρὰς χεῖρας. Δὲν ἤξεύρω τί ἀπέγεινε. — Ἄτοῦ, Ἄτοῦ καὶ Ἄτοῦ, ἔπιασα τὴν τελευταίαν καὶ ἐκέρδισα τὸ παιγνίδιον. . .

S. M.

ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ

ΕΚΔΡΟΜΑΙ ΕΙΣ ΤΑ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΑ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Ἡ

ΘΗΡΕΥΤΚΑΙ ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ

ΥΠΟ

W. C. BALDWIN.

[Συνέχεια· ἴδε φυλ. Ζ'.]

31 Αὐγούστου. — Ἰππεύσαμεν λίαν πρῶτ' ὅπως μεταβῶμεν πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ Πανδᾶ, ἀλλὰ πολὺ ἐβιάσθημεν. Ἡ αὐτοῦ Μεγαλειότης ἐκοιμάτο εἰσέτι καὶ οἱ περικυλοῦντες αὐτὸν πιστοὶ δὲν ἐτόλμων νὰ ταραξῶσι τὸν ὕπνον του. Μετὰ τινα χρόνον μᾶς παρκαλοῦσι νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν πύλην τοῦ κρά.1 καὶ νὰ περιμείνωμεν ἐκεῖ μέχρι νέας διαταγῆς. Ἀναχωροῦμεν ἀμέσως· ἀλλ' ὅπως ἐπανέλθωμεν εἰς τὰς σκηνὰς μας χωρὶς νὰ ἴδωμεν τὸν Πανδᾶ. Τότε χάριν παιδιᾶς καίνομεν τὰς καλύβας τῶν ἀνθρώπων μας καὶ ἐξακολουθοῦμεν τὸ ταξείδιόν μας.

Μόλις διανύσαντες τριῶν χιλιομέτρων ὁδὸν βλέπομεν ἐρχόμενον πρὸς ἡμᾶς ἕνα τῶν στρατηγῶν τοῦ βασιλέως. Εἶνε μανιῶδης καὶ ὀρκίζεται εἰς τὰ ὅστα τῶν τρομερωτάτων Dingaam, Djakka καὶ τῶν ἄλλων περιφήμων στρατηγῶν (1) ὅτι ἐὰν εἰς τὴν στιγμήν δὲν ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ

(1) Ὁ Djakka καὶ Dingaam εἶνε οἱ προκατόχοι τοῦ Πανδᾶ, διάσχοι διὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὸ τυραννικὸν των.

κρά.1, ἐν ἐπιτὶ ἡ τάγμα ἐκ 500 ἀνδρῶν, θέλει ἐπιπέσει καθ' ἡμῶν καὶ μᾶς φρονέσει παραχρῆμα. Λίαν ἐρεθισθεῖς ἕνεκα τῆς σιωπῆς μας δὲν θέλει νὰ ἀποζεύξωσι τοὺς βόας οὔτε νὰ σταθῇ τις ἐπὶ μίαν στιγμήν. Δεικνύων δ' εἰς ἡμᾶς βυάκιον εἰκοσι βήματα ἀπέχον, λέγει ὅτι ὁ πρῶτος ὅστις ἤθελε διέλθῃ αὐτὸ θέλει δώσει τὸ σύνθημα τῆς προσβολῆς.

Εὐρισκόμεθα καθ' ὀλοκληρίαν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν ἀγρίων τούτων καὶ ἐπειδὴ ἡ φρόνησις ἀποτελεῖ μέρος τῆς γενναιότητος ὑπείκομεν εἰς τὴν δουθεῖσαν ἡμῖν διαταγὴν. Ὁ Πανδᾶ αἰέποτε ἀντέστη εἰς τὴν ἡμετέραν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ ἀκολουθήσωμεν τὴν ὁδὸν ταύτην· ὁ δὲ Οὐάϊτ ἐκ πλάνης ἡ ἀνοησίας ἐξελέξατο ἀκριβῶς τὴν ἀπαγορευθεῖσαν ἡμῖν ὁδὸν ἥτο τὸ αὐτὸ ὡς νὰ ἐπροκαλοῦμεν τὸν λέοντα ἐν τῷ ἄνθρωπῳ. Φθάσαντες εἰς τὴν πύλην τοῦ κρά.1 διερχόμεθα διάστημα διακοσίων περίπου μέτρων μετὰξὺ διπλῆς γραμμῆς ἀνδρῶν ἐξαισίως ὠπλισμένων δι' ἀρπαγῶν, ἀσπίδων, μαχαίρων καὶ βροπάλων, θλιβομένων τῶν μὲν ἐπὶ τῶν δὲ καὶ μὴ περιμενοντων ἢ ἐν μόνον νεῦμα τοῦ ἀρχηγοῦ των ὅπως μᾶς ἐξολοθρεύσωσιν. Ὑπῆρξε στιγμή ταραχῆς. Τὸ κατ' ἐμὲ εὐρίσκω αὐτὴν δυσάρεστον. Πάντες οἱ Κάφροι μας εἰσὶ ἐν μεγίστῃ ταραχῇ. Οὐδεὶς ἀρθρόνει λέξιν καὶ ὁ δυστυχῆς Οὐάϊτ φαίνεται τρομερὰ τεθορυβημένος. Ὅπως τῷ ἀποδώσω δικαιοσύνην ἠμολογῶ ὅτι ἐὰν εἶχε παρ' αὐτῷ τινὰ ἐξ ἡμῶν, ἤθελε προτιμήσει νὰ προσβολῆσθαι κατὰ τῶν ἀνθρώπων τούτων διατρέχων τὸν κίνδυνον νὰ θανατωθῇ ἢ νὰ ἴδῃ λευκοὺς ὑποχρεωμένους νὰ ὑποχωρήσωσιν ἐνώπιον ἐνὸς Κάφρου. Ἀλλ' εἰς τὴν ἰσχυρογνωμοσύνην του ὀφείλομεν τὴν ἡμετέραν ταπεινώσιν.

Ὁ προμνημονευθεὶς πρωθυπουργὸς Λυκούσι ἐρχεται πρὸς συνάντησίν μας εἶνε χονδρὸς καὶ παχὺς, εὐπροσῆγορος καὶ τὰ πάντα ἐπὶ τὸ φιλικώτερον ἐσυμβιβασθησαν. Μᾶς ἀπηγόρευσαν ὅμως αὐστηρῶς νὰ εἰσχωρήσωμεν εἰς τὴν χώραν εἰς ἣν ἡμεῖς ὠνειροπολοῦμεν νὰ εἰσδύσωμεν ἀναγκαζόμεθα ὅθεν ν' ἀρκεσθῶμεν εἰς τὴν θήραν ἣν ὁ Πανδᾶ κρίνει εἴλογον νὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ ἐν τῷ δάσει τοῦ Σλατάκουλα· ὁ πονηρὸς γέρον γυναιξίει ὅτι ἐκεῖ σπανίως εὐρίσκει-

ται ἐλέφας ἄξιος πυροβολισμοῦ. Τρομερὸς πανουργὸς ὁ ἄγριος οὗτος γέρον. Ὁ Κλίφτων ἔχων μεγάλην ἐπιθυμίαν νὰ τὸν γνωρίσῃ τῷ ἔπεμψε πάμπολλα δῶρα. Ὁ γέρον ἐδέχθη μὲν τὰ καλύμματα, τοὺς μαργαρίτας κλπ, ἀλλ' ἀπεκρίθη εἰς τοὺς ζητούντας ἀκρόασι δὲ τὸν δωρητὴν. «Δὲν ἔχω νὰ τῷ εἶπω τίποτε, μήπως μ' ἐκλαμβάνῃ ὡς περιεργὸν τι ζῶον καὶ ἔχει τοσαύτην ἐπιθυμίαν νὰ μὲ ἴδῃ;» Ἐξ ὅλης δὲ τῆς συνοδίης ἡμῶν μόνος ὁ Οὐάϊτ καὶ ὁ διερμηνεὺς κατώρθωσαν νὰ φθάσωσι μέχρις αὐτοῦ.

1. Σεπτεμβρίου — Ἐπιστρέφομεν.

2. Σεπτεμβρίου — Ἐφθάσαμεν σῶοι καὶ ὑγεῖς εἰς τοὺς τόπους τοῦ πετρώδους ἔρους τοῦ Πανδᾶ ἐνθα μᾶς εἶχε ἐγκαταλίπει ὁ Steede.

Τὴν ἐπαύριον ἀναζητοῦντες τὸ μέγα ζῷον περιεπέσαμεν εἰς βαθεῖαν κοιλάδα τῆς λευκῆς Ὀμφιλοσίας. Ἡ ἐπιστροφή εἶκα τῶν κλίσεων ἄς ἠναγκαζόμεθα νὰ διερχώμεθα, κατέστη ἐπίπονος· μόλις δὲ μίαν ἄρρενα ἀλκὴν ἀνεκοιμήσαμεν. Μετὰ δύο ἡμέρας ἐγκατελίπομεν τὴν ὁδὸν ὅπως πορευθῶμεν εἰς τὸ δάσος Σλατάκουλα, ὄντες δ' ἠναγκασμένοι ν' ἀνοίγωμεν ὁδὸν ἀνά μέσον τῶν θάμνων διὰ τὴν ἀμαξάν ἐπορευόμεθα πολὺ βραδέως.

7. Σεπτεμβρίου — Οἱ Ζουλοὺς μᾶς λέγουσιν ὅτι πλησίον ἡμῶν ὑπάρχει πλῆθος Ἐλεφάντων. Ἀναχωρῶ μετὰ δύο Κάφρων καὶ δύο Ὀπτεντότων. Δειπνοῦμεν μετὰ μίαν βουβάλου καὶ διερχόμεθα ὠραιότατην νύκτα ἐν ὑπαίθρῳ μ' ὅλας τὰς ἐπελθούσας βροχὰς. Ἀναχωρήσαντες ἐκ νέου κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου κληγοῦμεν θαρρόντως, ἀλλὰ χωρὶς νὰ βλέπωμεν τίποτε, καὶ ἐπανερχόμεθα εἰς τὸ στρατόπεδόν μας, πεπεισμένοι ὅτι ἐγγίναμεν θύματα ἐμπαιγμοῦ τινος.

Τὴν 10 ἀφ' οὗ μετὰ μεγάλης δυσκολίας ἀνοίξαμεν ὁδὸν διὰ τοῦ δάσους, φθάνομεν ἐνώπιον τῆς Μαύρης Ὀμφιλοσίας. Ἀπὸ δὲ τοῦ μέρους ἐν ᾧ ἔστη ἡ ἀμαξά παρατηροῦμεν τρεῖς ῥινοκέρω, ἀγέλην ἀλκῶν, καὶ πλῆθος βουβάλων.

Οἱ Λύκοι, οἱ Λέοντες, καὶ οἱ Λεοπαρδάλεις μᾶς ἐμποδίζουσι τοῦ ὕπνου σχεδὸν καθ' ὅλην τὴν νύκτα. Ὁ Κύων Fly ἀπομακρυνθεὶς τῆς φυλακῆς, συλλαμβάνεται

ὑπό τινος τῶν τελευταίων τούτων, δάκνεται ὑπ' αὐτοῦ τρομακτικᾶ, οὐδὲν ἤττον ὁμως ἐκφεύγει.

11 Σεπτεμβρίου. Διάπλους τῆς Μαύρης Ὀμφιλοσίας — "Αθλιος πλοῦς. Ἰστάμεθα ἐν τῷ μέσῳ ζωηρᾶς καὶ ἀνθηρᾶς χλόης ἤτις, μετὰ τὰς μεμαραμένους καὶ κατεξηραμένους καλάμους, τοῦ σίτου γοητεύει τοὺς ὀφθαλμούς μᾶς.

Οἱ Κάφροι μᾶς λέγουσιν ὅτι οἱ λέντες εἰσέδυσαν κατὰ τὴν τελευταίαν νύκτα εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ περιφράγματος (rallissade), ἡμεῖς δὲ συνεπῶς λαμβάνομεν τὰ ἀναγκαῖα προφυλάξεις, σύρομεν τὰς ἀμάξας μας εἰς τὸ ὕψος, περικυκλούμεν τοὺς ἵππους μας ἐντὸς περιβόλου ὃν κατεσκευάσαμεν κατὰ τὸ δυνατὸν καὶ ἕκαστος ἐξ ἡμῶν κοιμᾶται ἔχων τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ὄπλου. Οἱ λέοντες ὁμως οὐδόλως παρουσιάζονται.

12 Σεπτεμβρίου. Ἡ συνοδία διαιρεῖται. Αἱ δύο ἀμαξαι τοῦ White καὶ ἡ τοῦ Gassiot, συνοδεύονται ὑπὸ τοῦ Maclean καὶ Elmonstone μᾶς ἐκταταλείπουσι δι' ἐμπορικὰς ὑποθέσεις. Ἐγὼ δὲ καὶ ὁ Glifton μένομεν ἐκεῖ προτιθέμενοι νὰ κυνηγήσωμεν καθ' ὅλην τὴν ἐβδομάδα. Ἀμα τῇ ἐπαύριον τὸ πρῶτον ἡμῶν ἔργον εἶναι τὸ ν' ἀποχωρισθῶμεν τῶν Κάφρων οἰτινές μᾶς ἐκκωφαίνουσι διὰ τῶν φωνῶν των.

Οἱ ἄνθρωποι μας κατασκηνοῦσι κατὰ πολλὰ κιλόμετρα μακρὰν τοῦ κρᾶ.λ, ἐν ᾧ ἐγὼ ἔμεινα ὀπίσω μετὰ τοῦ Leggins. Ἐντὸς ὀλίγου ἀποπλανώμεθα μὴ ἀνευρόντες τὸ μέρος ἐν ᾧ εἶχον κατασκηνώσει, καὶ ἡ ἀνάγκη μᾶς διδάσκει τὴν τέχνην τοῦ ἀνάπτειν πῦρ διὰ δύο ξηρῶν βᾶδων.

Παρατηρήσας βούβαλον διευθυνόμενον πρὸς τὸν Leggins, καλῶ αὐτὸν εἰς προσοχὴν ἐλπίζων ὅτι τὸ ζῶον δὲν ἤθελε τῷ ἐκφύγει· ἀλλ' οὗτος τὸ εἶχε παρατηρήσει καὶ ἔτρεχε μετ' ὅλην τὴν δύναμιν τῶν ποδῶν του ὅπως ἀνέλθῃ ἐπὶ τινος δένδρου. Ὁ ταῦρος, ὅστις ἦτο γέρων καὶ ἄρρην, ὡσφραίνετο τὸν κίνδυνον μ' ὄλον ὅτι ἠγνόει πόθεν οὗτος προήρχετο. Ἔστη ἀκριβῶς ὑπὸ τὸ δένδρον ἐφ' οὗ εὐρίσκετο ὁ Leggins, ὅστις ὁμως τοσοῦτον εἶχε φοβηθῆ ὥστε δὲν ἠδυνήθη νὰ πυροβολήσῃ, καὶ

μόλις μετὰ παρέλευσιν πολλοῦ χρόνου ἐτόλμησε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν θέσιν του. μόλις δὲ ἔθηκε τὸν πόδα ἐπὶ τῆς γῆς ἤρξατο φεύγων πάσαις δυνάμεσι, πεπεισμένος ὅτι αὐτὸς, καὶ οὐχὶ ὁ βούβαλος, τὴν ἐγλύτωσε.

15 Σεπτεμβρίου. Ἐν ᾧ ὠδεύομεν, βλέπομεν γηραλέον βούβαλον ἐξερχόμενον ἐκ τινων θάμνων. Ἐπιταχύνω τὴν πορείαν μου, διασταυροῦμαι μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ κοίτῃ χειμᾶρρου, καὶ καταβάς τοῦ ἵππου μου τὸν πυροβολῶ καθ' ἣν στιγμὴν διήρχετο διὰ τῆς χαράδρας· νομίζω δὲ ὅτι τῷ ἔθραυσα τὴν κνήμην· ἀπομακρύνεται χωλαίνων καὶ ἐγὼ τὸν καταδιώκω. Στὰς ὑπὸ δένδρον τι, ἐν ᾧ ἐγὼ τοποθετοῦμαι εἰς μέρος ὁπόθεν νὰ δύναμαι νὰ τὸν κτυπήσω εἰς τὴν πλευρὰν, ἀναλαμβάνει τοσαύτην μανίαν καὶ ταχύτητα ὥστε ὁ ἵππος μου περιστραφεὶς, ὡς σφαῖρα, φεύγει διὰ μέσου τῶν δασῶν καὶ κάμνει ὥστε νὰ ἐκφύγῃ τὸ ὄπλον τῶν χειρῶν μου. Οἱ κλάδοι μὲ μαστιζοῦσι, εἰς δ' ἐξ αὐτῶν μὲ κτυπᾷ ἐν μέσῳ τοῦ στήθους, ἀλλὰ καλῇ τῇ τύχῃ δὲν κατέπεσα τοῦ ἐφιππίου.

Τὸ κυνήγιον τοῦτο προξετάθη ἐπὶ μήκους 400 μέτρων. Ἐπὶ τέλους κατορθῶ νὰ ἐπιστρέψω· ἀνευρών δὲ τὸ ὄπλον μου τρέχω εἰς συνάντησιν τοῦ βουβάλου ἐν τῷ μέσῳ τῶν βᾶτων, πυροβολῶ αὐτὸν ἐκ δευτέρου· οὗτος δὲ ἐτοιμάζεται ἐκ νέου διὰ προσβολὴν, μὴ τολμῶν ὁμως ν' ἀποκαλυφθῇ ὀπισθοχωρεῖ καὶ γίνεται ἄφαντος. Ἄνευρίσκω αὐτὸν ποιήσας ἐλιγμόν τινα. Ὡς μὲ εἶδεν ἔλαβεν ἀμέσως θέσιν ἐπιθετικὴν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἤδη εἴμεθα ἐν ἀνοικτῷ τόπῳ ἐγὼ ἤμην ὑπέρτερος. Τῷ ἐπέτρεψα λοιπὸν νὰ μὲ πλησιάσῃ καὶ ἐπειδὴ πάντοτε ἐπέμενε νὰ μοὶ προβάλλῃ τὰ κέρατα, ἐπὶ πολὺν χρόνον περιέμενον μέχρ' ὅτου εὗρω κατάλληλον μέρος νὰ διευθύνω τὴν τελευταίαν βολὴν μου. Ἐπὶ τέλους ἴσταται πλάγιως καὶ τῷ διευθύνω τὴν βολὴν ἣτις καὶ τὸν ἐφόνευσε. Ὁ βούβαλος οὗτος ἦτο τὸ ἀγριώτερον καὶ θηριωδέστερον τῶν τεράτων ἅπερ ἠτύχησα νὰ ἴδω.

Ἦδη ὠφείλον, διὰ νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὸ στρατόπεδόν μας, νὰ διατρέξω ἐν οἰκτρᾷ καταστάσει διάστημα πλεῖον τῶν δώδεκα κοιλομέτρων. Εἶχον ἀπολέσει τὸν πῖλόν

μου, τὸ ὑποκάμισόν μου ἦτο κατεσχισμένον, ὁ ἥλιος καίων φρικωδῶς, μοὶ κατέκαιεν ὄλον τὸ σῶμα· τὸ δέριμα μου ἦτο πλήρες φλυκταινῶν αἰτίνες μοὶ προὔξενον τρομεροῦς πόνους, ὁ δὲ φάρυγξ καὶ ἡ γλῶσσά μου ἦσαν κατάξηροι ἐκ διαβρωτικῆς δίψης.

Ὅτε τέλος ἐφθασα μετὰ κατεκάλυψαν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν διὰ λιπώδους τινος ἀλείμματος· τῆς ἀλκῆς ὅπερ πολὺ μ' ἀνεκούρισεν· ἀλλ' ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἠγνόουν ποῖαν θέσιν νὰ λάβω ἐνεκα τῆς ἐπεκτάσεως τῶν προσβολῶν τῶν ἠλιακῶν ἀκτίνων. Οὐδέποτε ὑπέφερον τοσοῦτον.

16 Σεπτεμβρίου. Αἱ δύο προηγούμεναι ἡμέραι ὑπῆρξαν κοπιαστικώταται διὰ τὸν Β.λ.λ.ν· ἀνεχώρησα λοιπὸν πεζῇ. Εἰς βούβαλος ἀπομακρυνθεὶς τὸ πρῶτον καλπάζων ἔστη αἰφνης ἐντὸς τῶν βᾶτων. Τὸν ἠκολούθησα καὶ πυροβολήσας αὐτὸν ἐνόησα ὅτι ἡ σφαῖρα τὸν ἐφθασεν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἦτο μακρὰν διέφυγε φεύγων διὰ πάσης τῆς ταχύτητος τῶν ποδῶν του· ἐκτύπησα αὐτὸν καὶ ἐκ δευτέρου, ἀλλ' ἐφάνη ὅτι οὐδὲ καὶ ἠσθάνθη τὸ κτύπημα. Ἀκολουθῶν πάντοτε αὐτὸν, ἐπὶ τέλος τὸν εἶδον ἐκτεινόμενον κατὰ γῆς καθ' ὄλον αὐτοῦ τὸ μήκος. Ἐν ᾧ δ' ὠμίλουν εἰς τοὺς συνοδεύοντάς με Κάφρους, τὸ ζῶον ἐπανέστη αἰφνης, καὶ παρουσιάσθη ἐνώπιον ἡμῶν. Οἱ Κάφροι ἐγένοντο ἄφαντοι ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου ὡς ἀστραπή. Ἐγὼ ἔστην καὶ ἐπυροβόλησα κατὰ τοῦ βουβάλου, ἀλλ' ἡ σφαῖρα, ἣν διήρηνον εἰς τὸ στήθος, ἐκτύπησεν αὐτὸν εἰς τὸν αὐχένα· ἐνεκα δὲ τούτου οὗτος ὤρμησε λυσσῶδῶς ἐναντίον μου· ἀλλ' εὐτυχῶς εὐρεθεὶς ὁ Κρατφύ, εἰς τῶν κυνῶν μου, μεταξὺ ἡμῶν ὑπέστη οὗτος τὴν προσβολὴν. Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ἐπλήρωσα ἐκ νέου τὸ ὄπλον μου καὶ ἔστην εἰς καλλιτέραν θέσιν. Τὸ ζῶον πληγωθὲν κυριῶς ἐξηπλώθη ἐκ νέου χαμαί· τὸ ἐκτύπησα δις· ἀλλὰ μόλις ἀπέθανεν εἰς τὴν πέμπτην βολὴν. Τόσον δυσάποσπαστος εἶναι ἡ ζωὴ τῶν ζῶων τούτων. Ἀμα τῷ θανάτῳ τοῦ βουβάλου εἶδον ἐπανερχομένους τοὺς Κάφρους μου.

Τὴν 26 Σεπτεμβρίου 15 Ζουλοῦς ἤλθον νὰ μᾶς ἐπισκεφθῶσιν εἰς τὸ στρατόπεδον καὶ μᾶς εἶπωσιν ὅτι ἐπεινῶν. Ἀ-

νεχώρησα ὅθεν ἵνα φονεύσω τι δι' αὐτοὺς. Ἐπὶ μακρὸν ἐπορεύθημεν μὴ δυνάμενοι νὰ εὗρωμέν τι, ἀλλ' ἀντημεύθημεν ἀνακαλύψας ἀγέλην βουβάλων φαινομένων μακρὰν. Περιεκυκλώσαμεν τὴν ἀγέλην διὰ λίαν εὐφυοῦς τεχνάσματος· ἐγὼ δὲ ἠτύχησα νὰ φονεύσω ἕνα νέον ἄρρενα καὶ ἀρετὰ παχὺν βούβαλον.

Ἦναψαν παρευθὺς πυρὰν καὶ καταβροχθίζοντες ἀλληλοδιαδόχως τεμάχιον κρέατος καὶ παχῶν ὀμοίων πρὸς τὰ διδόμενα εἰς τοὺς σκύλους, οἱ Κάφροι ἐντὸς ὀλίγου ἐξηράνισαν τὸ πλεῖστον τοῦ θηράματος.

27 Σεπτεμβρίου. Καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν κατέπιπτε βροχή. Ἐπειδὴ δὲ οἱ λύκοι καθίστανται ὀχληροὶ ἐστήσαμεν παγίδα δι' ὄπλων καὶ ἐφονεύσαμεν ἕνα ἄρρενα γηραλέον κτυπηθέντα εἰς τὴν κεφαλὴν.

(Ἐπετα τὸ τέλος.)

ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἰανουάριος—Φεβρουάριος.

Νέον ἔτος — ἡ ποιήσις κατὰ τὸν Ἰανουάριον — ὁ Ἀττικὸς ὀρίζων — ὁ συρμὸς καὶ ὁ γυναικεῖος πῖλος Ραβγᾶς — οἱ Πατησιανοὶ καὶ αἱ Πατησιαναὶ — αἱ ἀπόκρεω — οἱ χοροὶ — ἀνέκδοτα ἐν αὐταῖς—ἀκροστικῆς

I

"Ὅστις μπορεῖ ἕνας σ' ὄλους νὰ χαρίζῃ
Καὶ ἔστω ἴδιο καιρὸν νὰ μὴ τοὺς δίνει,
"Ἦσα" εἶναι κακία νὰ ξεχωρίζῃ
Τὸν ἕνα καὶ τοὺς ἄλλους νὰ τσάφινῃ.

Εἶπεν εὐφυῆς σατυρικὸς, ὁ Κύρ. Λατκαράτος. Καὶ ἀληθῶς· πόσον εὐκόλως καὶ προθύμως χαρίζει τις, ὅτι συγχρόνως δὲν δίδει, καὶ πόσον γενναϊόδωρος δείκνυται ὅταν αἱ προσφοραὶ του περιορίζονται εἰς εὐχὰς καὶ λόγους μόνον. — Οἱ κατὰ καιροὺς ὑπουργοὶ τῆς Ἑλλάδος, αἱ εὐαίσθητοι γυναῖκες καὶ οἱ ἐρωτόληπτοι νεανῖαι αἰείποτε, ὡς πρὸς τοῦτο, διεκρίθησαν ἐπὶ ἀσιατικῇ γενναϊοδωρίᾳ. — Καὶ εἶδατε, πιστεύω, φίλτατοι ἀναγνώσται, κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον ἀπειδῶς διασκορπιζομένης— ὡς τὰς θέσεις πρὸ τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν — τὰς γλυκυτέρας καὶ ἐγκαρ-

διωτέρας εὐχὰς καὶ προσαγορεύσεις. Καὶ αὐτοὶ οἱ φιλάργυροι ἔλυσαν ἄνευ στεναγμοῦ τὸ κομποδέμα τῶν χειλέων των, καὶ οἱ μεμψίμοιροι ἐκράτησαν πρὸς στιγμὴν τὴν πικρίαν καὶ τὸν ἰόν των, ὅπως ἀφήσωσιν ἐξοδὸν εἰς καλὴν τινα εὐχὴν καὶ τοὶ συνοδευομένην μὲ ἀπελπιστικὴν τῆς κεφαλῆς κίνησιν.

Αἱ εὐχητικαὶ ἐπιστολαὶ — coria ἐκ τῆς τελευταίας ἐκδόσεως τοῦ ἐπιστολαρίου — τὰ billets visites — ἄτινα χάρις εἰς τὴν νέαν μηχανὴν τοῦ Κ. Σκιαδοπούλου ἐπολλαπλασιάσθησαν — δίκην παραρτημάτων διέτρεχον τὰς ἀγυῖας τῆς κλασικῆς ταύτης χώρας, διεγείροντα τὸ μειδιάμα ἢ τὸ σκῆμμα εἰς τὰ τρυφερά των δεσποίων καὶ δεσποινίδων χεῖλη ἢ ἰσχυρὸν παλμόν εἰς τινων συζύγων τὰ μὴ φιλοσοφικὰ στήθη. Πλὴν ἀλλ' ὅμως πόσαι ἐκ τῶν τρυφερῶν τούτων ἀπογόνων τῆς δευτέρας τοῦ Ἀδάμ συζύγου τῆς δεσποίνης Εὐας — διότι, ὡς δὲν πρέπει ν' ἀγνοῆτε, ὠραίαί μου ἀναγνώστριαι, ὁ πρῶτος ἄνθρωπος καὶ ἀρχηγὸς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους Ἀδάμ, εἶχε καὶ πρῶτην σύζυγον τὴν κυρίαν Λίλιθ — ὡς λέγουσιν οἱ σοφοὶ Ῥαββίνοι — ἦτις ὅμως μὴ ὑποφέρουσα τὴν βάρβαρον καὶ ἀνάρμοστον πρὸς τὸν ὠραῖον φύλον διαγωγὴν αὐτοῦ ἐπραξεν ὅ,τι καὶ σήμερον πολλαὶ κυραὶ δηλ. ἐγκατέλειπε τὸν κύριον Ἀδάμ εἰς τὰ κρύα τοῦ παραδείσου, ἐν μέσῳ τῶν θηρίων τῶν ἐρπετῶν καὶ τῆς ἐρμηίας καὶ ἐφυγε μακρὰν, πολὺ μακρὰν — πόσαι, λοιπὸν λέγομεν, εἰς τὴν ἀνάγνωσιν ἢ τὴν ἐκφρασιν τῶν στερεοτύπων τούτων περὶ ἐκπληρώσεως τῶν πόθων καὶ ἐλπίδων των εὐχῶν, δὲν ἀπεκρίθησαν διὰ φανεροῦ μὲν ἐρυθήματος, κρυφίου ὅμως ἰμῆνι, καὶ πόσαι ἐν ταῖς ὠραίαις ταύταις ἐκφράσσει δὲν ἤκουσαν τοὺς λόγους τῆς σκληρᾶς εἰμαρμένης λαλοῦσης διὰ φιλικοῦ στόματος.

II

Ἢ ποίησις, ὁ θεὸς οὗτος σπινθὴρ ὅστις ἀποσπώμενος τῆς ἐστίας τῆς θεᾶς Μελοπομένης ἐκλάμπει εἰς τὰς ὑψηλὰς διανοίας, μεταβάλλεται κατὰ τὰς παραμονὰς ἐκάστου νέου ἔτους εἰς μεγάλην πυρ-

καϊὰν ἣτις θερμαίνει ὄλων τὰς κεφαλὰς καὶ καθιστᾷ τοὺς πλείστους τῶν θνητῶν ποιητὰς! Τινὰς μάλιστα ἐπὶ τοσοῦτον θερμαίνει, ὥστε, οὔτε τὸ ψῦχος τοῦ σκώματος, οὔτε ἡ χιών τῆς ἀηδίας δύναται καὶ πάλιν ψυχράνῃ.

Τὸ συμφέρον καὶ ὁ ἔρωσ ἐμπνέουσιν ἐπίσης. Διανομεῖς ἐφημερίδων, κλητῆρες τῶν γραφείων, καθαρισταὶ τῶν δρόμων καὶ ἀτυχεῖς ἐρωτευμένοι, γράφουσι στίχους, εὐχόμενοι ὅ,τι τὸ θυλάκιον καὶ ἡ καρδία ὑπαγορεύει αὐτοῖς. Αἱ ὁμοιοκαταληξίαι καταδιώκονται, ὡς οἱ κύνες κατὰ τὸ θέρος, καὶ οἱ διάσημοι ποιηταὶ τῆς δύσεως συλοῦνται, ποιητικὴ ἀδεία, καὶ αἱ ἰδέαι των καθιστῶσι πολλοὺς — μὲ ἐκπληξίν των βεβαίως — εὐφρεῖς καὶ ποιητὰς.

Καὶ ὁ ἡμέτερος διανομεὺς δὲν ἠδύνατο νὰ διαφύγῃ τὸ κοινὸν τοῦτο ἔθος· καὶ δὴ κατώρθωσεν, ὡς καὶ τόσοι συνάδελφοι καὶ μὴ, νὰ γράψῃ στίχους τινὰς καὶ νὰ προσφέρῃ αὐτοῖς ὡς δῶρον εἰς τοὺς κ.κ. συνδρομητὰς τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης κατὰ τὴν πρώτην τοῦ νέου ἔτους, ἀντὶ τῶν ἐνοχλητικῶν ἐπισκέψεων ἀς τοὺς κάμνει ἔνεκα τῆς μεγάλης προθυμίας εἰς τὴν καταβολὴν τῆς συνδρομῆς των. Τούτους χάριν τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις κυρίων συνδρομητῶν καὶ ἐνταῦθα δημοσιεύομεν.

Ο ΔΙΑΝΟΜΕΥΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΤΟΙΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΙΣ ΑΥΤΟΥ.

Ὠραία γραία εἰς τὰ χεῖλη
Προκαθημένη ποταμοῦ,
Ἄνθη χαρᾶς καὶ λύπης τίλλει
Μετὰ κρυφίου στεναγμοῦ.

Τὸ κύμα τ' ἄνθη τῆς λαμβάνει
Ῥέον ταχὺ καὶ σκοτεινὸν
Κ' ἐν τῇ ἀτέρμονι λεκάνῃ
Κομίζει τῶν ὠκεανῶν.

Τὰ πάντ' ἀπόλλυντ' ἐν τῷ βάθει
Κατὰ μικρὸν τοῦ μηδενὸς
Καὶ ἀρεταὶ τινες ἢ λάθη
Μόνον βομβοῦν μέχρι τινός·

Καὶ ἐπ' ἐκείνων τέλος πίπτει
Τῆς λήθης ἢ μακρὰ σκιά,
Κ' ἐκ τοῦ θανάτου ἀνγκύπτει
Ἄλλη ἀνθρώπων γενεά·

Τοιαύτ' ἢ φύσις τῶν πραγμάτων·
Ἢ τίλλουσ' ἄνθη διερκῶς,
Ἢ δοῦσα λείαν τῶν κυμάτων
Τὸ ἔτος χθές τὸ τεθνηκός,

Σήμερον νέον ἀνατέλλει
Ἀποτινάξαν τὴν ἀγλὺν
Ἢ γ' ἦν κρυμμένον διετέλει
Καθ' ὑπερτέραν ἐντολήν.

Καλῶς τὸν νέηλον δεχθῶμεν
Διὰ ἄσμάτων καὶ χαρῶν·
Ἢ λελπίς ν' ἀποζημιωθῶμεν
Ἢ νεκ' ἀρχαίων συμφορῶν.

Ὡς Ἰανὸς μορφᾶς ἀλλάσσει
Ἀδιαλείπτως ὁ καιρὸς
Καὶ πρὸς ἡμᾶς ὁ μαιδιάση
Ἀφοῦ μᾶς ἐκπλήξε σκληρῶς.

Τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης
Διανομεὺς ἐπὶ μακρὸν
Ἢρχομαι ἄγγελος τῆς νίκης
Κατὰ τῆς λύπης τῶν χαρῶν.

Χαρῶν διάρκειαν ποικίλων
Εἰς πάντα εὐχομαι Ἰμῶν,
Ἢδίως εἰς τ' ὠραῖον φύλον
Τοῦ κόσμου τὸν ὠραϊσμόν.

Ὀλίγοι μετριοφρονέστεροι τῶν λοιπῶν καὶ ἐν τῷ νῷ φέροντες τὸ ἀρχαῖον γνωμικὸν γινῶθι σαύτων, ἀρκοῦνται εἰς ἀντιγραφὴν ὠραίων τινων στίχων τοῦ γλαφυροῦ καὶ αἰσθηματικοῦ καλᾶμου τῶν Musset, Οὐγκὼ ἢ Λαμαρτίνου καὶ πέμπουσιν αὐτοὺς εἰς τὰς κυρίας τῶν καρδιῶν των Δοκίμασις.

O vous que votre âge défend,
Riez ! tout vous caresse encore.
Jouez ! chantez ! soyez l' enfant
Soyez la fleur ! soyez l' aurore !

γράφει ὁ συγγραφεὺς τῶν Ἀθλίων εἰς τὸ λεύκωμα τῆς δεσποίνης Fanny de P. καὶ τὸ ἐκφραστικὸν τοῦτο καὶ ὠραῖον τετραστίχον ὁ νεανίας Ω... ἀποστέλλει καλλιγεγραμμένον, τῇ κόρῃ ἣτις διετάραξε τὴν γαλήνην τῆς ψυχῆς — καὶ τοῦ νοῦ του — ὅπερ αὐτὴ ἀναγνοῦσα διαβρήγνυται εἰς γέλωτας, διότι αἱ γυναῖκες, ὡς ἔγραφε ποιητὴς τις πρὸς φίλον του :

Ὡσεὶ ἀνθὺλλ' ἀσθενῆ εἰς πᾶσαν τῶν ἀνέμων
Στρέφονται τάχιστα πνοήν.
Κ' ἀναίσθητοῦν ἂν δι' αὐτὰς θνητῶς τις καὶ δυσδαίμων
Χάνει τὴν νέαν του ζωὴν.

σκεφθεῖσα ἴσως, ὅτι ἂν ἦτο ἄνθος καὶ ἔαρ δι' ἄλλους, δι' αὐτὸν κατέστη ἡδὴ ψυχρὸν φθινόπωρον.

III

Ὁ γλαυκὸς τῶν Ἀθηνῶν καὶ φιλόανθρωπος οὐρανός, οὗ τὸ κάλλος καὶ τὴν διαύγειαν ἠθέλησεν ὁ Σοφοκλῆς ν' ἀντικατοπτρίσῃ εἰς τὴν ἡμερὸν αὐτοῦ ποιήσιν, εὐνοῦς διατελῶν εἰς τὰς ἡμετέρας διασκεδάσεις, ἐπεράνη κατὰ τὰς ἐορτὰς ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ λαμπρότητι καὶ μεγαλοπρεπείᾳ, οὐ μακρὸν θεορῆσας τὴν μνήμην τῶν κατοίκων, οἵτινες προσέτρεξαν εἰς τὰ ἡμερολόγια ὅπως πληροσορηθῶσι μὴ ἐν τῇ σωρείᾳ τῶν καθημερινῶν μεταθέσεων, ἐγένετο καὶ μετάθεσις τῶν μηνῶν. Ἰπὸ ταιούτων οὐρανὸν καθάρων καὶ διαγελῶντα δύναται ἡ ψυχὴ νὰ κλαίῃ καὶ ν' ἀθυμῇ; βεβαίως ὄχι· καὶ δι' αὐτὸ οἱ Ἕλληνες ἡμεῖς γελῶμεν πάντοτε ὡς παιδία· ἀεὶποτε διατελοῦμεν ἐν εὐθύμῳ καταστάσει καὶ λησμονοῦμεν ταχέως τὰς θλίψεις καὶ τὴν κατὰστασιν μας.

Ἢ μὲ τὰς διπλᾶς σειρὰς τῶν δένδρων καὶ τὴν ὠραίαν θέαν τῆς λεωφόρος τῶν Πατησίων εἶναι ἐν τῇ παρουσίᾳ ἐποχῆς ὁ προσφιλὴς περίπατος τῆς μόδας· καὶ γνωρίζετε, ὠραῖοι αὐτῆς ἐπισκέπται, ὅτι τὰ πάντα ὑπόκεινται εἰς τὰς ἰδιοτροπίας αὐτῆς, ὡς ὁ πτωχὸς σύζυγος εἰς τὰς ἰδιοτροπίας τῆς πλουσίας συμβίας του. Ἐνδύομεθα κατὰ τὸν συρμόν, ὅσω γελοῖος καὶ ἂν ἦναι· τρώγομεν, περιπατοῦμεν ὁμιλοῦμεν, διασκεδάζομεν καὶ κηδεύομεθα κατ' αὐτόν.

Ὁ συρμὸς γέννημα προκίμων καὶ διεθνές, ὡς μαρτυροῦσι τὰ ἄγραφα journaux de mode ὄλων τῶν ἐθνῶν διότι, ὡς ἐνθυμείσθε, ἡ μόδα εἰς τὸν παράδεισον ἦτο νὰ ἐνδύονται οἱ ἄνθρωποι μὲ φύλλα συκῆς — ὁ συρμὸς λοιπὸν εἶναι χεῖμαρρος, εἰς οὗ τὴν ὄρμην οὐδεὶς δύναται ν' ἀντιστῇ — ἐκτὸς τῶν γερόντων, οὗς ὡς κουφοτέρους ῥίπτει εἰς τὰς ὄχλας. — Ἀκολουθεῖ οὗτος τοὺς θνητοὺς, ὡς ἀκολουθοῦσι τὰ πλοῖα οἱ δελφῖνες, αἵτινες δὲν

ἀποσπώνται αὐτῶν ἂν μὴ τοὺς ρίψωσί τι πρὸς βρῶσιν καὶ καθιστᾷ αὐτοὺς δούλους τῶν θελήσεών του. Ἄλλ' ἂν ἡ καταγωγή παντός νεωτερισμοῦ ἦτο γνωστὴ εἰς τὰς μιμουμένους αὐτὸν οὐδέποτε, βεβαίως, ἤθελεν οὗτος γενικευθῆ. Λαμβάνοντες δὲ ἐκ τῆς δικαστικῆς ἐφημερίδος τοῦ Βερολίνου τὸ ἀνέκδοτον περὶ τῆς καταγωγῆς τοῦ ἀνεστραμμένου πύλου, τοῦ σήμερον ἐν μεγίστῃ χρήσει ὡς τῆς τελευταίας μόδας καὶ συνεπῶς ἀγαπητοῦ ταῖς κυρίαῖς καλύμματος τὸ δημοσιεύομεν, βέβαιον ὅτι τοῦτο οὐδεμίαν ἢ ἀναγκάσει νὰ παραιτηθῆ αὐτοῦ καὶ νὰ ἀπιστήσῃ εἰς τὸν αἰώνιον σύμβουλον τῶν γυναικῶν καθρέπτου, ὅστις θὰ ἐξέφρασε ἡδη ὅτι *πηγαίνει περίφημα*. «Ἡ γνωστὴ *Cora Pearl* ἐκχυχάτο εἰς τὴν εὐθυμὸν συναναστροφὴν, ὅτι ἀρκεῖ μόνον νὰ θέσῃ τις ἐπὶ τῆς κεφαλῆς πύλον ἔχοντα τὸ γελοιοδέστερον σχῆμα καὶ εἶναι βεβαία ὅτι ὅλοι οἱ Παρίσιοι καὶ ἰδίως ἡ ἐκλεκτὴ κοινωνία θὰ μιμηθῆ τὴν ἀπειροκαλίαν ταύτην. Σημειωτέον ὅτι ἡ Κόρα διακρίνεται διὰ τὸν γραφικὸν αὐτῆς νοῦν. Ἡ προμνημονευθεῖσα τολμηρὰ ἀξίωσις αὐτῆς ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τοὺς κυρίους νὰ ἔλθωσιν εἰς περιόδον μετὰ τῆς Κόρας. Τότε ἀμέσως αὕτη λαμβάνει εἰς χεῖρας τὸν πύλον ἐνός κυρίου, συνθλίβει αὐτὸν, πατεῖ ἐπ' αὐτοῦ, ἀνυψοῖ τολμηρῶς τὸν γυῖρον, περιβάλλει τὸ οὕτω ἀποτελεσθὲν κάλυμμα τῆς κεφαλῆς μεταινίαν, ἐπιθέτει ἐπ' αὐτοῦ λευκὸν πτερὸν καὶ οὕτω εἰσάγει νεωτερισμὸν εἰς τοὺς πύλους. Παρκαλεῖ τότε τοὺς φίλους νὰ δώσωσιν ἐν ὄνομα εἰς τὸν πύλον. Ἡ εὐθυμὸς συναναστροφή ἐπὶ τέλους ἀποφασίζει νὰ δώσῃ εἰς τὸ πρῶτον τῆς εὐθυμίας καὶ ὄνομα κατάλληλον ὀνομάζει λοιπὸν αὐτὸν *Ραβγιάς*. Τὴν ἐπιούσαν ἡ Κόρα περιήρχετο τὸ δάσος τῆς Βουλῶνης φοροῦσα τὸν παράδοξον ἐκείνον πύλον, συγχρόνως δ' ἐξετέθη εἰς τὸ παράθυρον τῆς μονίστες τῆς Κόρας παρόμοιος συνεσταλμένος ἀλλὰ μὲταινίας ἄλλου χρώματος. Μετὰ μίαν ἐβδομάδα τὸ σχῆμα τοῦτο τῶν πύλων ἦτο τὸ προσφιλέστερον ἐν Παρίσις, καὶ ἡδη ἀφοῦ παρήλθον ἕξ μῆνες, φοροῦσιν αἱ κυρίαὶ ὅλων τῶν τάξεων τοὺς *Ραβγιάς* πύλους ὡς τοὺς μᾶλλον καταλλήλους.»

Ἄλλ' ἀφίνοντες τὰς κομψὰς καὶ φιλοκάλους κυρίας ν' ἀσχολησθῶσιν εἰς τὸ σπουδαῖον διὰ τὴν ἀνθρωπότητα τοῦ συρμού ζήτημα καὶ νὰ κρίνωσι περὶ τοῦ καταλλήλου ἢ μὴ τοῦ πύλου των, μεταβῶμεν ἡμεῖς, φίλτατοι ἀναγνώσται, εἰς τὴν ὠραῖον τῶν Πατησιῶν περιπάτον, ὅπου κατὰ τὴν τετάρτην πρὸς τὴν πέμπτην ὥραν θέλομεν ἴδει τὰς Ἀθηναϊκὰς καλλονὰς — καὶ ἀσχημίας — ὅσας δὲν ἐκράτησεν οἴκοι ἡ ζηλοτυπία τῶν συζύγων ἢ τὸ μάλωμα τῶν ἐμπόρων — πεζῆ ἢ ἐν ἀνοικτῇ ἀμάξῃ, ἐν μέσῳ τοῦ θαυμασμοῦ, τῶν κολακευτικῶν ψιθυρισμῶν ἢ τῶν εἰρωνικῶν μειδιαμάτων βαινούσας.

Ὁ καιρὸς εἶναι ἐαρινὸς καὶ ἡ κατάρατος κόνις δὲν ταράσσεται ὑπὸ τοῦ ἀνέμου.

Πλὴν σὰς προοιδοποιῶ ὅτι δὲν θὰ παρασταθῆ ὑπὸ τοὺς ἡμετέρους ὀφθαλμούς εἰκὼν — ἔστω καὶ ἐν μικρογραφία ὁμοία τοῦ *Pois de Boubogne* ἢ τοῦ *Champ Elysées* διότι οὔτε ὑπερηφάνους καὶ πολυτελῶς ἐνδεδυμένας δουκίσσας, οὔτε φιλαρέσκους καὶ ὑπὸ ἐπιτελείου ἐρωτολήπτων συνοδουμένας κομήσσας, οὔτε ἰδιοτρόπους καὶ νεονύμφους βαρόνους, οὔτε τέλος τὸ ποικίλον ἐκεῖνο καὶ δίκην κυμαινομένης θαλάσσης συνταρασσόμενον πλήθος θὰ συναντήσωμεν ἐκεῖ. Ὁμοίως ὁ ὀφθαλμὸς ἡμῶν θὰ ἐπικναπαυθῆ εὐχαρίστως ἐπὶ τῆς μελανημονούσης ὠραίας γήρας (*la belle veuve*) ἢ θ' ἀντικρίσῃ ἡ *egoisme* μετὰ τὴν βοστρυχῶδη καὶ ξανθὴν κόμην τῆς, μὲ τοὺς καμύοντας ὀφθαλμούς τῆς, χαριέστατα ἱπεύσαν ἐπὶ τοῦ ψαροῦ ἱππου τῆς ἢ θὰ κεραυνοβληθῶμεν ὑπὸ τῶν κεραυνῶν οὓς ἐκπέμπουσιν οἱ μεγάλοι καὶ μελανοὶ ὀφθαλμοὶ τῆς ἀγρίας ἐκείνης καλλονῆς καὶ θὰ δεχθῶμεν τὰς ἐρωτικὰς ὀφθαλμοβολὰς τῶν τεσσάρων ἐκείνων δεσποινίδων, αἵτινες θαδίζουσιν ὡς διὰ μηχανῆς καὶ ἐν προσοχῇ ὡς νεοσύλλεκτοι καὶ ταύτας δύναται τις νὰ ἐκλάβῃ, ἐὰν δὲν ὀμιλῶσιν, ὡς μωρολογία τῶν ἐμπόρων ἐστολισμένῃ δι' ὅλης τῆς τέχνης κατὰ τὰ ὑποδείγματα τοῦ τελευταίου *journal*.

Ἐὰν ἡ εὐφυΐα δὲν ἦναι πάντοτε προσὸν τῶν γυναικῶν, ἡ βλακεία ὁμοίως αἰετοποτε ἠγάπησε πλείοτερον τοὺς ἀνδρας. Ἄπειρα ἔχομεν παραδείγματα ὅπως ἀπο-

δείξωμεν τοῦτο, ἀλλ' ἀρκούμεθα εἰς ἐν ἢ δύο, λαμβάνοντες αὐτὰ ἐξ αὐτῶν τῶν Πατησιανῶν *Leitoni*.

Ἰδέτε τὸν πιστὸν ἐκείνον καὶ ἀφωτισμένον τοῦ συρμού δούλον, τὸν μὲ κεκλιμένον τὴν κεφαλὴν περιπατοῦντα καὶ ῥιπτοντα τεταραγμένα βλέμματα ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ πεζοδρομίου. Εὐτυχῆσας ποτὲ νὰ δεχθῆ — κατὰ λάθος καὶ διὰ λογαριασμὸν ἄλλου — μὰ γυναικίᾳ ἡματιᾷ τῆς ὠραίας ἐκείνης καὶ παραλλήλως βαινούσης ζανθοκόμου δεσποινίδος, ἐπίστευσεν ἀμέσως ὁ μακάριος ὅτι ἠγαπήθη καὶ ὅτι δὲν λείπεται ἢ ἡ εὐκαιρία — ὁ μεγαλειότερος πειρασμὸς τῶν γυναικῶν — ὅπως τῷ ἐκφράσῃ αὕτη τὸ *τίκ τὰκ* τὸ ὁποῖον ἠσθάνθη εἰς τὸ στήθος τῆς ὅταν τὴν πρῶτην φορὰν τὸν εἶδε. Τὸ αἶσθημα ὑπερίσχυσε τοῦ ὀλιγίστου λογικοῦ του καὶ ἡ πεποιθήσις του ἀντέστη ὅλαις δυνάμεσι κατὰ τῆς πραγματικότητος καὶ ἀληθείας. Οὔτε ἡ ἀδιαφορία καὶ ψυχρότης τῆς κόρης, οὔτε ὁ γέλως τῶν φίλων του κατώρθωσαν μέγρι τοῦδε νὰ τὸν ἀπελπίσωσιν. Ἡ ἐλπίς, τὸ βεῖον τοῦτο τοῦρανοῦ δῶρον τὸ ὁποῖον παρεχωρήθη ἀπὸ οἴκτον εἰς τοὺς ἀνθρώπους — ἴσως διὰ νὰ ὑποφέρωσι περισσότερο — δὲν τὸν ἐγκαταλείπει καὶ τὴν ἀδιαφορίαν ἐκλαμβάνει ἰδιοτροπίαν ἐρωτικὴν. Ἴσως γνωρίζεῖ ὅτι ὅταν ἐν τῷ πυθμένι τῆς θαλάσσης ἐγκυμονῆται ἡ τρικυμία ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ αὐτῆς ἐπικρατεῖ γαλήνη. . . .

Δὲν γνωρίζω ἂν τὸ πρῶτον τοῦτο παράδειγμα μου ἀποδεικνύῃ ἀληθῆ τὴν ἀνωτέρω σκέψιν μου, πιστεύω ὁμοίως ὅτι τὸ δεύτερον θὰ ἐπιβεβαιώσῃ αὐτήν. Τοῦτο θέλομεν διηγηθῆ ἐν τῷ ἐπομένῳ φυλλάδιῳ, διότι μᾶς ὑποδείπονται εἰσέτι τινὲς πληροφροῖαι.

IV

Κατὰ τὴν ἐκείνη τὴν καρδίαν ποῦ δὲν τὴν δένουν πόνοι.

Αἱ ἡμέραι τῆς εὐθυμίας καὶ τῆς τρέλας, ὁ προσφιλέτης τῶν ἀπόκρεω καιρὸς, ἤλθε καὶ παρήλθε σχεδὸν ἀπαρτηρητὴ — ὡς τόσαι Ἑλλ. ἱκανότητες — καὶ μόλις κατὰ τὰς τελευταίας του στιγμὰς ἐδέχθη τὰς θωπείας τῶν θνητῶν. Ἄν καὶ δὲν ὑπῆρξεν ἡ ζωρότης, ἡ εὐθυμία, ἡ κίνη-

σις καὶ πληθὺς τῶν μετρητισμένων τῶν προηγουμένων ἐτῶν, δὲν ἐλείψαν ὁμοίως χοροὶ τινεῖς καὶ διασκεδάσεις εἰς ἃς ἡ νεότης ἐπέδειξε τὸ αἶσθημα καὶ τὸ πνεῦμα τῆς καὶ τινεῖς νεοσοὶ τὴν πρόωρον πτῆσιν των. Τὰ *groupes* τῶν μασκαράδων περιήρχοντο τὰς φιλικὰς οἰκίας τέρποντα τοὺς οἰκοκυρίους διὰ τῶν εὐφυολογῶν καὶ ἀστείότητων καὶ ἐνοχλοῦντα τοὺς ἐρωτημένους δι' εἰρωνειῶν καὶ τινεῖς κυρίας δι' ἀποκαλύψεως τῶν μυστικῶν καὶ τῶν ἀποκρύφων των.

Ὁ ἦχος τοῦ βάλς ἀντηρεῖ, ὁ ἔρρυθμος τῶν ποδῶν κρότος προδίδει ὅτι ἄνω ἐν τῇ οἰκίᾳ ταύτῃ εὐθυμοῦσι καὶ χορεύουσι. Θὲς λοιπὸν, φίλτατε ἀναγνώστα, τὴν προσωπίδα σου καὶ ἀνέλθωμεν οὐδεὶς θὰ μᾶς ἀναγνωρίσῃ, διότι κάποτε τηρεῖται ἀβρότης εἰς τοὺς ἐπιμένοντας νὰ μὴ γνωρισθῶσι προσωπιδοφόροις καὶ ἐν ἀνάγκῃ λέγομεν ἐν ὄνομα γνωστὸν τῇ οἰκογενείᾳ καὶ οὕτω μᾶς δέχονται εὐχαρίστως. Ἰδέ πόσον ἐκλεκτὸς καὶ ὠραίος κόσμος, ὁποῖα ἐνδυμάτων ποικιλία καὶ προσώπων ζωηρότης, ὁποῖα εὐθυμία καὶ χάρις. Ἠθέλομεν ὀνομάσει βασιλίδι τοῦ χοροῦ τὴν ὠραίαν ἐκείνην *αἰθαρίδα*, ἐὰν δὲν ἐγνωρίζομεν ὅτι ἡ ἐνδυμασία αὕτη κολακεύει παρατήρησε τὴν χωρικὴν ἐκείνην *Itaλίδα* πόσον εἶναι χαριέσσα καὶ ζωηρά ὁμιλεῖ μετὰ τῆς γειτόνος τῆς μυστικῆς καὶ φαίνεται ὅτι ὅμως δὲν εἶναι ἐκτὸς τῆς ὀμιλίας των.

— *Τὴ καλί*: ἀναφωνεῖ θελατικὴ νεάνις καὶ ἐκρήγνυται εἰς γέλωτα μετὰ τῶν συντρόφων τῆς. Ἀλλὰ διαπὶ λοιπὸν γελῶσι πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς αἰθούσης καὶ παρατηροῦσι τὸν νεανίαν ἐκείνον μετὰ προσοχῆς; Ἄς ἐρωτήσωμεν ὁ ἐρωτῶν πάντοτε μανθάνει ἂν καὶ ἐνίστε πᾶν ἄλλο ἢ τὴν ἀλήθειαν. Ἀκούσατε λοιπὸν τὴν αἰτίαν: Ὅτε ὁ διευθύνων τὸν χορὸν ἀνέκραξε: — Κύριοι, λάβετε τὸ *engagé* σας διὰ τὸν τετράχορον (*quadrille*) ὁ κύριος Ο . . . κομψὸς νεανίας, βαίνει ὀλίγα βήματα, ἵσταται ἐν προσοχῇ πρὸ τῆς κυρίας Ω . . . κλίνει τὸ σῶμά του, ὡς εἰ ἐπρόκειτο ν' ἀσπασθῆ εἰκόνα καὶ λέγει μετὰ φωνῆς δειλῆς, — Κυρία, ἔχετε *souvenir*; Ἡ κυρία ἐννοήσασα τὴν ἄγνοιαν τοῦ ἀνθρώπου, ἐκρατήθη ἵνα μὴ γελάσῃ δυνατῶς, ἔρριψε βλέμμα πρὸς τὰς φίλας

της και ἀπεκρίθη α'Οχι.» Ἡ συνεννόησις ἐγένετο, ἡ εἰδήσις μετεδόθη καὶ ὁ γέλως ἐξεργάγη, ὅταν μάλιστα ὁ αὐτὸς κύριος ἀποτεινέται εἰς ἕτερον καὶ λέγει, — ἔχετε, φίλτατε, enrage; — ἐννοῶν νὰ εἴπῃ vis-à-vis. Δὲν εἶναι, βεβαίως, ἐγκλημα ν'ἀγνοῇ τις ξένην γλῶσσαν, ἀλλ' εἶναι ἀνόητον νὰ ἀποτείνῃ λέξεις ἃς δὲν ἐννοεῖ.

Ἀφοῦ καὶ ἡμεῖς ἀρκούντως ἐγελάσαμεν διὰ τὴν ἐλαφρότητα τῆς νεότητος, ἀπλώσαντες τὰ ἰστία τῶν δομῶν μας καὶ ὀδηγούμενοι ὑπὸ τῆς εὐεργετικῆς προσωπίδος προσωρμίσθημεν εἰς ἕτερον λιμένα διασκεδάσεως καὶ χοροῦ, ὅπου ποικίλα παρουσιάσθησαν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μας. Καὶ πρῶτον εἶδομεν τὸν φίλον ποιητὴν Ξ. ἐν γωνία τιμὴ καθήμενον καὶ βεβουλισμένον εἰς ῥεμβασμούς· ἡ παρουσία φαίνεται τῆς πλησίον ἐκεῖ γελώσης Μαρίας τῷ ἔφερον ἀναμνήσεις, διότι ῥίψας περιπαθῆ πρὸς αὐτὴν βλέμματα καὶ ἐξαγαγὼν κονδύλιον ἔγραψε τὴν κατωτέρω περιπαθῆ καὶ πλήρη αἰσθήματος ἀκροστιχίδα, ἣν ἀποσπᾶσαντες τῶν χειρῶν του, ἐνῶ αὐτὸς κεχηνῶς ἀνεπόλει τὸ εὐτυχὲς παρελθόν, δημοσιεύομεν ἐνταῦθα:

Μελωδία τ'ὄνομά σου καὶ ἡ μνήμη σου θωπεία.
 Ὡς τὸ παρελθὸν ἐκείνο ὁ πτωχὸς δὲν λησμονῶ!
 Ὅσον ἦσο παραδείσου, τῆς ψυχῆς μου ἡ εὐδία,
 Ὅσως ὄνειρον ὠραῖον πλὴν... παρῆλθε καὶ πονῶ...
 Ὅφεις κἄν με τ'ὄνομά μου τὰς στιγμάς μου νὰ περνῶ.

Ἐκεῖ ἐμάθομεν ὅτι μὴ δεκτὴ γενομένη εἰς τὰς καλὰς οἰκίας κυρία... masqué καὶ κρύφα περιήρχετο αὐτάς.

Καὶ ἐνῶ τὸ πλῆθος ἐχόρευε, διεσκέδαζε καὶ ἠυθόμεναι, ἀτυχῆς θνητὸς, ὕμα τοῦ αἰσθήματος καὶ τῆς σταθερότητός του, μόνος ἐν τῷ δωματίῳ του καὶ με σύντροφον τὴν ἀνάμνησιν ἐκείνης ἔγραφε:

«Ἐδῶ ὄρχονται εὐτυχεῖς τοῦ κόσμου διαβᾶται,
 Ἐκ' ἡ νεότης ἄματα ἐνθουσιούσα ψάλλει,
 Κ' ἐν τῷ μέθῃ ἠδονῆς καὶ εὐθυμίας πάλλει,
 Τὴν ὑπαρξίν του τὴν κικρὰν εἰς μόνος κατα-
 [ρᾶται

«Διὰ τὴν πάσχουσαν ψυχὴν τοῦ ἄματος τὸ μέ-
 Τῆς εὐθυμίας αἱ φωναὶ ὁ γέλως τῆς χαρᾶς [λος

Εἶναι ὀδύνης βέλος

Καὶ ἔλαιον ῥιπτόμενον ἐπάνω τῆς πυρᾶς... »

Ἐδῶ τὸ κονδύλιον ὠλύσθησε τῶν χειρῶν του, ἡ κεφαλὴ του ἔκλινε καὶ εἰς τὴν παρεῖάν του ἐκυλίσθη δάκρυον πόνου. «Ὡ, ἐσυλλογίσθη, καὶ ἐκείνη τότε γελᾷ καὶ λησμονεῖ... ναί, διότι la femme change d'amants comme l'arbre de feuilles.

Ἄλλ' ἤδη παύσωμεν ὀμιλοῦντες περὶ ἀπόκρεω καὶ χορῶν, καὶ ποιήσωμεν εὐλαβῶς τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ. Οἱ κώδωνες τῶν ἐκκλησιῶν κρούονται. Εἰσῆλθομεν εἰς τὴν ἀγίαν καὶ μεγάλην τεσσαρακοστήν καὶ εὐρισκόμεθα εἰς τὴν ἐβδομάδα τοῦ καθαρισμοῦ. Μετανοεῖτε καὶ προσεύχεσθε....

ΔΙΑΦΟΡΑ

Εἰς ἐχθρὸς τῶν βιβλίων.

Τὸ lepismo, καλούμενον παρ' ἡμῖν κοινῶς ἀσημομάμονο, εἶναι εἰς τῶν τρομερωτέρων ἐχθρῶν τῶν βιβλίων. Εἶναι μικρὸν ἔντομον εὐστροφον, μακρὸν μὲν 2 ἢ 3 χιλιοστομέτρων καὶ καλύπτεται ὑπὸ λεπίδων, στιλβόντων ὡς ὁ ἄργυρος. Συνήθως εἶναι περιεστραμμένον περὶ ἑαυτὸ καὶ ἅμα ἀκούσῃ τὸν παραμικρὸν θόρυβον φεύγει μετὰ μεγάλης ταχύτητος. Ἐὰν ἐρωτήσητε φυσικὸν τινα πῶς εἰσέρχεται τὸ ζώφιον τοῦτο εἰς τὸ ἐσωτερικὸν βιβλίου ἐστιχωμένου, καὶ εὐρισκομένου μεταξὺ ἄλλων βιβλίων ἐπὶ βιβλιοθήκης ἐρμητικῶς κεκλεισμένης ἢ πῶς κεκλεισμένον μεταξὺ δύο φύλλων χάρτου κατορθοῖ διὰ τῶν ἀκανθῶν σιγῶν του, αἵτινες στεροῦνται ὀδόντων ν' ἀνοίξῃ ὁπᾶς μακρὰς δύο μέχρι τριῶν χιλιομέτρων καὶ πλατείας ἐνός, δὲν θέλετε λάβει ἀπάντησιν.

Τὸ ἀληθὲς ὅμως εἶναι ὅτι ὅταν ὀλίγα τῶν ζωφίων τούτων ἐκλέξωσι τὴν δικμὴν των ἐντὸς βιβλιοθήκης, ἀνάγκη νὰ ληφθῶσι σπουδαῖα μέτρα κατὰ τοῦ ἀκμπτου τούτου καταστροφῆς, διότι ἄλλως θὰ προέλθωσι ζημίαι μέγιστοι, ἂν μάλιστα ἡ βιβλιοθήκη περιέχει σπάνια βιβλία.

N. X.

Πλοῦτος ἀπροσδόκητος.

Πολὺς γίνεται λόγος ἐν Γενεύῃ περὶ ὑπερέτου τινός, ὅστις ἐκτίσαστο μέγαν πλοῦτον. Λέγεται ὅτι οὗτος μεταβάς εἰς Ἰνδίας διὰ νὰ ἐπιδιώξῃ τύχην ἀπιβίωσε καταλιπὼν 20 χιλ. φράγκων. Τὸ ποσὸν τοῦτο κατὰ τὰς διαταγὰς του κατετέθη ἐν μιᾷ τῶν τραπεζῶν, ὅπως ἀποδοθῆ μετὰ παρέλευσιν ἑκατὸν ἐτῶν (κεφάλαιον καὶ τόκοι) εἰς τοὺς ἀπογόνους του τοὺς φέροντας τὸ αὐτὸ ὄνομα. Τὰ ἑκατὸν ἔτη ἐφθάσαν εἰς τὸ τέρμα των κατὰ τὸ 1872. Πόσον ἦτο τὸ συνολοῦσθὲν ποσόν; Εἰς τῶν ὑπομνητικῶν ὑπολογιστῶν εἶπεν ὅτι αἱ 20 χιλιάδες φράγκων πρὸς 5 τοῖς 100 τοκίζόμεναι διδουσι ἐν διαισθηματι ἐνός αἰῶνος τὴν ποσότητα τῶν 2,758,487 καὶ 81 0[0 φράγκων.

ΤΟ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟΝ

La foule des vivants rit et suit sa folie,
 Tantôt pour son plaisir, tantôt pour son
 [tourment;
 Mais par les morts muets, par les morts
 [qu' on oublie,
 Moi, rêveur, je me sens regardé fixement.

I

Ἦὼς ἀγαπῶ νὰ φέρωμαι ἐντὸς κοιμητηρίου,
 Ὅπερ μυστήρια πολλὰ ἐν ἐκτοῦ ἐγκλείει.
 Νὰ κάθημαι σιωπηλῶς ἐπὶ μαρμάρου κρύου,
 Ὅτε ὁ φοῖβος κατηφῆς ὑπὸ τὰ ὄρη δῦει.

Ἐκεῖ εἰς σκίψεις λυπηρὰς τὸν νοῦν μου νὰ βυθίζω,
 Τὸ μέλλον καὶ τὸ ἀνελεῖ παρὲν νὰ ἐξετάζω.
 Καὶ πότε κατὰ τῆς χειρὸς τοῦ πλάστου νὰ γογγύζω,
 Πότε ἀγνώμονα ἐμὲ καὶ δυστυχῆ νὰ κράζω.

Φεῦ! ὁ θνητὸς τὸν τύπον του ποῦ ἄρα γε στερῶ
 Καὶ νὰ ἐλίγη τοῦ θιοῦ τὰ ἔργ' ἀποτολμᾷ;

Μόριον ἄμμου εἰς τὴν γῆν τί ἄρα γε ἐλπίζει
 Καὶ ὡς δισμῶτης βλασφημῆ εἰς ἄδικα δισμᾷ;

Μία ἀνέμου δὲν ἀρκεῖ μόνον πνοὴ νὰ σβύσῃ
 Τῆς ζωτικῆς λυχνίας του τὴν λάμπην τὴν λαμπρὰν,
 Τοὺς πόνους του, τὰ ὄνειρα τὸ πᾶν νὰ μηδενίσῃ,
 Ὅ,τι μᾶς φέρει τὴν χαρὰν;

II

Φεύγω τοὺς κρότους τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀνασθησίας,
 Φέρω ἐκεῖ τὸ βῆμά μου πρὸς τὴν πενθίμην γῆν.
 Κ' ἐπὶ τῶν χόρτων τῶν ξηρῶν πατῶ μετὰ δειλίας
 Φοβούμενος μὴ τῶν νεκρῶν ταραξῶ τὴν σιγὴν.

Ἐκεῖ ὡς ἔχνη φαίνονται τσοῦτων ναυαγιῶν,
 Μαῦροι σταυροὶ ἢ ἐκ λευκοῦ μαρμάρου μουσουλῆα.
 Καὶ βλέπων ταῦτ' ἀναφωνῶ περίλυπος, δακρῶν:
 «Ἢ τελευταῖα τῶν θνητῶν ἰδοὺ παρηγορία.»

Καὶ πρὶν ὁ πνέων ζέφυρος τὸ δάκρυ μου σπογγίσῃ
 Κενὸν μνημεῖον θεωρῶν τὰ στέρνα του ν' ἀπλόνη,
 Φεῦ! σκίπτομαι πῶς ὑπαρξὴν μετὰ μικρὸν θὰ κλείσῃ,
 Ἢ τις ὡς χθὲς τὸν θάνατον γελῶσα καταφρόνει.

Πῶς ἀγαπᾷ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν ζωὴν νὰ μείνῃ
 Ἄν καὶ ποτῆρια πολλὰ πικρίας τὸν ποτιζῇ
 Καὶ αἰωνίως ἐν αὐτῇ ὀδύρεται καὶ στένει.
 Θέλει νὰ ζῇ· τὸ ἀγνωστον φρικτὰ τὸν ἀπελπίζει.

Γενναῖος εἰς τὰς ἠδονὰς, δειλὸς εἰς τοὺς κινδύνους
 Φοβεῖτ' ἐν μέσῳ τῶν νεκρῶν ἐπὶ στιγμὴν νὰ μείνῃ.
 Ὅσοῦν, σταυρὸς, κυπᾶρισσος τὸ στήθος του βρύνει
 Κ' εἰς δάκρυ' ἀναλύεται εἰς κοπετοὺς καὶ θρήνους.

III

Πρὶν ἡ ψυχὴ μου τὸ εὐχαρτὸν ἐγκαταλίπη σῶμα
 Εἰς τὴν σιγῶσαν ἔρχομαι κοιλάδα τοῦ θανάτου.
 Κ' ἐγείρων πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀπληκτισμένον ὄμμα,
 Θυμᾶζω τὸν δημιουργόν, θρηνῶν τὰ πλάσματά του.

Ἐκεῖ πλανῶμαι κατηφῆς παρηγορῶν τοὺς τάφους
 Ὅς ἐλπισμόντα' ἢ σιοργῆ, ὁ ἔρωσ κ' ἡ φιλία,
 Καὶ δρέπω τ' ἄνθη ἅτινα ἐπὶ νεκροῦ ἰδάφους
 Ἄρδεν ἢ δυστυχία.

Καὶ βλέπων τὴν ἰσχὺν ἐκεῖ καὶ τὴν ἀδυναμίαν
 Τὸν τύπον καὶ τὴν ἀρετὴν ἐστὰ γεγυμνωμένα,
 Νὰ κρύπτη τάφος ἄφωνος τὴν μεγαλοφυῶν
 Καὶ βρῶμα εἰς τοὺς σκώλικας τὰ κάλλη ἐρριμένα,

Θρηνῶ, δάκρυα, ἐννοῶ ὅτι τὸ πᾶν προσμένει
 Ἐρῆμωσι, καταστροφῇ, φρικτὸς μηδενισμός.
 Ὅτι τοῦ βίου ἄλυστον τὸ αἰνίγμα θὰ μείνῃ,
 Κ' ὅτι εἰς μάτην κοπιᾷ τοῦ νοῦ ὁ ἀφελμῶς.

ΝΙΚΟΛ. ΜΑΤΑΡΑΓΚΑΣ.

Ἡ ἐρωμένη εἶναι χρυσοῦν ποτήριον ἐξ οὗ πίνομεν τὴν ζωὴν — καὶ τὸν θάνατον.

* *

Ὁ στεναγμὸς πολλάκις προέρχεται ἐξ ἀναμνήσεως.

* *

Ἡ στενάζουσα ψυχὴ δὲν ἔχει ὅ,τι ἐπιθυμεῖ.

* *

Ἡ καρδιά γυναικὸς εἶναι τόπος εἰς ὃν οἱ χειρότεροι σύζυγοι δύνανται νὰ προσωρμισθῶσιν· ἀλλὰ πόσον ὀλίγοι εἰσδύουσιν εἰς τὰ παρθενικὰ δάση τοῦ ἀδυνάτου τούτου τόπου;

* *

Ὁ ἔρως διὰ τοὺς γέροντας εἶναι ἥλιος ἐπὶ τῆς χιόνος, τοὺς ἀκθαμβοῖ μᾶλλον ἢ τοὺς θερμαίνει.

* *

Ὁ ἔρως στήνη τὴν σκηνὴν του ἐπὶ τῆς καρδίας μας, ἀλλ' ἡ φιλία οἰκοδομεῖ ἐπ' αὐτῆς.

* *

Ἡ γυνὴ ἣτις φροντίζει ν' ἀρέσκη εἰς πάντας βαίνει ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀσταςίας· δι' αὐτὴν δὲ τὸ μόνον φάρμακον εἶναι ἡ περιφρόνησις.

* *

Ἡ ἐναρετωτέρα γυνὴ ἔχει τὸν νικητὴν της. Ἐὰν ἐξακολουθεῖ νὰ ᾔναι ἐνάρετος, σημαίνει ὅτι ἀκόμη δὲν εὐρέθη ὁ νικητὴς της.

* *

Ἡ γυνὴ θεωρεῖ τὸν ἑαυτῆς σύζυγον ὡς ἄγγελον μόνον δύο μῆνας· ἓνα μῆνα δηλ. πρὸ τοῦ γάμου καὶ ἓνα μῆνα μετὰ τὸν ἐνταφιασμόν.

* *

Οὐδὲν ὠφελιμώτερον πρὸς διατήρησιν τοῦ σώματος ἢ τὸ μὴ ἔχειν καρδίαν.

* *

Ταχύτερον φθάνει πρὸς τὸν βασιλέα τῶν οὐρανῶν ἡ προσευχὴ τοῦ μικροῦ ἢ

πρὸς τὸν βασιλέα τῆς γῆς ἡ αἰτήσεις τοῦ μεγάλου.

* *

Τὸ καλύπτειν σφάλμα διὰ ψεύδους, εἶναι ταῦτὸν τῷ ἀντικαθιστάναι κηλῖδα δι' ὁπῆς.

ΛΥΣΙΣ

τοῦ ἐν τῷ Θ'. φυλλαδίῳ αἰνίγματος
ἰγεία—ἰα

Πρώτη ἐπεμψεν ἡμῖν τὴν λύσιν τοῦ ἀνωτέρω αἰνίγματος ἐξ Ἀθηνῶν ἡ δεσποινὶς Μαρία Φωτοπούλου ἣτις καὶ ἔλαβε τὴν ἀμοιβήν· ἀκολούθως ἐπεμψεν αὐτὴν ὁ Κύριος Κρυσμίδης· ἐκ Πατρῶν οἱ Κύριοι Γεώργιος καὶ Σύλων Παπαρρήτορος καὶ ἐξ Ἰθάκης ὁ Κύριος Ν. Α. Μουσοῦρης.

Αἰνίγμα Θ'.

Εἰς τὸν τερπνὸν Παράδεισον εὐρίσκομαι· κ' ἐπίσης
'Στοῦ Ἄδου τὰ βασίλεια, θανά μὲ συναντήσης.
Μετ' εὐλαθείας ἴσταμαι ἔμπρὸς τῆς ἐκκλησίας
Καὶ ἀκροῶμ' εἰς τὰς μονὰς τὰς θείας λειτουργίας.
Παρά τὰς στήλας φαίνομαι Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου
Καὶ πρὸ λαμπροῦ ἀπὸ χρυσοῦ Οὐμάνων πλατίου.
Πλὴν ὅμως ἂν ἀποβληθῆ τὸ ἀρχικόν μου γράμμα,
ὄτ' εἶμαι πάντων ὑπαρξίς θά ἴδης ἐν τῷ ἅμα.
Εἰς τὴν ἰσχύν μου ταπεινῶς τὰ πάντα ὑποτάσσω
Καὶ ὑποκλίνουν εὐπειθῶς εἰς ὅ,τι διατάσσω
Καὶ πνεῦμα κ' εὐφύικ.

— Ὁ Κόσμος φῦ ἄνευ ἐμοῦ θά ᾔτο ὀπτασία!

ΠΟΛΥΞΕΝΗ Δ . . .

Τῷ πρώτῳ ἐξ Ἀθηνῶν, τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ λύτη δωρηθήσεται ἡ ποιητικὴ συλλογὴ τοῦ Χαρ. Ἀννίνου «Λυκαυγέες».

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Ἐν σελίδι 372 ἀ. στιχ. 40 γράφει: Διότι οἱ εἰς Θουσίαν ἐκλεγόμενοι προσεφέροντο πρὸς κάθαρσιν καὶ σωτηρίαν τοῦ λαοῦ, ἐλέγοντο περιήματα. — Ἐν τελεί τῆς αὐτῆς σελίδος 6'. στιχ. 51 καὶ ἀρχῇ τῆς 373 ἀντὶ τοῦ: Καὶ οἱ ἄποικοι αὐτῶν Μασσαλιῶται δάσος — ἦτο ἀφιερωμένον, γράφει εἶλον ἀφιερωμένον· ἐν τῇ αὐτῇ σελίδι στιχ. 28 γράφει κατοριέμι ἀντὶ κατοριέας.